
DİN NEDİR?

Sekülerlik - Modernizm
Liberalizm - İnsan hakları
Gelenekçilik - Reformculuk
Endüstri uygarlığı

Selim Çalışkan
gerceginkitabi.com
tembelselim@gmail.com st3792@mail.com
Şubat 2018

Bu yazımı *Dinden Boşalan Yer*¹ ve *Yine İlgilen Ama Hobi Olarak*² yazılarıyla birlikte okumanızı tavsiye ederim. Bu yazı aynı zamanda *Eş Koşma Örnekleri*³ yazısının devamıdır.

İçindekiler

I Din Kavramı	3
Sözcük.....	3
Kavram	6
Ayrım Ölçütü	12
II Seküler Din.....	15
Ekonomi /Piyasa /Maddecilik Dini?	21
Politika /Demokrasi /Liberalizm Dini?	25
Bireycilik Dini.....	36
İnsan Hakları Dini.....	37
Seküler Dinin İmzası: Eskiye ve Farklıyı Kötülemek.....	40
Seküler Batı'nın Bilincinde Gömülü Kitabı Mukaddes Ahlakı	43
Din Adı Altında Sunulmadığı İçin Göze Görünmeyen Temel Varsayımlar	47
Sekülerliğin Bilimle Barışık Olduğu Yalanı	50
İkiyüzlülük Sekülerliğe İçkindir	52
Seküler Dinin Rahipleri.....	56
Gelenekçi Müslümanlar da Sekülerliği Benimsediler	58
'Dinden' Söz Eden Ayetler	64
Doğaüstü Varlıkların Ahlakla İlgisi	68
Endüstri Uygarlığı	69
Seküler Kılığında Dinsel Aşılama.....	71
III Sonuç Yerine.....	88

¹ <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2015/09/03/dinden-bosalan-yeri-din-doldurur/>

² <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2017/01/05/yine-ilgilen-ama-hobi-olarak/>

³ <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2017/12/17/eskosma-ornekleri/>

I

Din Kavramı

Sözcük

din

Ar. d³n 1. a. dinb. Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet: *Her dinin mabetleri bütün müminlere açıktır.* (TDK Güncel Türkçe Sözlük)

din

İng. religion 1. İnsanların anlayamadıkları, karşısında güçsüz kaldıkları doğa ve toplum olaylarını, tasarladıkları doğaüstü, gizemsel nitelikli güçlerle açıklamaya yönelmeleri olgusu. (TDK Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü)

din

[Lat. *religio* İng. *religion*; Fr. *religion*; Al. *religion*] İnsan varlığının yaşam ve tecrübelerinin üç temel boyutuyla ilgili sorulara, belirli özellikleri olan bir Tanrı kavramıyla yanıt getirmeye çalışan inanç sistemi. (Felsefe Sözlüğü Ahmet Cevizci Paradigma Yay, 1999)

din

Tanrısallığa yönelik belirli tapınma usulleri. İnsan ruhunu doğaüstüne yönelten ve Tanrı'yla ilişkiye koyan inanç etkinliği. Tanrısallık fikri ya da duygusu çerçevesinde bir toplumun benimsediği dogmalar ve uygulamalar toplamı. (Afşar Timuçin, Felsefe Sözlüğü, Bulut Yay, 2004)

religion

Bir tanrıya veya tanrılara inanç ve kilise veya tapınak gibi bir binada dua etmek gibi bu inançla bağlantılı etkinlikler. (Collins İngilizce sözlükten benim çevirim; collinsdictionary.com)

Kökenbilim sözlükleri İngilizce *religion* sözcüğünün kökeninin Latince *religio* olduğunu bildiriyorlar.

Religio

1. Yükümlülük 2. Tören /ayın 3. Yaptırım (Latince-İngilizce sözlükten benim çevirim; latin-dictionary.net)

Religio

Vicdan, doğruluk duygusu, ahlaki yükümlülük, görev (Tufts Üniversitesi'nin çevrimiçi Latince-İngilizce sözlüğünden benim çevirim; perseus.tufts.edu)

Latince sözlükleri *religo* sözcüğüne karşılık olarak bağ, bağlantı karşılığını veriyorlar. Elimizdeki bilgiye göre *religio*, *religodan* türemiş olmalı. Yukarıdaki Türkçe ve İngilizce tanımlarda, sözcüklerin denk olduğu öne sürülmesine karşın Latince tanıma bir benzemezlik var. Arapça din sözcüğüne baktığımızda daha da ilginç bir durum ortaya çıkacak. Arapçadaki *din* sözcüğüyle ondan türeyen Türkçe din sözcüğü (ki yukarıda görüldüğü üzere İngilizcesine denk) arasında ciddi bir fark var. Bu farkı anlamak için önce Arapça kökenli Türkçe sözcüklerin anlamlarının, Arapça orijinallerine denk olmadığını bilmek gerekiyor. Meallerde gördüğümüz ahiret, akraba, amel, ayet, cemaat, din, dua, dünya, emir, gafil, gazap,

gusül, hasenat, hayır, ibadet, ilim, iman, kaza, kıyam, melek, nefis, nimet, rıza, rüku, sabır, sadaka, secde, selam, şeytan, şükür, takva, tevekkül, tövbe, yetim, zekat, zikir, zulüm gibi pek çok sözcüğün Arapça orijinalini Kuran'da buluyor olmamız, bunları Türkçe benzerleriyle değiştirebileceğimiz anlamına gelmez. Sözcüklerin anlamı dilden dile geçerken değişir. Bu temel gerçekten habersiz kalarak çeviri yapılamaz, meal yazılamaz, yabancı dildeki metinler yorumlanamaz. Cengiz Özakıncı'nın Dil ve Din kitabında bu durum bütün açıklığıyla bilimsel olarak anlatılıyor. Kuran çalışan her Türkün bu kitapta anlatılan konuları, denk olmama durumu da dahil, iyice anlaması gerekiyor.

Şu örneği inceleyelim:

Yoksa Allah'ın izin vermediği bir dini kendilerine tutulacak yol kılan ortakları mı var?
42:21 (DİB çevirisi)

Hiçbir Türkçe Kuran çevirisinde ayetin orijinalinde geçen din sözcüğünün dinden başka bir karşılıkla çevrildiğine rastlamadım. Arapçanın sözlükleri "din"i nasıl tanımlıyor, bakalım:

Lane sözlüğü (Arapça – İngilizce)

adiinuh (A-D-Y-N-ta, çekimli eylem): "Ona hizmet ettim."

el din (ad): Borç, boyun eğme durumu, dinsel yasa...

Hans Wehr Çağdaş Arapça Sözlüğü (Arapça – İngilizce)

din (eylem): 1. Borç almak, borçlu olmak, yükümlü olmak, boyun eğmek, bağışlanmak...
2. Dinini /inancını söylemek /anlatmak.

el din (ad): Borç, yükümlülük.

Müfredat (Çıra Yayınları, Türkçe çeviri)

din: Borç, boyun eğmek...

almaany.com (Arapça – İngilizce)

el din: Din, inanç, borç, yükümlülük, boyun eğme.

Tıpkı *zikr* ve *sadaka* sözcüklerinde olduğu gibi, sözcüğün inanç anlamının Kuran'ın Arap coğrafyasında yayılmasından sonra kullanıma giren bir terim anlamı olduğu anlaşıyor.

TDK sözlüğündeki tanım da hemen hemen aynı. Bakın, aslında bu tanımın içinde Arapça din sözcüğünün Kuran'daki anlamına yakın iki sözcük bize göz kırıyor: Düzen ve ülkü. Düzen dediğimizde bu bağlamda hepimizin aklına kapitalizm, demokrasi, dikta, endüstri uygarlığı, anayasa gibi kapsayıcı şeyler gelir, değil mi? Peki Allah'ın dini (düzeni) bunların bir alt kümesi, şubesi, bileşeni olabilir mi?

Ülkü sözcüğünde de aynı uyumsuzluk var. Fransız'ın "ideal" dediği ülkü, düşünülebilen son amacı anlatır. Ulaşılması umulan son noktaya erişmeye çalışmak fikrinin kapsamadığı bir konu var mıdır? Toplumların düşünebilecekleri son amaç dirliği sürdürmektir. Kişilerin düşünebilecekleri son amaç sonsuz yaşamdır. Her ikisi de Kuran'da bulunur; altı yüz sayfa boyunca ahlaksız toplumlar yeryüzünden silinmekle, ahlaksız insanlar da sonsuz ateşle tehdit edilirler.

Yukarıda Latince *religion* tanımı ile Arapça *din* tanımının neredeyse bire bir örtüştüğü dikkatinizi çekmiştir. İkisi de yükümlülüktür. Ne var ki çağdaş dillere gelindiğinde yükümlülük tanrısal, metafizik bir şeylere dönüşüyor. Burada bir yanlışlık var. Birden fazla ve büyük yanlışlıklar var.

Kuran'da *din*, yükümlülük anlamında kullanılmıştır. Sözlükler bu karşılığı doğrular. Ayetlerde *din* gördüğümüz yere yukarıdaki TDK ve felsefe sözlüklerindeki anlamıyla Türkçe din koyduğumuzda ayetlerin tutarsızlaştığını, anlamsızlaştığını görebiliriz. Lütfen birkaç dakikanızı ayırıp bunu yapın.

Borçlanma hukukuyla ilgili 2:282 ayetinde “birbirinize bir borçla borçlandığınızda” ifadesi aslında “birbirinize bir *din* ile (*bi dinin*) *dinlendiğinizde* (*tedeyentum*)” biçimindedir. Bunu borç diye, geri kalan hepsini din diye çevirmenin bilimsel bir tabanı yoktur. Hepsi aynı yazılıyor. Osmanlı borçlarının haczini yürüten kurumun adı Düyunu Umumiye'dir (=Genel Borçlar). D-Y-N'nin en doğru karşılığı borç veya daha genel çevirisiyle yükümlülüktür. Arapça *din* sözcüğüne Türkçede din veya Batı dillerinde *religion* karşılığı vermek yanlıştır.

Konuyu “uzmanlarına” sorunca elimize bir şey geçmiyor. Diyanet Vakfı'nın İslam ansiklopedisi, Arapça din sözcüğüne öncelikle itaat ve yargı (hüküm) karşılıkları veriyor. Böylece TDV'nin İslam ansiklopedisinin Arapça din sözcüğüne yanlış karşılık verdiğini de görmüş olduk. Bir de seküler hukukun din sözcüğüne ne karşılık verdiğine bakalım.

Religion

Çoğunlukla yüksek bir varlığa inanmayı içeren ve çoğunlukla ahlaki kurallar dizisi içeren inanç ve tapınma sistemi... (Bryan A. Garner, *Black's Law Dictionary*, 1999 baskısı; ABD'nin en çok satan hukuk sözlüklerinden biri, benim çevirim)

Türkçenin sözlüklerinde görülen durum burada da gözleniyor. Ahlak, yükümlülük, yasa, düzen kavramlarına teğet geçmekle birlikte güncel din tanımları *doğüstü*, *fizikötesi* ve *inanç* kavramlarına yoğunlaşıyor. İşte zamanla değişmiş olan ve algımızda ikilik yaratan bölüm burası.

Kimin hangi sözcüğe ne karşılık verdiği önemli çünkü bir dine bağlı olma, din özgürlüğü, dinsizlik gibi kavramlar buna göre biçimleniyor. Sözcüklerle konuşmakla kalmayıp sözcüklerle düşünüyoruz. Latince bağlılık olan *religodan* türeyen *religio*, İngilizce, Almanca ve Fransızca'da aynı kavramın kökeni. Bu kavrama bugün verilen anlamın bağlılıkla bir ilgisi kalmamış, başka bir şeye dönüşmüş. Erken dönem Hristiyanlığın Aziz Augustine'inin Latince yazdığı kitap *De Vera Religione*'yi, İngilizce'ye *On True Worship* diye çeviriyorlar, yani Gerçek Tapınma. Türkçedeki *ibadet* sözcüğünün yakın zamanda geçirdiği değişime benzer ama çok daha eskiye dayanan bir değişim.⁴ İlginçtir, İngilizce sözlüklerde *religionun* karşısında bulduğumuz *faith* sözcüğü bugün hem sadakat, hem de inanç anlamına gelir. Yani dini anlatmak için kullandıkları ikinci sözcüğün de anlamı kaymış ve toplumsal bir kavramı anlatan bir sözcük bireysel, duygusal bir durumu anlatır olmuş.

Batı'nın kafasındaki kavramların geçirdiği değişimi anlamayınca Aydınlanma ve modernleşme sürecini anlamıyoruz. Kuran'ın din dediği şeyin ne olduğunu anlamayınca Kuran'ı da anlamıyoruz. Bu yazıda bugün kullandığımız din - *religion* kavramının yersizliğini, belirsizliğini ve işlevsizliğini göstereceğim. Din sözcüğüyle düşünmek işimize yaramıyor. Kavramları yerli yerine oturtmamız ve berrak düşünmemiz gerekiyor.

⁴ Sözcüğün Kuran'daki ve güncel Türkçedeki anlamını Arapça Sözcük Denklığı ve Anlam Kiyımı <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2017/05/15/arapca-sozcuk-denkligi-ve-anlam-kiyimi/> yazımda irdedim.

Kavram

Batılı kaynakların yüzyıllardır *religion* olarak sınıflandırmaya çalıştığı olgunun tanımı son kertede belirsizdir. Batılı, yeryüzünü ve kendisinden olmayanı keşfederken (hepimizin yaptığı gibi) kendinde olan kavramları ve adları kullanmış. Keşfettiği toplumların tinselliğini, yani anlam dünyasını da kendisindeki benzerleri olan Hristiyanlık ve Yahudilikle karşılaştırarak adlandırmaya ve sınıflandırmaya çalışmış. Sonra bunları yan yana koyup aynı cinsten olan şeyler sepetine atmış. Adını da *religion* koymuş. Budizm bir öğretiler, Hristiyanlığa ve Yahudiliğe benzemez. İçinde Tanrı kavramı yoktur. Girişte örneklediğim ve dini tanrısallıkla ilişkilendiren tanımları çürütür. Ama içinde ahlakla ilgili bölüm olduğu için Hristiyanlığın veya Yahudiliğin Uzak Doğu'daki dengi sayılmış ve *religion*lardan bir *religion* olarak aynı sepete atılmış.

Batı, Rönesans'a gelindiğinde İslam'ı az çok biliyordu. İslam belki Hristiyanlıkla ve Yahudilikle çok fazla benzerliği olması nedeniyle onlar için aynı sepete atılabilirdi. Coğrafi keşifler ve sonrasındaki sömürgeleştirme sırasında kendininkine hiç benzemeyen yaşam biçimleri olduğunu öğrendi. Farklı toplumların zihninde kendinde yer almayan kavramların olduğunu da gördü. Bunları kendi bildiği kavramlarla karşılamaya çalıştı. İnsanlara egemen olan görünmeyen benliklerden söz edildiğini görünce kendi kültüründeki benzerinden yola çıkarak bunlara "tanrılar" dedi örneğin. Kendi kültüründe tanrı kavramının sahibi olan bir kurum olduğu için kafasında "Tanrı'yla ilgili şeyler" kategorisi vardı. O toplumlarda da öyle olmalı diye düşündü. Ve o türden şeylere *religion* deyip Hristiyanlık, Yahudilik, İslam sınıfından bir varlık kategorisi biçti onlara. Kaldı ki Hristiyanlık, Yahudilik ve İslam üçlüsü bile aynı kategorinin üç örneği değildir; birbirlerine işlevsel olarak denk değillerdir, nerede kaldı bütün kültürlerde denklerini aramak...

Görünen o ki bu bir çırpıda olmadı, zamana yayıldı. Çünkü Hristiyan toplumların Hristiyanlığa "dinlerden bir din" demesi zaten Reform'da başlar. Çünkü Reform, Protestanlığın ortaya çıkıp Hristiyanlığın yüzlerce mezhebe, yani bağlılığa, yani "*religio*"ya bölünmesi sürecidir. Bağlılık kök anlamı böylece zamanla çok kabaca "tanrısal şeyler falan" anlamına indirgenir oldu. Bugün vardıkları (ve bize de bulaştırdıkları) noktada din /*religion* deyince adamların akıllarına bu geliyor.

Aydınlanmacı düşünürlerin sekülerliğin adını koyması veya bir anlamda icat etmesi de "dinler" diye bir varlık sınıfının türetilmesinden sonra oluyor.

- Önce "dinler" diye bir sınıf türetti.
- Birbirine benzemeyen toplumsal olguları bunun içine atıp bayram şekeri sepetine döndürdü.
- Sonra bu birbirine benzemeyen olguların ortak yönünü "varlığı kanıtlamayan şeyler" olarak tanımladı. Kısaca hurafeye denkledi.
- Sonra da "Ben hurafeden kurtulup kendime bilimin ışığıyla yeni bir yol çizeceğim!" deyip "dinler" sınıfını reddetti. Bunun adını da sekülerlik koydu.

Hobbes ve Spinoza gibi düşünürlerin yalnızca Katolikliğin ve Protestanlığın değil, "bütün dinlerin" din adamlarının sömürsü aracı olarak uydurdukları gerçekdışı masallar olduğu genellemesi –ki bütün tanrıtanımazların varsayımı olmuştur– yukarıdaki sürecin sonucudur. Bütün dinler diye bir sınıf hiç olmadı ki, neyi genelliyorsun?⁵

Burada çok kabaca ve basitleştirerek özetlemeye çalıştığım bu süreçte seküler düşünür, din olarak tanımladığı şeyin içinde ahlaki öğretinin kendisinin ve gerekçesinin olduğunu görmedi veya görmezden

⁵ Ayrıca Kuran'ı doğru düzgün okumadın ki, Kitabı Mukaddes'ten farkını anlayasın?

geldi. Batılı kafasında bunca zaman sonra bile hala çok yer kaplayan Kitabı Mukaddes, ahlak öğütleriyle doludur. Ama seküler düşünür Kuran'ın eleştirdiği şeyi yaptı⁶ ve Nuh tufanı, denizin yarılması, kaburga kemiği gibi bahanelerle bütün kitabı ve dolayısıyla içindeki ahlakı da çöpe attı. Batılı kafa, tıpkı kendi tarihini bize “dünya tarihi” diye okutmaya çalışması gibi, “dinler” varlık sınıfı oluşturarak bütün toplumları o varlık sınıfındaki ahlak öğretilerini çöpe atmaya çağırdı. Çağırıyor. Çağıracak.⁷

Ne var ki insan ahlaksız var olamaz. Kitabı Mukaddes'i çöpe attıysanız yerine *bilmeden, istemeden de olsa* yenisini koyarsınız. Çünkü neyin doğru neyin yanlış olduğuna bir biçimde karar vermek zorundayız, öyle değil mi? Nitekim üzerinde birleşilen ahlak öğretisini çöpe attığınızda yolunu şaşırmış tavuklara dönersiniz. Bugün Batı'da cinsiyetin doğuştan gelmeyen bir şey olduğunu söyleyen var. Hayvanların insanlara denk olduğunu söyleyen var. İnsanların zihinlerini bilgisayarlara yükleyip sonsuza dek yaşayabileceklerini söyleyen var. İnsan türünün sona erdirilmesi gerektiğini söyleyen var. Daha bir sürü manyakça fikir var ve hepsi ahlaki çıpanın, insanın var oluşuna anlam veren öğretinin yitirilmesinden kaynaklanıyor. Çöpe atılanın yerine yenisi koyulmaya çalışılıyor ama üzerinde uzlaşılan nesnel gerçek yittiği için herkes kendine göre bir gerçeklik uyduruyor.

Aydınlanma sonrası Batılı düşünür ve bilimadamının *religion* olarak oluşturduğu varlık sınıfı zorlamadır. Böyle bir varlık sınıfı yoktur. Tanınmış karşılaştırmalı dinler profesörü Wilfred Cantwell Smith'in bu konuyu sorgulayan ünlü *Meaning And End Of Religion* kitabında çok sayıda örnek var.⁸ Örnek olarak Eski Yunan'da *religionun* karşılığı yok. Tanrı veya tanrılar var ama din yok. Eski Mısır da öyle... Persler ha keza... Eski çağın Dicle-Fırat uygarlığında da yok... Azteklerde de yok...⁹ Eski ve modern Japonya'da din kavramının karşılığının hiç olmaması pek çok Batılıyı şaşırtan bir şey, çok yazılıp çiziliyor. Böyle olduğu halde Şinto'yu “dinlerden bir din” sepetine atmakta diretenler var. Smith yine aynı biçimde 1829'a değin “Hinduluk” bir din olmadığını, hatta Hindu sözcüğünün bilinmediğini söylüyor.

Hristiyanlık bile “dinlerden bir din” sınıfına girmiyor. Basılmış altı yüz kitabın adlarında geçen *Christian, faith* ve *religion* sözcükleri taranarak oluşturulan bir grafik, din kavramının türeyişini görselleştiriyor.¹⁰ Gördüğünüz gibi, 16. yüzyıla dek yalnızca *faith* sözcüğü görünürken zamanla yerini *religiona* bırakıyor. Sonra Hristiyanlık da bu sınıfta bir birim olarak anılmaya başlanıyor. Yani Hristiyan kalabalığının kendini Hristiyan olarak tanımlaması çok yeni bir şey!

Yahudiler zaten tarihsel olarak Yahudiliği “dinlerden bir din” olarak kabul etmemekte diretmişler. Bir “inanç sistemi” olarak da tanımlamıyorlar. “Yahudiliğe geçiş” veya “Yahudilikten çıkma” gibi kavramları kabul etmemelerinden belli. Pek çok kitapta bunun izini görmek olanaklı.

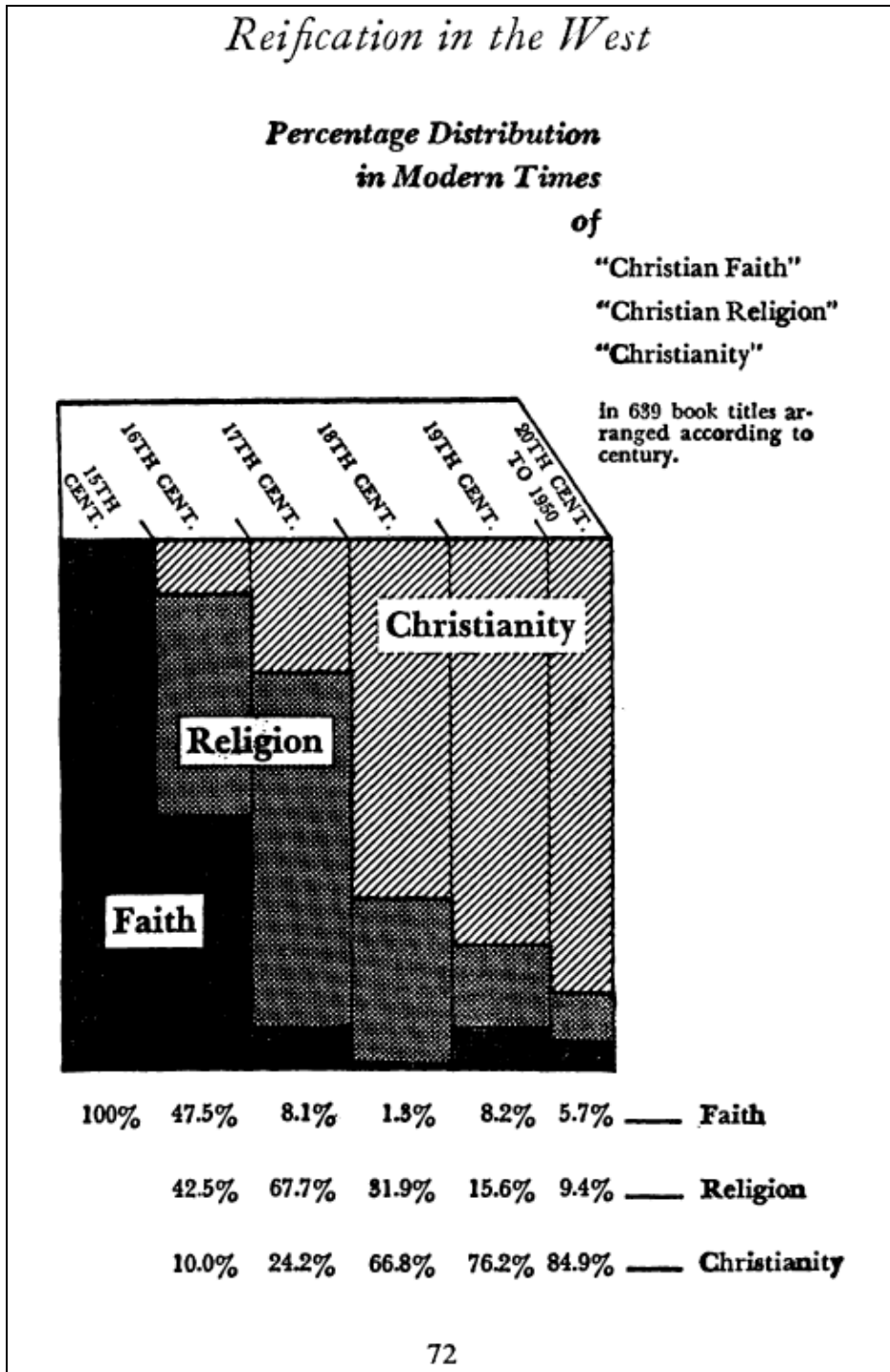
⁶ O, Kitap'ı sana indirmiştir. Onun ayetlerinin bir bölümü açık ve kesindir; onlar Kitap'ın anasıdır. Diğerleri de açık ve kesin olmayanlardır. Yüreklerinde sapma olanlar karışıklık çıkarmak ve ona olmadık anlamlar yüklemek için açık ve kesin olmayanların [teşabehe] ardından giderler... 3:7 Ali Rıza Safa çevirisi. Köşeli parantezler benim eklemelerim.

⁷ 2:105,109,120, 3:69,72,78,98-106, 4:44, 5:49,57,64, 9:34...

⁸ Wilfred Cantwell Smith, *Meaning And End Of Religion* (Dinin Anlamı ve Sonu), Signet and Mentor, 1964, s.54.

⁹ Smith, s.53-54.

¹⁰ Smith, s.266'da grafiğe temel oluşturan matematiksel değerler veriliyor.

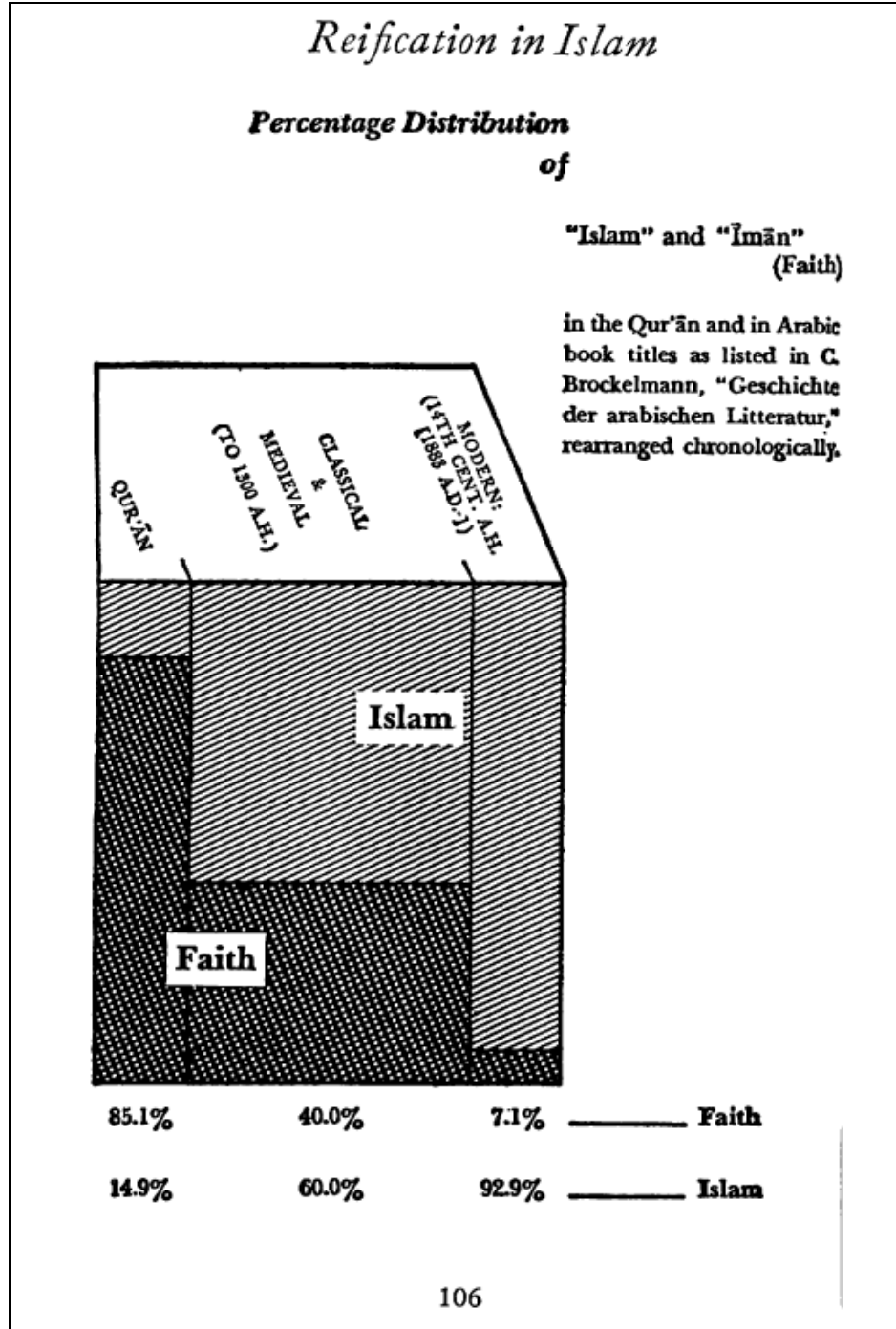
Türkçesi: Batı'da somutlaşma /şeyleşme – "Hristiyan inancı", "Hristiyan dini", "Hristiyanlık" ifadelerinin 639 kitap adındaki yüzdeleri. Cantwell, s.72'den.

Hristiyanlıktaki dönüşümün bir benzerinin bizdeki izini de sürebiliyoruz. İslam'da Modernleşme kitabının yazarı toplumbilimci Bedri Gencer, "bildiğim kadarıyla klasik dönemde başlığında İslam geçen bir kitap bulmak mümkün değil" dediği kitabının Dinden İdeolojiye bölümünde benzer saptamalarda bulunuyor.¹¹ Batı'nın Müslümanlar üzerinde artan egemenliğini yalnızca silah ve teknoloji olarak anlamak büyük bir yanılgıdır. Müslümanlar farkında olmadan birer Batılı gibi düşünmeye başlamışlar. Modern zamanlarda sekülerliğin bir *norm* olarak algılanması, Müslümanların kendilerini Batılı gözüyle

¹¹ Kitabı yararlı bir okuma olarak önerebilirim.

tanımlamaya çalışmalarına neden olmakla kalmamış, onları İslam'ı seküler demokrasinin mahkemesinde savunur duruma düşürmüş.

Smith'in kitabında Gencer'in doğru bildiğini gösteren bir taramaya da yer veriliyor.

Türkçesi: İslam'da somutlaşma /şeyleşme – Brockelmann'dan alınan kitap listesine göre "İslam" ve "İman (faith)" sözcük yoğunlukları. İlk dilim Kuran, ikinci dilim klasik ve Ortaçağ (hicri 1300 yılına dek), son dilim 1883 yılından sonrası. Cantwell, s.106'dan. Bir önceki grafikte nasıl benzeştğine dikkat ediniz.

Smith'e göre *İslam* teriminin somutlaşması, eleştiriye ve saldırıya karşılık vermek üzere yapılan savunmaların doğrudan sonucu. Smith düzen anlamına gelen *nizam* sözcüğünün 20. yüzyılda yaygınlaştığını söylüyor. Kuran'da bu sözcüğün geçmediğine dikkat çekerek eskiden kullanılıp kullanılmadığının merak konusu olduğunu bildiriyor. Eğer bu gerçekten 20. yüzyıla özgüyse bunun

nedeni, İslam için düzen sözcüğünü kullananların başından beri sözünü ettiğim kavram kaymasının farkında olup doğru sözcüğü seçmeye çalışmaları olmalı. Çünkü Arap dünyasında bile tuhaf bir biçimde *din* deyince yükümlülükten başka bir şey anlaşılmaya başlanmış. Düşünün, İslam Ansiklopedisi, yazının girişinde özetlediğim yanlış karşılıkları Arapça yayınlardan alıyor!

Din diye analitik bir varlık sınıfı olmadığını öne süren bir başka yazar Timothy Fitzgerald, *The Ideology of Religious Studies* kitabının başında *religion* kavramının belirsizliğini ve herkesin kendine göre tanımlamasını tartışıyor.

“Din alanında çalışan akademisyenlerin yayınlanmış çalışmalarında din teriminin totemler, hiyerarşi ilkesi, Noel pastası, cadılık, mutlak gerçeklik, insan hakları, ulus bilinci, Marksizm, Freudculuk, çay töreni, doğa, ahlak vb. birbirine benzemez kurumları anlatmak için kullanıldığını görür. Bunların hemen hiç ortak yönünün olmadığı ortadadır. Her biri bayağı özelleşmiş özgül kültürel bağlamlarda yorumlanması gereken kurumlar ve ideolojilerdir. [...] Bir başka deyişle, tanrıbilimsel bağlamda olmaksızın ‘dinden’ söz ettiğimizde aslında kültür hakkında konuşuyoruz; sözcüğü ortaklaşa onaylama yoluyla anlam kazanan törensel kurumlar anlamında kullanıyoruz.”¹²

Fitzgerald din sözcüğünün hiçbir şey anlatmadığı, daha doğrusu başka sözcüklerin zaten anlattığı şeylerin yerine kullanılan işlevsiz bir sözcük olduğu sonucuna varıyor. Kitapta Amerikan yerlilerini araştıran bir bilimadamından alıntı var. Doğru tahmin ettiniz, Amerikan yerlilerinde de din sözcüğünün karşılığı yok... Yerlilerde doğal ve doğaüstü olanın ayrımı bulanıkmış.¹³

Modern Batılının *religion* olarak tanımlama eğiliminde olduğu şey aslında törensel davranıştır. Pek çok antropologun din sözcüğünü tören (İng. *ritual*) anlamında kullandığını gözlemek kolaydır.

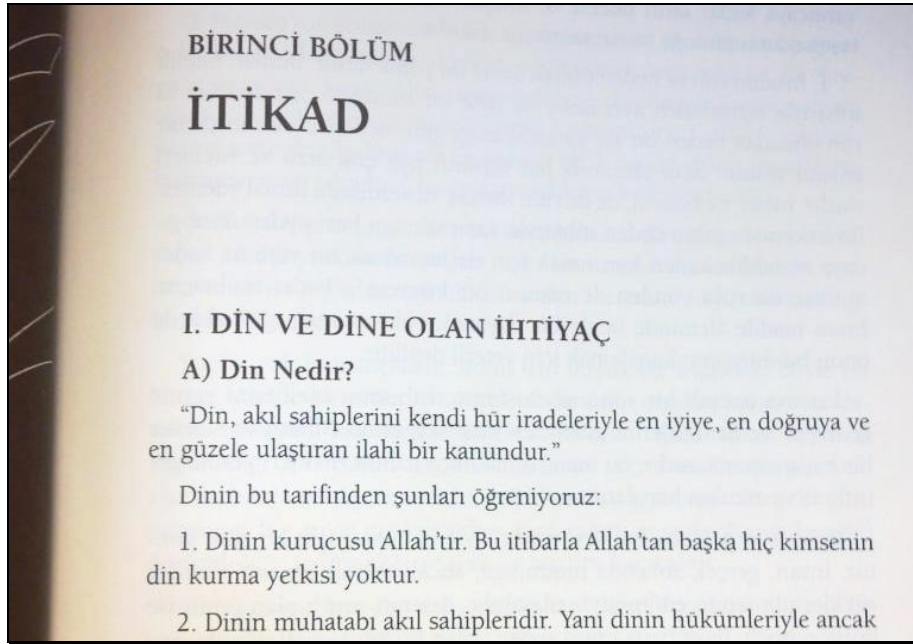
Eski Türklerin sözlerinde din benzeri bir sözcük aradığımızda en yakın bulduğumuz kavram töredir. Töre sözcüğü bugün hala kullanılır ancak geçirdiğimiz düşünsel değişimler sonucunda artık ahlakın bütünü için değil, bir bölümü için kullanır olmuşuz. Ve eşkoşucu basının “töre cinayeti” benzeri olumsuzlama çabaları sürerse bu anlamı da yitecek ve hepten kötü bir şeye dönüşecek. Töre, yaşamının yasasıdır. Yani Arapça *dinin* Türkçesidir. İstisnasız her toplumun dini olduğu gibi İslam öncesi Türklerin de dini vardır; töre derler. Kitabı Mukaddes’in Türkçe çevirilerinde de din sözcüğünü göremiyoruz. Bu kavramı anlatan sözcük *yasa* diye çevriliyor.

Günümüzde doğal olarak yasa veya ahlak sözcükleriyle karşılanması gereken *din* sözcüğünün inanca indirgenmesi de sorundur. Türkiye dahil pek çok seküler ülkenin anayasasında din özgürlüğünden veya inanç özgürlüğünden söz edilir. Ama bu inancın sınırı tanımlanmaz. Sınırları belirlemeye çalıştığımızda hangi sözcüğü kullandığımız önemini yitiriyor çünkü hiçbir devlet haklı olarak toplum düzenini tehdit eden inançların yayılmasını yasal güvence altına almıyor. Hiçbir seküler devlet size insanlara haksızlık etmeniz gerektiğine inanma özgürlüğü tanımıyor. Bunun anlamı dinlere, devletin diniyle çelişmedikçe var olma özgürlüğü verilmesidir. Bu da uygulamada devletin dinine uyulması demektir. Böyle olunca kimin neye inandığının pek bir önemi kalmıyor çünkü o inancın gereğini yaşam biçimi yapmak ancak yasanın izin verdiği dar alanda olanaklı. O zaman ya din kavramını işlevsiz tapınak törenleri olarak belirleyeceğiz, ya da din özgürlüğü diye bir şeyin olamayacağını kabul edeceğiz.

¹² Timothy Fitzgerald, *The Ideology of Religious Studies* (Dinsel Çalışmaların İdeolojisi), Oxford University Press, 2003, s.17.

¹³ Fitzgerald, s.81-82.

Türkçe-Arapça sözlüklerde inanç maddesine baktığımızda *itikad* karşılığını buluyoruz. Arapça *akide* sözcüğü Ayn-Kaf-Dal kökünden gelir. Bağit anlamı vardır. *Akide* ve *itikad* sözcükleri Kuran'da geçmiyor. Bağit anlamına gelen sözcük geleneksel fıkıh kaynaklarında her nasılsa inanç kavramına indirgenmiş. Kuran'da inanç kavramı yoktur. "İnanç" olarak çevrilen *iman* sözcüğünün güvenle ilgili bir anlamı vardır. Sözcükteki güven anlamı emniyet örgütü, emniyeti suistimal, emanetçi gibi kavramlarla Türkçeye de geçmiştir. Kuran Allah'a inanıp inanmadığımızla, bir başka deyişle tanrıtanımaz olup olmayışımızla ilgilenmiyor, aramızda Tanrı'ya güvenenler ve güvenmeyenler olarak ayırım yapıyor. Kuran'dan uzaklaşmanın etkisiyle akide ve itikat kavramları Müslüman yaşamında yer bulmaya başlayınca dinin inanç ve uygulama olarak birbirinden ayrık iki yüzü oluşmaya başlıyor. İlmihal ve din dersi kitapları "Neye inanmalıyım?" gibi başlıklarla doluyor. Oysa Kuran'da böyle bir konu yok. Kuran kimin neye inandığını anlatmıyor, kimin ne *yaptığını* anlatıyor. "Günahkar Müslümanlar cennete gidecek mi?", "Müslüman ülkede doğmayanın suçu ne?", "Kuran'da ateistlerden neden söz edilmiyor?" gibi sorular; "kelime-i şehadet" gibi törensel ve Kuran dışı "din değiştirme" uygulamaları, bu yapay ayırım yüzünden var olabiliyor. Böyle bir ayırım var olunca, kişinin ağızla söylediği (Allah'tan başka tanrı olmadığına tanığım) ile eliyle yaptığı (patrona /parti başkanına kulluk etmek) farklı olabiliyor. Oysa kişinin uyduğu dini belirlerken inandığı ve yaptığı diye iki ayrı dinden söz edemeyiz; Kuran'da böyle bir şeyin örneği hiç yok.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ilmihalinden bir sayfa. Din kavramını *yasa* olarak doğru tanımladıktan sonra "inanç ilkelerini" sıralayarak kendiyi çeliştiriyor.

Şu durumda kişinin ve dolayısıyla toplumun benimsediği dini belirleyen şey yaptıkları, yani uydukları yasadır. Konu "inanç" olduğunda zaten bunun kapsamı yaşama geçmeyen düşlerden ve varsayımlardan öte geçmeyecektir. Ve yasadız toplum olmayacağına göre, "din kurallarıyla yönetilmeyen" bir toplum varlığından söz etmemiz ancak kavramları birbirine karıştırdığımızı veya sözcük oyunu yaptığımızı gösterir.

Karşılaştığımız metin ve konuşmalarda din sözcüğünün parçacı anlamda mı, yoksa Kuran'daki bütüncül anlamda mı kullanıldığını anlamak için bir yöntem öneriyorum: Din gördüğünüz yere ahlak koyun.

–Bugün Allah'ın dini için ne yaptın? –Bugün Allah'ın ahlakı için ne yaptın?

–Cuma günümü dine ayırıyorum. –Cuma günümü ahlaka ayırıyorum.

–Camiye gitmiyor, dini vecibelerini yerine getirmiyor ama dürüst adam. –Camiye gitmiyor, ahlaki gerekleri yerine getirmiyor ama dürüst adam.

–Seküler bir yaşam sürerler, İncil, Kuran gibi dinsel kaynaklara uymazlar. –Seküler bir yaşam sürerler, İncil, Kuran gibi ahlak kaynaklarına uymazlar.

–Okullara din dersi koymayalım, din eğitimini aileler versin. –Okullara ahlak dersi koymayalım, ahlak eğitimini aileler versin...

–Yasa önünde herkes eşittir; köken, ırk ve din ayrımı yapılmaz. –Yasa önünde herkes eşittir; köken, ırk ve ahlak ayrımı yapılmaz.

Tabi, bu sına bu cümleleri söyleyenlerin aslında ne demek istediklerini ortaya çıkarmayabilir. Ama bu örneklerde bütüncül anlamda kullanma olasılığı gördüğünüz gibi dehşet vericidir. Veya bu sına kafalarındaki din kavramının belirsiz olduğunu ortaya çıkarabilir. Hatta doğrudan sorunca belki de bu konuda kafalarının karışık olduğunu anlayacağız. Onun için din sözcüğünden ne kast ettiklerini sormak veya dini tanımlamalarını istemek işe yarayabilir. Eğer laf olsun diye söylenen bir söz değil de son örnekte olduğu gibi yasa yapıcılara yöneltilen ciddi bir talepe bu sorudan kaçma hakları yoktur. “Camiye, okula, kışlaya politika girmesin” diyen bir adam hem politikayı hem de dini tanımlamaktan kaçınıyorsa kuru gürültüdür; ciddiye alınamaz. Bu türden sloganımsı şeyleri yazıp söyleyenleri bu konuda sıkıştırmanızı öneririm. Ben yapıyorum. Ya koflukları ortaya çıkacaktır ya da hatalarını görüp düzeltereklerdir.

Ayrım Ölçütü

Dinsel olanla olmayanın, dolayısıyla seküler olanla dinsel olanın ayrımı konusunda üzerinde uzlaşmış bir ölçüt, her zaman doğru ölçen bir cetvel yok. Amerikalı tanrıbilim profesörü olan William T. Cavanaugh, bu durumu *The Myth Of Religious Violence* (Dinsel Şiddet Mitosu) kitabında bütün açıklığıyla göz önüne seriyor. Bu kitap sosyal bilimcilerin din kavramını tanımlamakta nasıl çuvalladıklarını ve sekülerlik denen şeyin de basbayağı din olduğunu göstermesi açısından çok değerli bir okuma. Özellikle son on beş, yirmi yılda Batı’nın İslam’a yönelik saldırılarının yoğunlaştığı düşünüldüğünde bu kitabın Türkiye’de yayınlanmamış olmasını anlamak zor.¹⁴

Kitabın birinci bölümünde alanının önde gelen sosyal bilimcilerinin dini tanımlamak için önerdikleri ölçütler seküler öğretilere uygulanarak ölçütün nesnelliği sınanıyor. Birkaç örnek vereceğim.

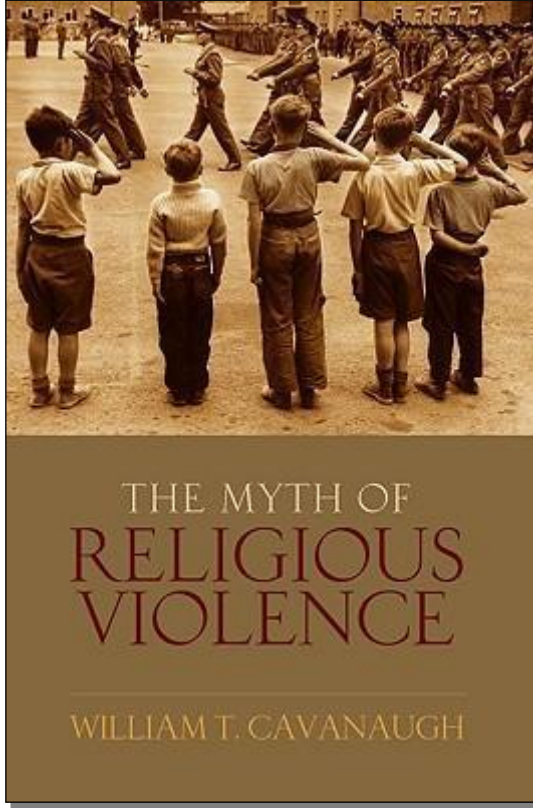
Çok okunan *When Religion Becomes Evil: Five Warning Signs* (Din Kötücül Olduğunda: Beş Uyarı İşareti) kitabının yazarı Charles Kimball, “dinlerin” şiddet üretmesini beş koşulun varlığına bağlıyor. Bu beş koşul şunlar: Mutlak gerçeklik savları, kör itaat, ideal zamanlama fikri, sonucun gidiş yolunu haklı çıkaracağı düşüncesi ve kutsal savaş ilanı. Cavanaugh bu koşulları Amerikan milliyetçiliğine uyguluyor.

Irak işgali hazırlığında, sırasında ve sonrasında Amerikan devletinin söylemi ulusları terörü destekleyenler ve desteklemeyenler olarak sınıflandırıp destekleyenleri “haydut devletler” olarak nitelemektir. Kötülük terör biçiminde gelir. Bu kötülük özgürlüğün, liberal demokrasinin düşmanıdır. Liberal demokrasinin tartışılmayan bir doğru olması onu mutlak gerçeklik savı yapıyor.

Amerika’da askerlik paralı da olsa askerlerin özgür iradelerinin olmadığı, yani kör itaatten başka seçenekleri olmadığı ortadadır. Buna eğitim ve saldırı hazırlığı sırasında yapılan ve beyin yıkama

¹⁴ Ne yazık ki yaptığım okumalarda Türkiye’de bunun yerini tutacak bir kaynağa rastlamadım.

yoğunluğuna ulaşan aşılamaı da ekleyelim. Cavanaugh söz etmiyor ama aslında saldırılacak halklara yönelik düşmanlık Batı'da daha sivilken, çocukken ekilmeye başlanıyor. Çok kişinin izlediği Hollywood yapımlarında İran'a yapılacak olası işgal saldırısının hazırlığı, İran'da yerleşik kötü adamlar izleyiciye gösterilerek yapılıyor. İki dünya savaşı arasında Amerikan basın-yayınının halka nasıl Alman nefreti ektiği ve böylece savaşa katılmaya ikna ettiği, başlı başına bir kitap çalışmasını hak eden bir ibret öyküsüdür. Bu, kör itaatın ağı babasıdır.

Fukuyama'nın "tarihin sonu" nitelemesi ve komünizmin çöküşünün ABD'ye dünyanın koruyucusu olma görevi biçtiği savı ideal zamanlama koşulunu yerine getiriyor. Dördüncü koşulun seküler savaşlarda nasıl gerçekleştiğini ABD'nin Cenevre Sözleşmesi'ne uymamasından, ikisi de bütünüyle sivillerle dolu olan Almanya'nın Dresden ve Japonya'nın Nagazaki kentlerindeki yüz binleri diri diri yakmasından, Irak'ta en az bir milyon sivil kasıtlı öldürüp "savaş zayiatı" (İng. *war casualty*) saymasından biliyoruz. Beşinci koşul bulanık tanımlanmış olsa da G. W. Bush'un "yıldızların ötesinden" gelen çağrıya yanıt verdiğini¹⁵ ve Amerika'nın davasını Tanrı'nın desteklediğini¹⁶ söylemesi, gerekli olmamakla birlikte fazlasıyla yeterli olmalı. Gerekli değil, çünkü Kıbrıs Barış Harekati, Kore savaşı, Vietnam savaşı vb. kökeninde ahlaki gerekçeler yatan her savaş dinseldir; ille Tanrı'nın adının anılması gerekmiyor.

Bir başka örnekte, Amerikalı tanrıbilim profesörü Martin Marty "dinlerin" beş tanımlayıcı özelliğini sayıyor: Nihai kaygıya (Tillich'in de kullandığı kavram) odaklanması, toplum oluşturmaları, mitosa ve simgeye başvurmaları,

törenlerle güçlenmesi, bağlarından belli davranışlar istemesi. Ama bu nitelikleri seküler politikada da görüyoruz. Topluma verilmesi gerektiği düşünülen düzenler nihai kaygı sayılabilir. Aynı anayasayı, mahkemeleri ve maliyeyi paylaştığı seküler bir demokrasi toplum oluşturur. Seküler toplumların törenleri vardır, kurucu mitosları vardır –ki ABD'de bizdekinden güçlüdür–, üyelerinden özverili davranışlar ister. Cavanaugh astrolojinin bile bu tanıma girdiği düşüncesinde.

Marty "dinler" hakkında bir genelleme yapıyor. Ona göre bir dini benimsemiş toplum, bir tür seçilmişlik duygusu ediniyor ve bu dini benimsemeyen ötekiler hakkında olumsuz düşünüyor. Böylece bölücü olmayı dinlerin ortak niteliği olarak tanımlıyor. Ama Marty bu genellemeyi yalnızca üç dinden yola çıkarak yapıyor olmalı. Alanının dışına çıkıp biraz antropoloji karıştırırsa idi görecekti ki uygar olmayan insanların "dinlerinde" böyle bir nitelik yok. Sekülerliğe baktığımızda bu bölücülüğün tıpkısını kapitalizm-komünizm kutuplaşmasında görüyoruz. Her iki ideolojinin bağlısı ötekini gerçeğin bilgisine erişmemiş bir sefil olarak görür. II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da, Ortadoğu'da, Orta ve Güney Amerika'da ve Asya'da gördüğümüz ideolojik bölünme, gerginlik, düşmanlık ve hatta silahlı çatışmalar Marty'nin tanımladığı etkinin ta kendisidir. Bugün komünizm tehlikesinin kalktığı varsayılıyor ve aynı

¹⁵ "...we have a calling from beyond the stars to stand for freedom." <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A57466-2004Sep2.html> Erişim tarihi Şubat 2018.

¹⁶ "I'm driven with a mission from God" <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/bush-god-told-me-to-invade-iraq-6262644.html> Erişim tarihi Şubat 2018. Bush'un haberdeki sözlerini 10:78, 20:47+57+63, 23:24 ayetleriyle birlikte okuyunuz.

bölücülüğü “teröre destek veren ülkeler” tanımlamasında da görüyoruz. Uzlaşma aramak yok, düşman ilan etmek ve sonuna dek savaşmak var.

Amerikalı Yahudi toplumbilimci Charles Selengut, ünlü *Sacred Fury* (Kutsal Öfke) kitabında şiddetin tanımını yapıyor ama dinin tanımını yapmıyor. Nesnel ve akademik olmaya çalıştığını öne sürerken Batılı okuyucusuna seküler Batı’nın akılcılığından, Batı dışı toplumların akıldışılığından söz ediyor:

“İnanç ve dinsel davranış bilime, uygulanabilir politikaya veya Batı’nın mantık ve verimlilik kavramlarına dayanmaz. Maliyeti ne olursa olsun Tanrı sözüne dayanır. Bu görüngenin berraklaştırdığı üzere kutsal savaşlar mantıklı ve akılcı çözümlere uyumlu olmayabilir. Afganistan’da, İsrail’de, Filistin’de, Florida’da da olsalar inançlı savaşçılar, seküler toplumun bulunduğu dünyadan ayrı bir ruhani ve toplumsal gerçeklikte yaşarlar. Yaşam ve ölüm, savaş ve barış, savaş ve öldürme veya bir şehidin ölümüyle ilgili başka şeyler hissederler.”¹⁷

Selengut farklılığa değer vermeye çalışır görünüyor ama dindar kişilerin farklılığına bütünüyle Batılı bir gözlükle bakıyor. Batılı akılcıdır, mantıklıdır, uygulamaya dönüktür. Sıradan toplumsal kuralların dışında olanlar ise “onlardır”. “Biz içerideyiz, onlar dışarıdalar” bakışı tarih anlatışında görünüyor:

“İslam’dan farklı olarak Hristiyanlığın sekülerleşmeyle yoğun ve uzun bir deneyimi olmuştur. Birkaç mezhep istisnası dışında bugünkü Hristiyanlar dinin, üzerinde devletin ve din adamlarının zorlayıcı yetkesinin olmadığı özel ve gönüllü bir konu olduğunu kabul ederler.”¹⁸

Selengut’a göre bu değişim olumsal /arızî değildir, daha yüksek bir anlayış düzeyine ulaşmaktır. Nitekim “dinsel evrimden”¹⁹ söz ederek sekülerleşme olgusuna ilerlemeci tarih anlayışının penceresinden baktığını belli ediyor. İlerlemeci tarih anlayışının bilinçlerin derinliklerine yerleşmesi zaten seküler dönemde olduğuna göre İslam’a Batılı gözlükle bakıp evrimde geri /ilkel bir aşamada olduğunu çıkarsaması şaşırtıcı değil. Bu durumda modernlik, İslam’ın baş etmesi veya boyun eğip uzlaşması gereken bir görüngü oluyor; tersi değil. Müslüman, boyun eğmeyip şiddete başvurunca “dinsel şiddet” oluyor, seküler toplum şiddete başvurunca yabancı ehlileştirme çabası oluyor. Batı’nın yeryüzünü anlarken kendisini referans noktası ve evrensel ölçüt saymasına bir örnektir bu. Yunan’dan, Roma’dan, Ortaçağ’dan beri fazla değişmemiş.

Selengut, Hristiyanlığın ilk üç yüzyılında edilgen olduğunu, kutsal savaş ilkesinin Roma devletiyle özdeşleşince ortaya çıktığını söylüyor.²⁰ Cavanaugh, Selengut’un bunu diyerek aslında dinsel olmayan şiddetle dinsel şiddetin arasında olduğunu varsaydığı ayrımı kendisinin yalanladığını öne sürüyor. Çünkü Hristiyanlık, devletin güç, güvenlik ve düzen gibi seküler hedeflerini üstlenince kutsal savaşa başvuruyor.

Selengut, Samuel Huntington’ın “medeniyetler çatışması” tezini benimseyerek dinsel şiddetin bir uygarlığın kendi dinsel kültürüne yönelik tehdide verdiği yanıt olarak açıklanabileceğini söylüyor. Geleneksel dinsel kültürlerin Batılı yaşam biçimini benimsemesinde Batı’nın direngenliğinden söz ediyor. Bu durumda Selengut saldırgan tarafın Batı olduğunu kabul etmiş oluyor. Batı saldırınca

¹⁷ Charles Selengut, *Sacred Fury: Understanding Religious Violence*, AltaMira, 2003, s.44.

¹⁸ Selengut, s.81.

¹⁹ Selengut, s.84.

²⁰ Selengut, s.26.

“seküler şiddetten” neden söz edilmiyor? Veya geleneksel dinsel kültürler Batı’ya kendi yaşam biçimlerini dayatmıyorken bunu yapan Batı’nın sekülerliğin neden bir din sayılmıyor?²¹

“Yeni Soğuk Savaş /Dini Milliyetçilikler Seküler Devleti Tehdit Ediyor” kitabının yazarı toplumbilimci Mark Juergensmeyer ve siyasal bilimler profesörü David C. Rapaport, dinle sekülerliğin arasını ayıracak ölçütler bulmakta başarısız olan ve Cavanaugh’ın verdiği diğer örnekler.

Kavramları yerli yerine koyunca tanrıtanımazların ve Kuran karşıtlarının “dinler şöyledir, böyledir” önermelerinin hepsinin de duygusal güdülenmelerle, dikkatsizce yapılmış öznel genellemeler olabileceğini görmüş olduk. Şimdi Aydınlanma sürecinde Hristiyanlıktan “özgürleşen” Batı’nın onun yerine ne koyduğuna bakalım.

II

Seküler Din

Seküler terimi, “dinle ilişkili olmayan, dünyevi, laik yaşama ait olan” olarak tanımlanıyor. Önceki bölümde din kavramının nasıl yer değiştirdiğini göstermiştim. Sekülerliğin tanımında çoğu zaman eşanlamlı olarak kullanılan “dünyevi” sözcüğü de aynı bir kavramsal felaket; çok kısaca değineyim. Kuran Arapçasında *dunya*, bu gezegeni anlatan bir sözcük değil. Yakın, bayağı anlamında kullanılıyor. Bu kavramı önce gezegen için kullanmaya başlamışız/ başlamışlar. Sonra din kavramını ölüm ötesine taşımışlar. Geriye kalan posaya da “dünyevi” demişler. Yani bu kavramsal kaosu çözümlemeden bu konuya el atmanın yararlı bir çıktısı olmayacaktır. Din kavramındaki değişken durumu saptayınca sekülerliği de sağlıklı tanımlamış olduğumuzu ve taşları yerli yerine koyduğumuzu düşünüyorum.

Kaynaklarda sekülerlik ilkesinin kökeni olarak Eski Yunan ve Roma düşünürleri anılıyor. İlkenin yaşama geçirildiği dönüm noktası olarak Fransız Devrimi anılıyor. Onun öncesinde Avrupa’da dinsel ilkelere dayalı yönetim olduğu varsayılıyor. Politikada sekülerlik, yönetim örgütünün dinsel kurumlardan veya dinsel ilkelere bağımsız olması olarak tanımlanıyor. Ancak dinin tanımını yapmaktaki güçlüklerle ve bugünkü din kavramının oluşma sürecine baktığımızda sekülerliğin tanımını nasıl yapabildikleri sorusu akla gelir. Nitekim sekülerliği savunanlar aslında dine yeni bir tanım biçerek sekülerliği onun üzerinden tanımlamışlar. Dine biçilen o yeni özellik, toplumsal işlevlerinden bütünüyle arındırılmış ve tapınağa veya “kişiyle tanrısı arasına” sıkıştırılmış olmasıdır. Yani aslında sekülerlik var olan dinin kapsamı dışında bir kavram olarak ortaya çıkmamış, dini kenara iterek kendine yer açmıştır. Çünkü Kuran’daki anlamıyla veya Latince’deki *religio* karşılığı olarak *dinin dışında bir ahlak ve hukuk tanımlamak olanaksızdır*. Bu, ağaçtan söz etmeksizin meyveyi tanımlamaya benzer.

Ortaya nasıl bir doğrular ve yanlışlar kümesi koyarsak koyalım bu zaten din, ahlak, yasa olacaktır. Sekülerlik kavramını kullananların yaptıkları, toplumsal alanı Tanrı kaynaklı olduğunu düşündükleri yasaya yasaklamak ve Tanrı kaynaklı olmayan yasaya açmaktır. Ancak yasanın “kişinin kendisi ve Tanrı’sı arasında var olması” diye bir şey tanımsızdır; boş kümedir. Varılan sonuç, Tanrı kaynaklı olduğu düşünülen yasanın ortadan kaldırılmasıdır. Din, yasa olamayınca ondan geriye kalana, yani yasanın varlık nedenine indirgenmiş. Modern dünya bunu da inanç veya mitoloji olarak tanımlıyor. İngilizce

²¹ Bu soruları sormayanların Kuran’ın neden ve kime karşı savaşmayı buyurduğunu anlamaları güç görünüyor. Batılının sekülerleşmesine rağmen kendinden olmayana karşı tutumunu değiştirmediklerini göremeyenlerin, Batı’nın neden hala Kuran’ın “Kitaplılar” dediği kapsamda bulunduğunu anlamaları da güç görünüyor.

faith sözcüğünün geçirdiği anlam kaymasını hatırlayınız. Kısacası, bugünkü anlamıyla din kavramını yaratan şey sekülerliğin kendisidir.

Avrupa, Ortaçağ'dan başlayarak 17.yy'a dek Kitabı Mukaddes'i okuma ve yorumlama, bilgi üretme ve toplumsal yaşam konularında başkalaşım geçirdi. Bugün buna kısaca Reform diyoruz. Katolik Kilisesi fazla zenginleşti, sömürde krallarla bağlaşık oldu, dinsel ilkeleri uygularken dürüst ve tutarlı da olmamaya başladı. Örneğin Kitabı Mukaddes'in İncil bölümü faizi kesinlikle yasaklar ama Kilise yüzyıllardır belli kişilere belli koşullarda tefecilik yapma izni veriyordu. Kilise Kitabı Mukaddes'in özünden uzaklaştı ve herkes için geçerli olan kurallardan kendisini gittikçe daha muaf tuttu. İsa'nın yeryüzü için koyduğu kuralları zamanla yalnızca ölüm ötesinde sonuç verecek vaatlere indirgedi (bir yerden tanıdık geldi mi?). Bu durumlar uzun vadede halkın Kilise'ye saygısının git gide azalmasına neden oldu. Coğrafi keşiflerin sağladığı sermaye birikimi ve harcama özgürlüğü, bu tepkinin yakınma düzeyinden çıkıp meydan okuma ve başkaldırma düzeyine yükselmesini sağladı. Kilise'nin egemenliği azaldıkça bilimin önündeki engeller kalktı. Kolonilerden zenginlik aktıkça bilimi akçalamak kolaylaştı ve bu bilimin ivmelenmesine yol açtı.

Ardından gelen dönem Aydınlanma olarak anılır. 17. ve 18. yüzyıl olarak tanımlanır ama başlattığı değişim bugün de sürer. Aydınlanma döneminde bilimin ve onun meyvesi olan teknolojinin sağladığı askeri ve ekonomik üstünlüğe karşılık Kilise'nin ve onun (sözde) yücelttiği Kitabı Mukaddes'in zayıflayan görüntüsü, uzun vadede gidilecek doğru yolun "din değil bilim" biçiminde tanımlanmasına yol açtı. Kitabı Mukaddes'e aykırı fikirler egemen olmaya başladı ve bugün sekülerlik dediğimiz, Tanrı'nın elçilerini yok sayan düşünce Batı'da "norm" oldu. Gerçi sekülerliği başka türlü tanımlarlar ama Kuran'ın görüngesiyle bakıldığında bu tanım daha doğrudur.

Aydınlanmanın tepkisel olduğu, kastını aştığı veya ölçüyü aştığı yorumu bizde de sık yapılıyor. Öyle görünüyor ki Kilise'nin aşırılıklarıyla Aydınlanmacı düşünürlerin aşırılıkları arasında bir denge yolu aranmamış, arayanlar saygı görmemişler. Kilise'nin Kitabı Mukaddes öğretisini egemenlerin işine geldiği noktalarda bütünüyle ölüm ötesine yüklemesi bir aşırılık; ölüm ötesinin ahlakla hiçbir ilgisi bulunmadığını öne sürmek ise Aydınlanmacı aşırılık. Bunlar bugün hala –Müslüman toplumlarda bile– önümüze seçenek olarak konan iki dengesiz uç.

Reform ve Aydınlanma ile başlayan çatışma bitmedi. Sanırım her şeyden önce tarihin biri bitip biri başlayan birbirinden bağımsız bölümlerden oluşmadığını, *bugün* dediğimiz şeyin *dün* üzerinde ayakta durduğunu iyice kavramamız gerekiyor. Dün Kitabı Mukaddes'i öğreten Batı'nın bugün kurduğu düzenin bu temelden bütünüyle bağımsız olduğunu öne süremeyiz. Eski Ahit'e göre Adem'in meyvesini yediği yasak ağaç bilgi ağacıdır.²² Bu bilginin Tevrat'a sonradan eklenmiş olduğu kesin gibidir. Birincisi, Mezopotamya mitolojisinde de insanlarla kavgaya eden tanrılardan veya üstün varlıklardan söz edildiğini biliyoruz. İkincisi, Yahudilerin Babil sürgününden geri dönerken onların kültürünü benimsemiş oldukları pek çok kitapta bildirilir. Üçüncüsü, eski Yunan mitolojisinde de tanrıların insanlarla kavgaya ettikleri aktarılıyor. Promete diye bir kişilik var, ateşi tanrılardan çalıp insanlara veriyor. Pek çok yorumcu bu efsanedeki ateşin bilginin simgesi olduğu konusunda birleşmiştir. Yani Eski Ahit'in yasak

²² Tevrat, Yaratılış 2:16-17 Ona, "Bahçede istediğin ağacın meyvesini yiyebilirsin" diye buyurdu, "Ama iyiyi kötüyü bilme ağacından yeme. Çünkü ondan yediğin gün kesinlikle ölürsün."

Tevrat, Yaratılış 3:5 [Yılan konuşuyor] "Çünkü Tanrı biliyor ki, o ağacın meyvesini yediğinizde gözleriniz açılacak, iyiyi kötüyü bilerek Tanrı gibi olacaksınız."

ağacının bilgi ağacı olması ve Tanrı'nın bilgiyi insanlardan saklaması aslında Mezopotamya ve Yunan mitolojisinin etkisi ile kitaba eklenen bir bilgidir.²³

“Prometheus başlangıçtan beri insanlardan yana geçmiştir, onlara dayanarak Titanların öcünü almak ve Olimposluların egemenliği yerine insanların egemenliğini getirmek emelindedir. [...] Biz de örneğin Kafka'nın 'Duruşma'sını inceler gibi inceleyelim 'Zincire Vurulmuş Prometheus'u. Anlayışına, günümüzün gözüyle ancak bu yoldan varabiliriz. Prometheus savunuyor ve ne diyor bu savunmada? İki kavram üstünde durup direniyor, değer olarak benimsediği iki kavram: *Bilinç ve özgürlük*.”²⁴

Görüldüğü üzere Prometheus'un kendini savunurken kullandığı slogan, Aydınlanma'nın sloganı ile aynı. *Bilme güdüsü* ile *Tanrı'ya kulluk etme* bilincinin birbiriyle çatıştığı algısı, sekülerliğin Kitabı Mukaddes'le atılmış temelinde yer alır. Seküler Batı yüksek sesle söylemese de, ayırında olmasa da bugün hala *bilginin Tanrı'dan alındığına* inanıyor. Bundan ötürü modernizmin tanımladığı yaşam, bilimle vahyin hiçbir zaman bir arada bulunamayacağı bir kaybet-kaybet oyunudur. Batı, bilgiyi kendinden esirgeyen tanrıyla kavga etti ve yolunu ondan ayırdı. Buna Aydınlanma adını verdi. Sekülerlik ilkesinin kökeni olarak Epikür ve Markus Aurelius gibi Eski Yunan ve Roma düşünürlerinin gösterilmesi rastlantı olmasa gerek. Çünkü Batı bugün hala Yunan'ın ve Roma'nın kültürel altyapısı üzerinde duruyor. Yunan mitolojisinden bileşenler içeren Eski Ahit ve Yeni Ahit'i okuyageldiler.

Batılı, Tanrı'ya ve onu temsil eden Kilise'ye başkaldırarak daha önce Tanrı'nın esirgediği bilgiye ulaşabildiğini düşünebildi. Coğrafi keşiflerle ve çok çalışma kültürü geliştirebilmesiyle zenginleşti ve bilimsel yöntemi keşfetmesiyle teknolojiye sahip oldu. Ayak bağı olan Tanrı'dan kurtulduğunu düşündü. “Aydınlanmanın bilme arzusunun, dünyayı tanıma ve keşfetme konusundaki çılgınca isteklerinin çizgisi içinde yer alıyoruz.”²⁵ Çılgınca istekler bilmeye ve egemen olmaya yönelik. İyilik kavramının pabucu dama atıldı. “Kötülük sorunu” icat edilerek Tanrı'nın adil ve kusursuz olması gerektiğinden dikkatler kaçırıldı. Kitabı Mukaddes'in içindeki çelişkiler de buna gerekçe yapıldı.

“Dinin zincirlerinden” kurtulunca yaşam çok güzeldi sanki. Öyle bir mitoloji yaratıldı ki, bilgi mutluluğun anahtarı olacaktı. Tanrı'ya boyun eğmek insan için sefaletti!²⁶ Kitabı Mukaddes'i içtenlikle okumuş olarak böyle sonuçlara ulaşılabilceğine inanmıyorum. Voltaire'e göre rasyonel teoloji diye bir şey olamaz; Tanrı evreni yönetmemektedir²⁷ ki aslında bu *var olmayan* bir Tanrı'ya denktir. Aydınlanmacı düşünürler Kitabı Mukaddes'in veya Kilise öğretisinin içindeki doğruları ayıklamak yerine iyisi ve kötüsüyle toplumlarının üzerinde yükseldiği ahlak sistemini olduğu gibi çöpe attılar. “Tanrı gerçeğe aykırı olanı buyurmuş olamaz” demek yerine Tanrı'dan bağımsız bir gerçeğin var olabileceğini öne sürdüler. Bu seçimin ne kadar akılcı olduğunu tartışmaya gerek yok diye düşünüyorum. Akılcılık bir yana, böyle bir söylem ancak kötü niyetin varlığında tutunup kabul görebilir diye düşünüyorum.

²³ Adem'in yaklaştığı ağacın “bilgi ağacı” olduğu bilgisi Kuran'da bulunmaz. Tevrat'ın bozulmuş olduğunu bildiren çok sayıda ayet vardır. Ayrıntı için Hadislerin Yahudi ve Hristiyan Kökeni yazıma başvurunuz: <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2015/05/11/hadislerin-yahudi-ve-hristiyan-kokeni/>

²⁴ Azra Erhat, Mitoloji Sözlüğü, Remzi Kitabevi, 1996, Prometheus maddesi.

²⁵ Christian Destain, Aydınlanma, Cumhuriyet Kitapları, 2010, s.137.

²⁶ Destain s.98.

²⁷ Destain, s.43.

Spinoza, Locke, Voltaire, Hobbes gibi Aydınlanma düşünürlerinin yanılgıları din tanımı üzerinde yeterince kafa yormamış veya onu hatalı tanımlamış olmaları. Hobbes 17. yüzyıldaki İngiliz iç savaşını bütünüyle dinsel nedenlere dayandırarak ekonomik ve politik etmenleri yok sayıyor. Onun yolundan giden günümüz tanrıtanımaçları ve hümanistleri, Haçlı seferleri, Reform dönemi savaşları gibi olguları yalnızca din olarak tanımladıkları nedenlere dayandırırılar. Din kavramını “seküler olmayan” olarak son derece öznel biçimde tanımladıkları için de II. Dünya Savaşı, Kore Savaşı gibi modern savaşları din savaşından saymazlar. Oysa birinci bölümde işaret ettiğim üzere bunlar da birer *religio* (Latince) veya *din* (Arapça) savaşlarıdır.

Dinin (*religion*) eski anlamında değil de bugünkü kaymış anlamında kullanıldığı en eski metinlerden biri Voltaire’in Felsefi Mektuplar’ı olmalı. “Saraylardan daha saygın bir yer olan Londra borsasına gidin; insanlara yararlı olmak isteyen bütün uluslardan temsilcileri görürsünüz orada. Borsada Yahudi, Müslüman ve Hristiyan aynı dinin mensupları gibi konuşurlar birbirleriyle ve sadece iflas edenlere dinsiz derler. [...] İngiltere’de ek bir din olsaydı zorbalıktan korkulurdu; iki din olsaydı mensupları birbirini boğazlardı; ama otuz din var ve insanlar mutlu ve barış içinde yaşıyorlar.” Voltaire aynı maddeci ve hazzı amaç için aslında büyükçe bir poker masası olan borsada ziftlenenlerin farklı dinlerden olduğunu söylerken *religion* sözcüğünü kaymış güncel anlamıyla kullanıyor. Borsadaki tüccarların “insanlara yararlı olmak isteyenler” olarak nitelenmesi de Aydınlanma düşünürlerinin gerçeklerden ne denli kopuk olduklarının bir örneği olmalı. “Homo ekonomikus”u tanımlıyor. Bencil hırslarına teslim olmak yoluyla topluma azami yararlılığı göstermeye çalışan modern insan...

Seküler Batı Hristiyanlık dediğimiz uzlaşmadan vazgeçmiş ve yeni bir din üzerinde uzlaşmış. Ne yazık ki hangisinin Tanrı buyruğuna daha yakın olduğunun nesnel çözümlemesi bizim toplumumuzda yapılmıyor. Cumhuriyet dönemi yasama ve yürütme uygulamalarıyla Osmanlı’nın yükselme veya çöküş dönemi uygulamaları Kuran ilkeleri ölçü alınarak tartılmamış. İki yüz yıldır içinde bulunduğumuz ahlak ve politika krizini aşma olanağı yaratabilmek için buna şiddetle gereksinimimiz var. Bu çalışma, olguları ve süreçleri somuta indirgeyerek, sloganlardan ve bulanık kavramsallaştırmalardan uzak kalınarak yapılmadığı sürece teokrasi veya halifelik yanlılarıyla sekülerlik yanlıları arasında gerçek bir tartışma değil, ancak kısır bir çekişme olabilir. Konu seküler bağnazlıktan veya Hristiyan veya Müslüman bağnazlıktan uzak kalarak soğukkanlılıkla tartışılmalı. Önerdiğim bu çalışmayı Kuran’ı benimsemeyenlerin de yapmasının önünde hiç bir engel olmamalı. Ne yazık ki ülkemizde aydın kesim Batı’nın aydınından farklı olarak dinden ve Kuran’dan uzak kalmayı bir tür temizlik sanagelmış. Batılı aydın ise inansın inanmasın kutsal kitabını bilmek zorunda olduğunun ayırında. Türk toplumunda Müslümanların olduğu gibi, İslam’ı reddetme iddiasında olan kesimlerin de Kuran’dan habersiz oluşu sorunları ağırlaştırmakta. Karşısında Kuran’a bağlı olduğunu öne süren teokrasi yanlıları varken, bir sekülerlik savunucusunun Kuran’ı ciddi anlamda çalışmadan konuyu tartışması nasıl söz konusu olabilir?

Sekülerlik düşüncesini yaratan Avrupa Aydınlanması, insanın “dinlerin bağından kurtulması” söylemi çevresinde biçimlenmiş. “Aydınlanma... insanın özgürlük için yaratılmış bir varlık olduğunu ilan etmiştir.”²⁸ Peki, hangi bağdan özgürlük? Özgürlük de anlamsız ve içi boş kavramlardan biridir. Ama saçma olan şey yeterince yinelenince insanların çoğunluğunun inanası geliyor. Özgürlük sözcüğü her türlü anlamsız ve uygunsuz bağlamda yeterince yinelenildiği için insanlar sonunda anlamsızlığını göremez oluyorlar.

²⁸ Destain s.140.

Fransız Devrimi'nin ve Aydınlanma'nın temelini oluşturan İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi. Sağda gördüğünüz koruyucu melek figürünün Tevrat'taki Tevrat Sandığı betimlemesinde anlatılan ve sandığı koruyan Çerubim /Kerubim /Keruvlar denen iki melekten esinlenme olması büyük olasılık. Soldaki yurttaşın kıldığı zincir Eski ve Yeni Ahit'in sözleşme zinciridir. Genel tasarımın Musa'nın On Emir levhasının geleneksel olarak betimlendiği biçimi andırması rastlantı değildir. On Emir levhalarının Musa'nın ahlaki öğütlerini içerdiğine inanılıyor. Yukarıdaki levhalar ise seküler toplumun ahlaki ilkelerini içeriyor. Eski dinin yerine yeni din kuruyorlar. Meleğin işaret ettiği ışıldayan üçgen içindeki Her Şeyi Gören Göz, masonların simgesidir; dolar banknotunun üzerinde de yer alır. Devrimin temellerindeki mason emeği bilinen bir olgudur. Masonlar mimaride ve görsellerde simgeselliğe özel bir önem verirler.

“Aydınlanmanın amacı hiç kuşkusuz hoşgörüdür [tolerans].”²⁹ “Hoşgörüsüzlük uygarlığın gelişmesinin önünde bir engeldir.”³⁰

Şöyle anlatayım... “Amacımız gitmektir” dersem nereden ve nereye sorularının gelmesi beklenir. Gitmek tek başına bir hedef, amaç veya sonuç olamaz. İçinde “değişim” geçen seçim ve reklam sloganlarını bolca duyarız ama kavramsal olarak değişimin gitmekten farkı yoktur. Neyden, neye değişmek istiyorsun? Neyi değiştirmek ve yerine ne koymak istiyorsun? Soran yok... Aynı biçimde “özgürlük istiyorum” diyene hangi bağdan /yükümlülüğten /sorumluluktan kurtulmak istediğini soran yok. Gitmek diye bir amaç olamayacağı gibi özgürlük diye bir amaç olamaz.

Aynı biçimde hoşgörü diye de bir amaç olamaz. Neyi hoş görmemi istiyorsun? Aydınlanmanın ve onun getirdiği seküler, çoğulcu, liberal dünya görüşünün akıllara işlemek için kullandığı şey boş, bomboş sloganlardan başkası değildir. Doldurmaya çalışınca arkasındaki amaç okunabilir. Koparılması istenen bağ, zedelenmiş de olsa Kitabı Mukaddes aracılığıyla Tanrı’nın elçileriyle kurulmuş olan bağdır. Özgürlük (Fr. *Liberte*) dedikleri şey önünde sonunda *tanrısal ahlaktan özgürlük* olacaktı. Hoşgörü denen şey de tanrısal ahlaktan bağını koparmış sekülerlik öncülerinin toplumdan gördükleri meşru baskıdan vazgeçilmesidir. Yani ahlak aşılamaktan vazgeçilmesidir. Günümüzde çoğulculuk, liberalizm, bireycilik denen öğretiler özünde *tanrısal ahlakı aşılama yetkisi* elinden alınmış bir toplumu tanımlarlar. Yazının sonunda örneklerini göstereceğim üzere tanrısal olmayan ahlakı aşılama serbesttir!

Aydınlanma düşünürlerinden Locke, kuvvetler ayrılığını savunmuş. İyi, güzel! Benimsedik, doğru olan budur. Ama Locke öte yandan siyasal iktidarı toplumsal ülküden ayırmış ve iktidarın yurttaşların özgürlüğünü, güvenliğini sağlamak dışında bir görevi olmaması gerektiğini öne sürmüştü. Yani aslında yaptığı kısaca insanların kendi varoluşlarına verdikleri anlamı devlet örgütüne yansıtamayacaklarını söylemek. Bu, uygulamada devletin dinsiz olması demektir. Ama tartıştığım gerekçeler nedeniyle içinde insan bulunan bir şeyin dinsiz olması diye bir şey söz konusu değil. Dinden arındırılmış yaşam *ahlaktan* arındırılmış bir yaşam demek. Bu, fizik yasalarına aykırıdır. İslam veya Hristiyan olmayabilir ama hükümet herhangi bir ahlak öğretilerine uymak zorunda. Nitekim bugün geldikleri (ve geldiğimiz) noktada hükümetin kimi kime üstün kılacağı, kime ne hak tanıyıp kime ne görev biçeceği konusunda nesnel bir dayanak noktaları kalmadı. Gücü yeten gücü yetmeyen eziyor ve bunu anayasal biçimde yapıyor. Anayasaları da değiştirmek olanaklı elbette, bunun için herhalde bir sonraki dünya savaşını bekliyoruz!

Kuvvetler ayrılığının tarihi öğretilirken para basma yetkisi ayrı bir kuvvet olarak tanımlanmaması ilginçtir. Bu durumda para basma yetkisinin yasamadan veya yürütmeden ayrı mı olacağı, tek mi olacağı sorusu anayasal düzenin konusu değil de ikincil önemde bir konuymuş gibi düşünülüyor. Oysa 19. ve 20. yüzyılların bankacılık tarihine baktığımızda para basma yetkisinin politik iktidardan ayrılmasının yıkıcı sonuçları olduğunu görüyoruz. Bu olgu, sekülerliği masonların ve Yahudilerin sahiplendiği gerçeğinin ışığında daha anlaşılır olur. Çünkü bankerlerin çoğunluğu mason ve/veya Yahudi’dir. Bu durum, modern dünyanın “değerlerinin” nesnel-toplumsal bir çabanın sonucu olmadığının bir örneğidir. Hani Fransız halkı topluca kalkışıp monarşiyi devirdiklerinde “para basma yetkisini de hükümetten ayıralım” demişler gibi yapılıyor ve işin bu tarafı hasıraltı ediliyor. Sekülerlik dinini gücü elinde bulunduran bir azınlık biçimlendirmiştir, hala da biçimlendirmektedir. Muhammed bir kent hükümetinin başkanı olduysa bunu okumuş azınlığın, masonlar benzeri takıyeci içrek örgütlerin, sponsor zenginlerin yardımıyla başarmış olamaz. Ama seküler ahlak için bunu söyleyemiyoruz. Seküler

²⁹ Destain s.53.

³⁰ Destain s.57.

geleceği tasarlayan düşünürler ve devlet adamları zenginlik içinde büyümüş, alçakgönüllülükten pay almamış köle sahipleriydi.

Ekonomi /Piyasa /Maddecilik Dini?

İktisat “biliminin” kurucularından sayılan Adam Smith’in kavramsallaştırdığı ve bugünün iktisatçılarının hala çok tuttukları “görünmez el” basbayağı tanrısallık güçleri temsil eder. Smith bunu kimsenin tekil iradesiyle ortaya çıkmayan ama piyasanın bir bütün olarak verdiği tepkilerin bileşkesini anlatmak için kullanır. “Bilimin ışığıyla yükselmiş” şanlı seküler Batı’nın hurafelerden arındığı sananlar Smith’in basbayağı bir mitoloji oluşturduğunu görmezden gelirler. Piyasa ekonomisinin kutsal metinleri vardır: Smith, Ricardo, Friedman gibi yazarların temel eserleri... Din adamı sınıfı vardır: İktisat profesörleri... Bu rahiplerin reçetelerini yazdıkları ve günün gereklerine göre içtihatlarla desteklenen bir kurtuluş teolojisi vardır... Dogmaları ve ahlaki doğruları vardır: “Bencil çıkarlar için rekabet etmek herkes için en iyi sonucu verir.” “Biraz enflasyon olmalıdır, iyidir.” “Şirketlerin topluma karşı sorumlulukları yoktur ama kişilerin vardır.” “Devletler şeffaf olmalı ama şirketlerin ticari sırları olabilir.” Ve bunun gibi... Gayet akla aykırı olabilen bu dogmaların uygulamayla nasıl çeliştiğine, yani rahiplerin kendi kurallarını nasıl çiğnediklerine de tanık oluyoruz. Bunların “Tanrı yeryüzüne bizi kurtarmak için indi” demekten ne farkı olduğunu biraz düşünmeye çağırıyorum sizi.

Ekonomi ve piyasa, mistik bir dinin bütün özelliklerini kendisinde toplamış. Mucitler kutsanır ve kimsenin gereksinimini karşılamasa bile icat yapmanın kategorik olarak iyi olduğu öğretilir. Bencillik gibi herkesin kötü kabul ettiği bir itkinin sürüklediği rekabetin bütün toplumun yararına olduğu öğretilir. Buna göre en bencil, en sosyopat, en leş vicdanlar rekabette en öne geçerek topluma “hizmet” edeceklerdir. Yani kötülükten iyilik doğacaktır.

Ekonomi dinini benimsemiş modern insan, herkesin kötü olduğunu kabul ettiği *yalan* kavramı üzerine koca iş kolları kurar: Reklamcılık, halkla ilişkiler, endüstri ürünleri tasarımı, estetik cerrahi, makyaj... Ve yalanın, sahteciliğin bilimini yapıp sistemleştiren bu sektörlerin toplumun yararına olduğuna inanır.

Modern insan bilgisayardaki sayılardan başka hiç bir gerçekliği olmayan paranın gerçek olduğuna inanır. Ve bu gerçek olmayan paranın gerçek olmayan ve varlığı için hiç bir neden olmayan faizini yarattığına inanır. Yine gerçek dünyada hiç bir karşılığı olmayan türev işlemleri uydurur; belki hiç var olmayacak ürün ve hizmetlerin, yaratılmamış maden rezervlerinin varlığına inanır, onlara fiyat biçer. Modern insan fabrikalar, işçiler, tarlalar, barajlar... hepsi yerli yerinde dururken “ekonomik krizin” üretim yapılmasını engellediğine inanır ve kaderine razı olur. Ekonomi tanrısına secde edenler bütün yeryüzünün ömür boyu masada oturmuş bir kaç amcaya gerçekten borçlu olduğuna inanabilirler. Yerkürenin öküzün boynuzlarında durduğuna inanmaktan ne farkı var bunun? Ve bu borcu silmeye güçlerinin yetmeyeceğine inanırlar. Bir plastik sandalyenin ayağına bağlı olan bir atın gerçekten tutsak olduğuna inanmasından ne farkı var bunun? Modernistler, bilimciliğe inananlar, tanrıtanımazlar her fırsatta eski insanların inançlarını aşağılarlar ama bekleyen paranın faizi hak ettiği efsanesine inanmaktaki budalalığı göremezler.

Ekonomi dininin mitolojisi zengindir. Doğal kaynakların sınırsız olduğuna, bileşik faizin sonsuza dek artmasına karşın ödenebileceğine inandırır. Faizin de kendi faizini yarattığına, sonsuzun yeryüzünde var olduğuna inandırır. Ekonomi dininin rahipleri, ünlü masaldaki gibi satranç tahtasının her karesine bir önceki karedekinin iki katı pirinç tanesi koyulabileceğine inandırır. Sözümona hurafelerle savaşıp kendine *septik* adı veren kağıt kahramanlar, çocuğu için bilimsel eğitim talebinde bulunan mağrur ana-babalar ekonomi dininin hurafenin doruklarında gezindiğinden habersiz müritleridirler. Ekonomi dini, bağlısını sonunda ekosistemi ve insan türünü yok edeceğini fark ettiği halde aynı yolda devam etmeye

ikna eder. Modernizm savunucuları üçüncü dünya savaşını ve fazlasını çıkaracak bu kadar akıldışı davranışların bilgi ve bilim çağına, insanın hayvanlıktan kurtulup sonunda insan olduğu aşamaya ait olduğunu öne sürerler. Bu gezegenin gördüğü en kopuk, en aşırı, en akıldışı inanç sistemi bu değilse hangisidir?

Maddecilik ve ekonomi dininde din adamlığı kurumu vardır. 2001 krizinden önce bu din adamlarının birçoğu piyasa tanrısının yaklaşan gazabını göremediler. 2007’de ABD’de bankacılık krizi çıkmadan önce hazine bakanı Henry Paulson “eşikaltı ipotekli ev kredisi (İng. *subprime mortgage*) pazarında ciddi sorun olduğunu düşünmüyorum, sınırlı kalacaktır” demişti.³¹

İktisatçıların dilleri jargonludur. Sıradan kişiler tıpkı rahiplerin dinsel söyleşilerini anlamadıkları gibi, iktisatçıların tartışmalarını anlamazlar. O alan avamın anlayamayacağı kadar karışık olduğu için tanrıbilim olarak yalnızca rahiplere bırakılmış. Tıpkı kendine ayrıcalıklı saydırmayı başarmış din adamları gibi, ekonomik düzeni kurup işleten bankerler ve onların değnekçileri olan iktisat profesörleri akılcı olarak açıklanamayacak bir dokunulmazlık kazanmışlar. Kriz çıkartıp hata yapıyorlar, suç işliyorlar ve bunu metafizik güçlere yüklüyorlar. Tebaa da onlara inanıyor. Kriz çıkardı diye bir partiyi hükümetten indiren tebaa, onlara dokunmuyor. Ürün veya hizmet bozuk çıkınca öfkelenen, parasını geri isteyen tüketicinin ilk ekonomik krizde iktisatçıları dinlemeyi bırakması beklenirdi ama olmadı. İşte bu halkın ekonomi dininin bağlısı olduğunu ve o dinin rahiplerine saygı duyduğunu gösterir.

Ekonomi dininin bağlıları Kuran’ın azap dediği aşağılanmayı, budalalığı, onursuzluğu krizler yoluyla sonuna dek tadarlar, ders almazlar. Gözlerinde perde olduğu için gerçeği göremezler. Bir yandan var olmayan şeylere inanır, bir yandan gelmiş geçmiş en zeki ve en üstün insan kuşağı olduklarını düşünürler. Kendilerine öyle bir kibir aşlanmış ki budalalığın ve cahillliğin doruğunda gezindiğimiz günümüze “bilgi çağı” adı verirler.

Göründüğü kadarıyla ekonomi dininin ahireti de var. Öğrenciliğinde dişini sıkan ve zevkten kaçınan, karşılığını meslek yaşamında alır. Onu da alamayanın ahireti emekliliktir. Çocuklarının “ahiretini” güvenceye almak isteyen ana-baba onlara Lokman’ın yaptığı gibi³² iyi ahlak aşılamayla uğraşamazlar. ahiret bu yaşamdadır, onun için çocuklarına iyi para kazandıran bir meslek edindirmeye, ev, mülk bırakmaya çalışırlar. Rant ve faiz (Ar. *riba*), varılacak son sonucun, yani ahiretin bu yaşamdaki bencil edinimler olduğunu söyler. Bu ekonomik düzenin yaptığı çağrının varlığından salt mecaz olarak söz edemeyiz. Bu somut bir çağrıdır. Kişiyi sunduğu seçenekler onu kötü olanı yapmaya yöneltir.

Ekonomi dini modernizmin mitolojisi içinde yerli yerine oturur ve çok katmanlı olan seküler dinler çerçevesinin yalnızca bir parçası olur. Bu çerçeveyi bütün katmanlarıyla keşfetmedikçe, yani içinde yüzdüğümüz suyu görmedikçe yeni mitolojilere karşı korunmasız kalırız. Örneğin *Venus Project* diye birileri çıkar, seküler mitolojinin yalnızca bir parçasını, faize dayalı parayı ortadan kaldırarak insanların kurtulacağını sanır. Oysa varsayımların pek çoğunu benimsemiştir.

İçinde bulunduğumuz anda din sekülerleşiyor (bireyselleşiyor) ve sekülerlik kendi kutsallarını yaratıyor (eski dine alternatif bir olarak nüfuz ediyor). “Piyasa gereği...” ile başlayan cümleler kuruyor olmak Piyasa Tanrısına kulluk ediyor olmanın işaretidir. Asgari ücreti beğenmeyen bir işçiye –kimin söylediği hiç fark etmez– “bunca işsiz varken...” ile başlayan yanıtlar vermek Piyasa Tanrısı’na teslim olmuşluğun işaretidir. Çünkü bu önermeler doğruları, yanlışları, ölçüleri belirleyen ölçütlerdir; bu da zaten din demektir. Haftada elli saat bedensel olarak çalışan bir işçinin asgari ücretten fazlasını hak

³¹ <https://uk.reuters.com/article/usa-subprime-paulson/treasurys-paulson-subprime-woes-likely-contained-idUKWBT00686520070420> Erişim tarihi 12.02.2018

³² 31:13-19

etmiyor olduğunu söylerken bir tanrıya, bu işçinin yoksulluğu nedeniyle bir gereksinimini karşılamaya çalışırken başka bir tanrıya kulluk edilmiş olur. Bu ikili algıya göre gerçek Tanrı yoksula yardım edilmesini buyurur; Piyasa Tanrısı ise bütün gücüyle çalıştığı halde adamın yoksul olması gerektiğini.

AKP'li bakanın, önü barajla kesilmemiş akarsuların boşa aktığını söylemesi onun ekonomi tanrısına teslim olduğunu gösterir. Çünkü ona göre denize akan su iyilik değildir. Ona göre Allah'ın nimeti ancak satılabilen biçimde gelir. Ekonomi tanrısı ürün ve hizmetlere dönüştürülemeyen iyiliklerin değersiz olduğunu söyler. Ekonomi tanrısı doğanın tasarımının hatalı olduğunu söyler; baraj bu hatayı onarır. Yani ekonomi tanrısı, Gerçek Tanrı'yla çatışır. Bakan'ın ağzıyla Müslüman olduğu söylemesi hiç bir şeyi değiştirmez.

Ülkeler ve yöreler için gelişmiş, gelişmemiş sıfatlarını kullanmak da kişinin çoktan ekonomi tanrısına secde ettiğinin bir işareti olabilir. Gelişmemişliğin kötü olduğunu düşünmek, gelişmiş olanları kible edinmektir. Tanrı insanları ve toplumları iyiler ve kötüler olarak ayırır. Modernizmin tanrıları ise gelişmişler ve gelişmemişler olarak...

Çoklu algı ve çoktanrıcılık işin tüketici tarafında da bulunuyor. Kendi ülkesindeki veya kendi kentindeki fabrikanın ürünü yerine daha ucuz olduğu gerekçesiyle ithal ürünü tercih eden tüketici, fabrika kapanınca oluşan işsizlere “zekat” verince tam olarak ne yapmış oluyor? Yoksula yardım ettiğini düşünürken gerçek Tanrı'ya –ki artık tercihlili tanrı konumuna düştü–, tüketiciyken de başka bir tanrıya uymuş oluyor. “Sonuçlarını umursama ve daha ucuzunu al” diye buyuran şey her neyse ona...

Gözlemişsinizdir... İnsanların marka tutkusu yavaş yavaş markalardan yana taraf almaya ve öteki markaları aşağılamaya dönüşmeye başladı. Koleksiyonculuk olarak masum biçimde başlayan tüketim maddelerine gereğinden fazla anlam yüklememize katkısı olmuştur. Koleksiyon yapma girişiminde bulunmuş ve kısa sürede bunun olumsuz bir tutku olduğunu sezip vazgeçmiş bir kişi olarak bunu rahatlıkla söyleyebiliyorum. Yanlış olanın ne olduğunu yıllar sonra anladım; maddeye (özellikle tüketim nesnesine) gereğinden fazla değer vermeye itiyor. Bu fark edilmeyince, kozmetik, giyim gibi ürünlerde ama özellikle telefon, bilgisayar ve otomobilde görece masum bir tanımlamayla “fanatiklik” olarak nitelediğimiz taraftarlık dinselleşiyor. Fanatik futbol taraftarının öteki taraftarı aşağılaması için yeterli gerekçeyi vermesi, taraftarlık dediğimiz şeyin dinsel nitelikler kazandığını gösterir. Çünkü iyinin ve kötünün, saygıdeğerin ve aşağılığın arasını ayıran şeyler ahlakidir. Aynı biçimde belli markaların “müdavimi” veya daha doğru bir tanımlamayla bağımlısı olmuş kişiler salt marka tercihi nedeniyle başkalarını aşağıladıklarında, tüketicilik artık bir dine dönüşüyor demektir. Yine belli ürünlerin genç arkadaş öbekleri arasında geçerlilik ölçüsü yapılması, öbek içi bağlılık duygularının tüketime göre oluşması dinsel bir özelliktir. Bu ürünleri müzik, kitap, film, oyun, tatil de dahil olmak üzere en geniş anlamda düşünün.

Futbol taraftarlığında gerçekleri görmeye engel olan bir göz perdesi buluruz. Futbolcuların yalnızca para için oynadıkları, takımların ve yönetimlerin değişebildiği, taraftarı olunan şeyin aslında yalnızca içi boş bir tişört olduğu görmezden gelinir. Bugün nefret edilme gerekçesi olan başka bir forma, yarın eski oyuncularının sırtında görüldüğünde gerçekle yüzleşmek yerine akılcı olmayan tepkiler verilir. Windows tabanlı bilgisayar kullananları aşağılan Apple hayranları yarın iki şirket birleşip ikilik ve rekabeti sona erdirdiğinde aynı akıl dışı tepkileri verecekler. Apple gibi çok uluslu dev şirketlerin patronları –ki istisnasız hepsi eşkoşucudur– insanların öfke ve nefretini kazanmaları gereken yerde hayranlıklarını kazanıyor. Steve Jobs veya Elon Musk gibi adamlar ellerindeki milyar dolarlık gücü yeni milyar dolarları çekmek dışında hiçbir amaca koşmuyorlar, yani topluma karşı olan sorumluluklarını

(dinlerini) inkar ediyorlar.³³ Buna karşın kahramanlarmışçasına hayran kazanmaları kalabalıkların piyasa ve kapitalizm tanrılarına teslim olduklarını gösterir.

Birbirini boğazlayan iki tarikat düşünün. İkisinin de bağluları tepedeki bir avuç tarikat önderine kulluk ediyorlar. Marka bağımlılığının ulaştığı son aşama ve bundan sonra geleceği aşamalar bunu aratmayacak. Konuyu birbirini izleyen aşamalar olarak anlamaya çalışmakta yarar var. Yani değişkenlik gösteren bir grafiğin bugünkü değerini değil, *eğimini* okuyalım ve yakın gelecekte alacağı değeri kestirmeye çalışalım. Bugün yeni çıkan bir ürün için gecedan kuyruğa girenleri görüyoruz. Bu kişiler bütünüyle gereksiz bir ürün için yaşamlarının düzenini değiştirmeye ve sınırlı bir acı çekmeye razı oluyorlar. Yarın nelerden vazgeçmeye razı olacaklar?

Aydınlanmış Batı, hurafeleri temizleme bahanesiyle üzerinde uzlaşılan ortak iyiyi temsil eden kavramı, Tanrı'yı yaşamından çıkarınca varlığı yalnızca nesne ile tanımlamak zorunda kaldı. Marka ve ürün üzerinde biçimlenmiş kültür bunun sonucudur. Piyasa ekonomisinin veya kiminin tanımladığı biçimiyle kapitalizm-tüketim ikilisinin ilk dünya dini olacağı yorumlarına pek çok yerde rastlamamız rastlantı değil.

Loy'a göre piyasayı tanrı edinen dinin tanrıbilimi ekonomidir. "Komünizmin -ki kapitalist 'küfür' olarak anlaşılabilir- çökmesi Piyasa'nın ilk gerçek dünya dini olduğunu daha görünür kılar. Kürenin her köşesini salt 'seküler' olduğu gerekçesiyle dinselliğini göz ardı ettiğimiz değerler kümesiyle ve dünya görüşüyle daha sıkı ve daha sıkı olarak sarar."³⁴ Hukuku seküler olarak görmekte diretişimiz Loy'a göre ekonomik düzeni doğal ve kaçınılmaz görmemize izin verir. Ona göre seküler dünyaya girmek "olgular" dünyasına girmektir, "değerler" geride bırakılır. Piyasa ideolojisini din olarak görmeyi reddedişimiz, piyasa ideolojisinin bir din olarak başarısının önemli bir bölümüdür. Ekonomik düzenin dinsel değil seküler olduğuna ikna olduğumuz ölçüde piyasaya adanmışlığımız eleştirel sorgulamanın dışında kalacak ve bize kaçınılmaz görünecektir.

Hani sakallı amcaların yazı ve sözlerinde geçen "sinsi şirk" var ya, bir türlü somutlayamadığımız, yaşamın önemsiz bir parçası gibi görünen... Loy'un anlattığı işte onun ta kendisi! Zaten Eş Koşma Örnekleri³⁵ yazımda örneklerini verdiğim üzere eş koşulan şeylere hemen hiçbir zaman "tanrı" adı verilmez. Kuran'daki eşkoşucuların neden "biz onlara kulluk ediyoruz..." dediklerinin yanıtını *Kuran'da Dualar ve Konuşmalar Simgeseldir*³⁶ yazımda bulabilirsiniz.

Aydınlanma ve onun getirdiği bağılıklardan özgürlük neyi sağladı: Maddi kalkınma ve bilimsel genişleme insan yaşamının niteliğini yükseltiyor olsaydı modern insanın eski insandan daha mutlu olması gerekirdi. Korkusuzluk, kaygısızlık, başarmışlık duygusu modern insanda görece zayıftır. Duygusal doyum yok gibidir. Ateşin veya ocağın başında yaşlıların anlattığı öyküler bedava idi. Parayla satın alınan, uğruna binlerce adam-saat emek verilen, ormanlar yok edilen televizyon eğlencesi ise yalnızca parasını ödeyebilen içindir. Modern düzenin benzer maliyetlerle ürettiği bin türlü besin, eskinin bayağı sac ekmeğinin yerini dolduramıyor. Bu söylediklerim nostalji duygusu ile karıştırılmasın; somut verilere göre modernizm dininin hangi eksikimizi kapattığını, bizi hangi ayak bağından kurtardığını sorguluyorum.

³³ Yüksek amaçlar güdüyor gibi görünmeleri Firavun'un büyücülerinin sizin gözlerinizi bağlamış olduklarının belirtisi olabilir; kendinize dikkat edin.

³⁴ David R. Loy, The Religion of the Market, Journal Of The American Academy of Religion, 65/2.

³⁵ <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2017/12/17/eskosma-ornekleri/>

³⁶ <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2016/10/02/kurandaki-dualar-ve-konusmalar-simgeseldir/>

Politika /Demokrasi /Liberalizm Dini?

Ülkemizde de bir kitabı yayınlanan İtalyan tarihçi Emilio Gentile, *Le Religioni Della Politica* (Politika Dini) kitabında çoğunlukla demokrasi olarak adlandırılan yenişme ve katılım sistemini din olarak tanımlıyor. Politika dininin insanın varoluşunu ve sonunu yorumlayıp tanımlayan bir inançlar sistemi, mitolojisi, törenleri (ritüelleri), simgeleri vardır.³⁷ Gentile'ye göre politikanın din olarak farkı, bu dünya - öbür dünya ayrımı yapmayıp yalnızca bu dünyada var olanlara kutsallık yüklemesi. Bu din fikirlerin farklılığına, güç elde etmek için serbest rekabete ve yönetilenlerin hükümeti barışçıl ve anayasal yollarla devirmesine dayanıyor. Pek çok yazara göre Batı'da politika dininin yükselişi, modernizm öncesi toplumun çimentosu olan Hristiyanlığın düşüşüne tepki olarak açıklanıyor.

Bu anlatılan süreci daha iyi anlamak için ulus devletlerin kuruluşuna kaynak olarak gösterilen 1648 Westphalia Anlaşması'nı en azından ansiklopedik olarak bilmek gerektiğini ekleyeyim. Henry Kissinger'ın Dünya Düzeni kitabında Tek Dünya Devleti'nin önünde en büyük engel olarak İslam'ı göstermesi, bu anlaşmaya yaptığı çok sayıda göndermenin ışığında daha anlaşılır olur. Tek Dünya Dini'nin ve onun uzantısı olacak olan Tek Dünya Devleti'nin yolunu açan dönüm noktasının Hristiyanlık olarak tanımlanan bağlılıkların ikinci plana atıldığı Westphalia Anlaşması olduğu düşünülüyor. Din savaşlarının sona erdiği anlaşma deniyor. Din kavramına kafa yorunca anlıyoruz ki aslında bu anlaşma tarihin dikiz aynasında maddeci-hazcı tabanda birleşmeyi temsil ediyor. "Bundan böyle din işleri ve devlet işleri ayrılacak ve devlet, üzerinde birleştiğimiz yeni bir dine adanacak." Ama bu yeni dine din adı verilmeyince yüzeysel değerlendirmeler çuvallıyor.

Gentile, politika dinlerine örnek olarak komünizm ve faşizmi veriyor. Mussolini'nin sosyalizmin dinsel bir kavramını geliştirmeye çalıştığını söylüyor. Mussolini ve Hitler rejimlerinin dinsel ve yaşamın bütününe kapsayıcı yanlarına pek çok muhalif dikkat çekmişti.

Marksizm, Marks'ın kendi zamanından beri zaten din sayılıyor.³⁸ Marks insanın varoluşuna bir anlam yüklüyor, onun varoluşuna bir son biçiyor ve uğruna çalışılması gereken bir yüksek ülkü belirliyor. Bu ülküye ulaşmak için gereken adanmışlık, yaşamın uğruna ölmeye değecek anlamı ve kişiler arasındaki bağ oluyor. Çalışan sınıf tanrının yeryüzünde krallığını kuracak olan "seçilmiş halkı" oluyor. Yahudiliğin ve Kabala'nın altın çağ, ahir zamanlar, *armagedon* kavramları sizin için tanıdıkça, komünizmin bir din olduğu saptaması şaşırtıcı olmaktan uzaktır. Kendisi de Yahudi olan Marks aslında *eskatolojinin* konusu olarak bildiğimiz mesihçiliğin ekonomik bir sürümünü kurgulamış. Mesihçilikte olduğu gibi yeryüzünde kötülüğün ve ahlaksızlığın göğe çıktığı bir dönemin (kapitalizm /emperyalizm) ardından (mecazi) tanrı yeryüzüne iner ve altın çağı (komünizm /anarşizm) başlatır. Bu da öncelikle Hristiyanlık ve İslam'da gördüğümüz cennetin karşılığıdır. Yahudilikteki ve Kabala'daki mesih, devrimci toplumların kendi başaracakları dönüşümü simgeleyen bir kişileştirmedir yalnızca. Azılı devrimci kardeşlerimiz aslında bayağı mesihçidirler. Her ne kadar dinleri reddettiklerini sansalar da mesihçi bir dini benimsemişler. Dolar banknotunun üstünde yazan Latince "*novus ordo seclorum*" (yeni seküler düzen) ifadesi de simgesel bir mesihten başkasını anlatmıyor. Zaten toplumsal düzen olma iddiasında bulunan bir şeyin dinsel olmama olasılığı yok gibidir.³⁹ ABD'yi kuranlar çoğunlukla masondur ve mason inancı Kabala'yı

³⁷ Emilio Gentile, *Politics as Religion*, trans. George Staunton (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2006), s. XIV'den akt. William T. Cavanaugh, *The Myth Of Religious Violence*, Oxford University Press, 2009, s.109.

³⁸ Cavanaugh'da komünizmi açıkça din olarak tanımlayan komünistlerden ve komünizm karşıtlarından bolca örnek veriliyor.

³⁹ Aynı banknotun üstüne "Tanrı'ya güveniniz" yazması, sekülerliğin bir din olduğunu anlayınca şaşırtıcı değildir.

esas alır. Masonluğun kutsal kitabı denen ve Albert Pike'ın yazdığı *Morals and Dogma* kitabında Kabala'ya sayısız gönderme vardır.

Bunlar modernizm şemsiyesi altında ortak bir mitolojiyi benimser. Bu mitolojiye göre insan yarı-hayvan olarak var olmaya başlamış. İlkel insanlar aşağılık, basit yaratıklar. Avrupa'da yirminci yüzyıla dek yazılmış bilimsel ve yarı-bilimsel kitaplarda bunun işaretlerini bolca görürüz. Onca insanı köle yapıp hayvan yerine koymak en başta onların aşağılık olduklarına inanmayı gerektirirdi. Avrupalı modern, kendi yaşadığı sıkıntılı döneme "Ortaçağ karanlığı" adı verip bunu dünyaya genellemeye kalkar. Bu dönemi Eski Yunan'ı ve Roma'yı unuttuğu, ardından gelen Aydınlanmayı da bu ikisinin erdemlerini anımsadığı dönem olarak tanımlar. Aydınlanmış Batılı, kendisinden önceki veya kendisinin dışındaki her insan varoluşunu görece aşağılık, basit ve değersiz görür. Hâlâ böyledir. Bir buçuk milyon Iraklı'nın kafasında patlayan bombaların Batılı vicdanını yeterince rahatsız edememesini sağlayan, kökenini Eski Yunan'da ve Roma'da, ardından Vatikan'da bulduğumuz bu köklü mitolojidir.⁴⁰ İslam'ın sekülerlikle "barışamamasını" sorun olarak görmelerinin ve "çözmeye" çalışmalarının arkasındaki mitoloji budur. Onlara göre Müslümanlar insanı sonunda insan yapan değerleri benimsememekte ve "geride" kalmakta diretiyorlar.

Hemen her popüler kaynakta izlerini bulduğumuz bilimtaparlık bu mitolojinin bir parçasıdır. Buna göre insan ancak bilim yapmayı öğrendiğinde insan olmuştur. Bilgi özgürleştirmiş ve çamurdan kurtarmıştır. Bunun bir basamak ötesinde, insanın yalnızca korkularından beslenen Tanrı kavramına artık gereksinimi kalmadığından söz edilir. Bu kavram karanlık çağların, aşağılık ve basit insanın hurafesidir. Artık korkuya, bilinmeze dayalı dinler geçerli değildir. Bilgiye dayalı aydınlık bir yaşam kurulmuştur. Mesih inmiş veya inmek üzeredir, altın çağ yaşanmaya başlamıştır. Fütürist dediğimiz adamların gelecekle ilgili öngörülleri hep mesih'in yeryüzüne indiği bir altın çağı anlatır. Yalnızca bu sözcükleri "seküler" eşdeğerleriyle değiştirirler. Hollywood'un bilim-kurgu filmlerinin çoğu, ister över, ister yerer görünsün bu mitolojiyi yansıtır. İlericilik veya ilerleme kavramını düşünsel evrenimizin ortasına oturtan da bu mitolojidir. Zamanın akış yönünün aynı zamanda iyiye gidiş yönü olduğu varsayımı seküler düzenin kavramları ve sözcükleriyle düşünmeye alıştırılmış hepimizin bilincine derince gömülmüştür. Tecavüzcünün cinsel organının kesilmesini önerirken hırsızın elinin kesilmesini barbarlık, çağdışılık, yobazlık olarak aşağılayan işte bu Aydınlanma ve ilerleme mitolojisi. Çoğumuz yeni tüketici ürünlerinin eskilerinden daha iyi olduğunu varsayırız. Ne kadar masum görünse de bu varsayım bile ilerleme ve altın çağ mitolojisinin tüketici davranışına yansımadır. Hiçbir bilimsel gerçeğe, gözlenen olgulara dayanmaz.

İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan ideoloji liberal demokrasidir. Tarih, olmuş bitmiş denmez. Bugün savaşı kazananların dayattığı düzeni yaşıyoruz. Komünist Rusya savaşta yayılmış ama yalnızca zaman kazanmakla kalmış görünüyor. Çünkü Avrupa'nın budalalığının meyvesini ikinci kez yiyen ABD, aradan geçen sürede komünist blok dışında bütün dünyayı etkisi altına aldı, faşizm ve komünizm dinlerine üstüne gelen *dinini* kabul ettirdi. İkinci Dünya Savaşı basbayağı bir din savaşıydı ki kazananlar seküler sözcükleri kullanarak bunun bir din savaşı olduğunu onaylıyorlar. Özgürlüğün veya demokrasinin kazandığını söylüyorlar. 1990'da komünist dine dayalı düzenler çökünce aynı şeyi yeniden duyduk. "Soğuk savaş da demokrasi kazandı" dediler. Savaş bitmiş değil. Savaşa katılmamış bir ülke olarak olayları tarafsız bir koltuktan seyrediyor değiliz. Nötr bir alanda değil; liberalizmin egemen olduğu ve egemenliğini artırdığı bir düşünsel suyun içinde yüzüyoruz. Bugün BM, AB, ABD ve onların kuyruğu olan hükümetler hala dünyayı İkinci Dünya Savaşı'ndaki gibi bölüyorlar. Faşizmi, ırkçılığı, Yahudi karşıtlığını

⁴⁰ Kuran'ın Hristiyan olmayanlar cennete giremeyecek ayetini bu gözlem ışığında okumalı. Seküler ve tanrıtanımaz batılılar artık cennetten söz etmiyorlarsa bu ayeti nereye koyacağız? Buradaki cennet simgeseldir, hem gelenekçi Hristiyan'ın bahçesini, hem de seküler Kitaplı'nın ülküsünü ve yüksek dünyevi hedeflerini temsil eder.

evrensel günahlar olarak kabul ediyor ve aşıyorlar.⁴¹ Ailenin korunması, kocasına sadık kadın, bir önder altında birleşmiş toplum gibi eskiye ait ilkeleri aşağılıyorlar. Bunlar Nazi Almanyası'nın ve Japonya'nın kısmen savunduğu değerlerdi. Nazi avı hala sürüyor, her taşı kaldırıyor ve altında Nazi var mı diye bakıyorlar. Bu koşullarda savaşın bittiğini düşünmek budalalık olur. Bu bir din savaşıydı ve kazanan dinin yeryüzündeki egemenliğini hala artırdığını gözlüyoruz.

Bu dini nasıl adlandırdığımız çok önemli değil. Üzerinde durmamız gereken nokta bu yeni dinlerin hepsinin Batı'nın elçilerin sözünü bütünüyle terk edişinin sonucunda ortaya çıkmış olmaları. Çoğulcu demokrasi denebilir... Sekülerlik denebilir... Yurttaşlık dini denebilir... Gentile'nin yaptığı gibi politika denebilir. Ben liberalizm diyor ve vurguyu Latince "*religio*"nun tersi olan "*libere*"ye, yani bireysel bağımsızlığa, bireysel özgürlüğe yapıyorum. Yeterince inceleyen herkesin liberalizmin tam olarak *dinsizlik* niyetiyle ortaya çıkmış bir *din* olduğunu göreceğini düşünüyorum. İnsanların birbiriyle zorunlu bağıni inkar ettikten sonra bencilliği ve yalnızlığı öğütleyen kapitalizmi de başlı başına bir din saymakta sorun görmüyorum.

Liberal demokratlar faşizmi ve komünizmi birer din olarak tanımlamakta haklılar ama iş kendilerine geldiğinde aynı isabeti gösteremiyorlar. Gentile'ye göre demokratik kurumlar ve simgeler de kutsallık kazanırlar. Bayraklar, görseller, törenler, müzik kutsal simgeler olur.⁴² Seçimler törenlerin yerini alır. Dinsel bayramların yerini ulusal bayramlar alır. Modern milliyetçilik kişinin başka kişilere, yerlere, fikirlere, ardından aileye olan bağlılığını en yüce bağlılık için, ulusa ve ulus devlete bağlılık için gözden çıkarmasını ister. Aileye bağlılıkla ulusa (anayasaya) bağlılık arasında üçüncü bir basamağın kalmamış olması olayın dinselliğini gösteren bir ipucudur. Eskinin dünyasında aileye bağlılığın ve altında savaşılan bir sancağın yanı sıra (en geniş anlamıyla) cemaate veya boy (aşiret) ve üst cemaat olmak üzere geniş kalabalıklara bağlılık da vardı. Bu geniş topluluklar çoğunlukla kişinin nasıl davranması gerektiğini belirleyen ahlak (=din) öğretisini odak almış yapılanmalardı. Bugün çekirdek aileler ahlaki birimler olmaktan uzak. Eskinin dünyasında suçun cezalandırılması devlet ve geniş aile veya cemaat arasında paylaşılmıştı. Suçun cezalandırılması ahlaki bir işlev olduğu için sülalenin, boyun veya cemaatin yerine getirmesi doğaldır. Bugün bütün suçları ulus devlet cezalandırıyor. Dar toplum suçu cezalandırmaya kalktığında "barbarlık, çağdışılık" diye niteleniyor. Öyleyse eskinin cemaatlerinin yerini hangi kurum aldı? Ve daha kışkırtıcı bir soru: Uluslararası mahkemelerin egemenlik alanlarını genişlettiği günümüzde ahlakımızın odağındaki toplumun sınırlarını nasıl çizeriz?

Liberal demokrasinin ve ulus devletlerin dinsel yapılanmalar olduğunun göstergelerinden biri de ölüme verilen anlam. *Nationalism: A Religion* (Milliyetçilik: Bir Din) kitabının yazarı Hayes'e göre ölüme anlam veren Hristiyanlık zayıflayınca onun yerini ulus devlet aldı.⁴³ Ulus için ölenlerin sonsuza dek unutulmayacaklarını söylemek, Kilisenin şehitleri cennete yollamasının yerini aldı.⁴⁴ Dilimizdeki şehit

⁴¹ Batı, 1990'dan sonra "terörizm" kavramını aklımıza sokarak kendi dininden olan ve olmayan arasına çekebileceği yeni bir çizgi yarattı. Ama odaktaki iddia, yani Batı'nın dinsel olmayanın savunucusu olduğu ve dinlerin kötü olduğu iddiası değişmedi. Batı bile komünizmi ve Nazizm'i birer din saymaktan çekinmiyor.

⁴² "Bayraklar puttur" çığılı bizden uzak olsun. Bu önermeler Gentile'nin ve Cavanaugh'ın verdiği Batılı örnekleri üzerinden düşünölmeli. Çoğunluğun sandığı gibi Ortadoğu'da ve özellikle Türkiye'de milliyetçilik Batı'dakinden daha güçlü değildir; bizde çok daha zayıftır. Ama bunu kanıtlamanın yeri bu yazı değil. Hiçbir şey siyah ve beyaz değildir. Liberalizmin geleneksel dinlerin yerini alması aşamalı ve yavaştır. Bayrakların put olma kapasitesi her yerde eşit gerçekleşmemiştir.

⁴³ Carlton J. H. Hayes, *Nationalism: A Religion* (New York: Macmillan, 1960. Akt. Cavanaugh, s.114.

⁴⁴ "Seküler" savaşlarda ölen ve mezarı bulunmayan ABD askerlerini anma yeri olan Tomb of The Unknown Soldier anıtının videolarını görünüz. Örnekler: /watch?&v=vTw2CY4xviQ /watch?v=U8dR6k_Qyhk (bağılantıların başına youtube.com ekleyiniz) Bizim camide davranış kurallarımız, anıtın ziyaretçilerinin uymak zorunda oldukları kurallar ve göstermeleri beklenen saygının yanında solda sıfır kalır.

sözcüğünün anlamındaki değişimin ve kimin şehit olabileceği konusundaki söz kavgasının nedeni Batılı kafadaki kavramların bu yer değiştirmesidir. Müslüman kültürde şehit Allah yolunda ölümdür. “Allah Yolu”nun ne olduğu Kuran’da bellidir. Ancak Kuran’ı çöpe atmış olmamız (yazmak zorunda olduğum ve yazdığım her şeyin merkezinde bu var) nedeniyle Allah Yolu’nun ne olduğunu da yavaş yavaş unutuyoruz ve hükümetlerin son kertede öznel politik çıkarları için ölen Niyazilerin bile şehit olduklarını öne sürüyoruz. Allah Yolu’nun ne olduğunu unuttukça onun yerini ulus devletin çıkarı olduğunu düşündüğümüz şeyle dolduruyoruz. Batı’nın içinde bulunduğu tinsel kıtlığa bulduğu çözüm önerilerini kendimize yakıştırıyoruz.

Hristiyanlıkla birlikte Tanrı’nın elçilerini, elçilerle birlikte Tanrı’yı da çöpe atan Fransız Devrimi’nin hazırlayıcılarından olarak anılan Rousseau, Toplum Sözleşmesi kitabında Hristiyanlığın bölücülüğünden söz edip bunu “sivil din” için gerekçe yapıyor. Hristiyanlık neden bölücüydü? Çünkü bağlılığı kral ve Kilise arasında bölüyordu. Aslında Hristiyanlıktaki ikilik, yani Tanrı yasası olarak bilinen şeyle doğada gözlenip akılla çıkarsanabilecek yasaların ayrık olduğu algısı, manastır kültürünün varlığından belli. Çünkü manastır insanı veya Hristiyan din adamı doğal olmayan ve toplumun sırtına yük olan bir yaşam biçimi seçer. Üstelik bunu Tanrı’ya *daha iyi* hizmet etmek sayar.⁴⁵

Bizde durum neydi? Tarih kitaplarına ve tarihin bugünkü kalıntısına baktığımızda manastır yaşamının bizde ana akım olamadığını görüyoruz. Arap ülkesini işgal edene dek Osmanlı’da hiyerarşik anlamda bir bölünme de yoktu. Basitçe, kral herkes gibi dinsel doğruyu ve yanlışını da bilmek zorundaydı. Örfi hukuk ve şeriat diye iki ayrı hukukun tanımlanmaya başlamasıyla İstanbul’da yarılma başlamış oldu. Toplumun aydınları bu genişleyen yarığa düştüler. Kimisi şeriatı kralın üstüne çıkarmak istedi, kimisi de Fransız Devrimi’nin sekülerliğini teklik sandı; ikiliğin kaynağı olduğunu sandığı şeriatı çöpe atmayı çözüm bildi. Bu ikiliği çözmemiş olanlarımız bugün hala aynı kavgayı veriyorlar. Bu Batı’nın kavgasıydı ve Kuran’dan uzaklaşmamış olsaydık bizim kavgamız olmayacaktı. Bu söylediğim geçmiş gitmişe yakılan bir ağıt değil, bugün için bir düzelme tasarısıdır.

Rousseau ve Aydınlanmacı yoldaşları ikiliği çözmediler, tersine derinleştirdiler. Sivil dinle bireysel dini ayrı ayrı tanımladılar. Bugün “din kişiyle Allah arasındadır” gibi gerçeklerden kopuk sloganların ortaya çıkışının temelindeki ayrım budur; bağlılık anlamına gelen *religio* tapınağa hapsedilmiştir. İyice basitleştirip formülleştirecek:

Din = Yükümlülük = Religio = Ahlak

Din = ~~Yükümlülük~~ = ~~Religio~~ = ~~Ahlak~~

Din = Uygar din + Tapınak dini

Din = Seküler hukuk + tapınak dini

“Seküler hukuk dinsel değildir, öyleyse;”

Din = Tapınak dini “*Din kişiyle tanrısı arasındadır.*”

Rousseau yalnızca kelime oyunu yapar. Sivil din dediği sekülerliğin dogmaları vardır: “Devletin inanç ilkelerine bağlılığına kendini adanmış kişi eğer bunlara inanmadığını gösteren edimde bulunursa ölümle cezalandırılsın. Bütün suçların en büyüğünü işlemiştir: Yasa önünde yalan söylemiştir.”⁴⁶

⁴⁵ Tanrı’nın iki ayrı yaşam yolu, iki ayrı ahlak önermediğini Doğadaki Ayetler yazımda delilleriyle tartışıyorum. <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2017/04/04/dogadaki-ayetler/>

⁴⁶ Rousseau, Toplum Sözleşmesi’nden.

ABD'nin kurucu babalarından Benjamin Franklin de yurttaşlık görevlerinden oluşan bir toplumsal dinin gereğinden söz etmiş.⁴⁷ Bütün babalar "Kilise'nin ve devletin ayrılması" yanlısıdır.⁴⁸ Onların mirasını devralan liberaller devlet okullarında din dersi verilmesini yasaklayarak işe başladılar. Bugün devlet okullarında eşcinselliğin kınanmasını yasaklayarak aynı yolda devam ediyorlar. Birincisini okula din sokmamak veya Kilise'yle devleti ayırmak diye açıklayanlar ikincisinin bu biçimde açıklanamayacağını göremiyorlar. Çünkü seküler, kendinden başka dinleri din sayar; kendini dinden saymaz. Eşcinselliğin kınanamayacağı veya biyoloji dersinde Tanrı'dan söz edilemeyeceği kuralları basbayağı dinseldir. Amerikalılar aslında devlet okullarını bir dine açmakta ve öbürüne yasaklamaktalar. Ama liberal demokrasiye din adı vermedikleri için çoğu kişi bu duruma tanı koyamıyor.

Cavanaugh, Amerikan yurttaşlığını bir din olarak irdeleyen *Blood Sacrifice and The Nation* (Kan Kurbanı ve Ulus) kitabının yazarları Carolyn Marvin ve David Ingle'dan yaptığı alıntıda seküler dinlerin kendilerini neden din olarak tanımlamadıklarını çok güzel özetliyor:

"[Amerikan] milliyetçiliği dinselse bunu neden inkar ediyoruz? Çünkü grup üyeleri için zorunlu olan şey, kutsal şeyler gibi, tartışılabilir olan şeylerden ayrılmalıdır. Milliyetçiliğin bir din olduğuna karar vermek onu aynı mezhepler gibi tartışmaya açar. Ulusal simgelerimizin ve görevlerimizin kutsal olduğunu açıkça inkar ederek onları mezhep simgeleriyle rekabetten koruyoruz. Bunu yaparak eskinin kutsal olanı, Tanrı'nın adını konuşmama yasasını benimsemiş oluyoruz. Tanrı açığa vurulamaz, söylenemez, bilinemez, sözcüklerin ötesindedir. Ama o Tanrı kurbanları çağırdığında geri çevrilemez."⁴⁹

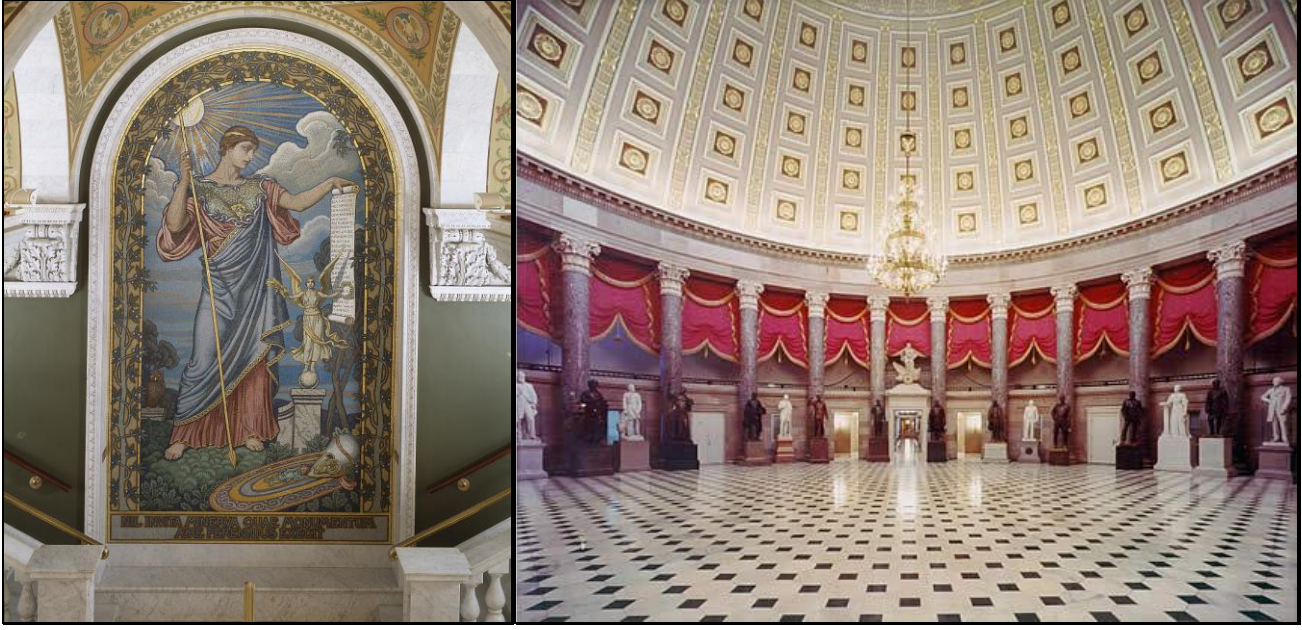

Solda: ABD yurttaşlığına geçenlerin bağlılık yemini törenleri. Sağda: Hristiyanlığa geçenin vaftiz töreni.

⁴⁷ Cavanaugh, s.115. Bizdekinden farklı olarak ABD milliyetçiliğinin veya ülkenin seküler düzeninin bir din olduğu açıkça yazılıp söyleniyor: http://infogalactic.com/info/American_civil_religion

⁴⁸ Ne rastlantı (!), çoğu masondur. Banknotun üstüne "Novus Ordo Seclorum" (yeni seküler düzen) yazdıran adamlar bunlar. Kimi mason banknotun üstündeki her şeyi gören gözün "Yüce Mimar" adıyla Deizm tanrısı olduğunu söyler ki bu elçi göndermeyip insanları diledikleri gibi yaşama izni veren tanrıdır. Kimi yorumcuya göre o göz, ateşi (bilgiyi) tanrılardan çalıp insanlara veren Lusifer'in gözüdür. Odaklanmamız gereken nokta şu: Dinleri tapınağa kapatma iddiasında bulunup kendi mesihçi eskatolojilerinin nişanını banknota yazdırmış, kendi dinlerini kamusal alana egemen kılmaya çalışmışlar.

⁴⁹ Marvin and Ingle, *Blood Sacrifice and the Nation*, s.770'den akt. William T. Cavanaugh, *The Myth Of Religious Violence*, Oxford University Press, 2009, s.120. Çeviri benim.

Solda: ABD meclisi binasındaki Minerva (Roma'nın bilgelik ve savaş tanrısı, Yunan'daki dengi Atena) resmi.
Sağda: ABD meclisi binasında National Statuary Hall'da ulusal kahramanların heykelleri.

Dev heykeller. Soldan sağa: ABD, Rushmore Dağı'nda Kurucu Babalar; Brezilya, Rio'da İsa; Venezuela'da Meryem; Lübnan'da Aziz Şarbel; Mısır, Ebusimbel Tapınağı'nda İkinci Ramses; Çin'de Leshan Buda.

Solda: ABD devletinin kutsal emanetleri: Bağımsızlık Bildirgesi, Anayasa ve Haklar Bildirgesi.⁵⁰ Sağda: Topkapı Kuran'ı.

⁵⁰ Orijinal anayasa kopyası yeraltında yüksek güvenli bir yapıda saklanıyor:
<https://www.atlasobscura.com/places/national-archives-vault>

Üstte: Fransa Meclisi Senato salonu. Büyük devlet adamlarının heykelleri. Altta: Köln Katedrali'nin kapısındaki aziz heykelleri.

Solda: Fransa Meclisi tören kapısındaki bu küre, "insan hakları heykeli". Sağda: Fransa alt meclis salonunda Yunan hukuk tanrısı Temis ve savaş tanrısı Atena (Roma'daki dengi Minerva) heykelleri.

Solda: Amerikan Ulusal Bayrak Günü. Sağda: Almanya'da Katolik yortusu (*Corpus Christi*).

Liberal demokrasinin bayraktarı olan ABD'de, Amerikan ulusunu Tanrı'nın seçilmiş halkı olarak tanımlayacak kadar kavramları yerli yerine oturtanlar da vardır.⁵¹ Çünkü onların kafasındaki Protestan tanrıbilimine göre Tanrı Amerika'yı zengin ettiyse sevdiğindendir, sınıdığından değil. Hele bütün dünyada askeri üsler kurup herkesin kafasına silah dayayacak denli güçlendirdiyse artık onları dünyayı Tanrı'nın yoluna, yani liberal demokrasi yoluna çağırsın diye seçmiş demektir.

ABD devlet başkanı Woodrow Wilson, ülkesini savaşa sokmak için "yeryüzünü demokrasi için güvenli yapmak" görevini öne sürmüştü.⁵² Demokrasinin veya Amerikan önderlerin demokrasiyle kast ettiklerinin ne olduğu bilindiğinde, "Allah yolunda savaşmak" ifadesinde anlatıldığı gibi yüce bir erek uğruna savaşmaktan söz ettikleri berrak biçimde görünür. Seküler liberal demokrasi bir yaşam biçimidir ve toplum yaşamında kapladığı alan bakımından İslami yaşam biçiminden veya geleneksel Hristiyan yaşam biçiminden veya Yahudilikten farklı düşünülemez.

Irak'a ve ondan sonra sırası gelecek Müslüman ülkelere saldırmayı savunurlarken George Bush ve yoldaşlarının bıkırtırcasına *freedom* (özgürlük) sözcüğünü kullanmaları basbayağı dinseldir. Kimisi bunu seküler bir söylem sanır. Eskiden ben de öyle sanırdım. "Özgürlük işte, bildiğimiz özgürlük... Nesi kötü olabilir?" Oysa bu sözcüğün arkasında Hristiyanlığın tahtına oturtulmuş olan liberal demokrasi

⁵¹ *American Exceptionalism* kavramı ve Amerikalıların tarihsel olarak seçilmiş olduklarına inanışları şurada özetleniyor: <http://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/3588017/Americans-are-the-chosen-people.html>

⁵² <http://historymatters.gmu.edu/d/4943/> Erişim tarihi Şubat 2018.

veya öteki adıyla çoğulcu demokrasi veya öteki adıyla seküler demokrasi vardır. Yani Tanrı'nın elçilerinin kurallarının değil, gücü yetenin (politika yoluyla) kabul ettirdiği kuralın geçerli olduğu toplum düzeni. George Bush "Irak'a demokrasi götürüyoruz" derken ne kadar ciddiye, Nobel ödüllü fitneci Kissinger, kitabında İslam'ın Westphalia ilkelerini hiçbir zaman benimsemeyeceğini söylerken o kadar ciddiydi. İkisi de ciddi ciddi Irak'a ve diğer Müslüman halklara kendi dinlerini götürmeyi savunuyor. Ama seçilen sözcükler "seküler sözcükler" sepetinden olduğu için, tarihsel ve felsefi arka plandan habersiz çoğunluk, Kuran'ın "Kitaplılar sizi dininizden döndürmek ister" ayetlerinin yalnızca misyonerlerden söz ettiğini sanıyor. Modern anlamıyla din kavramını sekülerliğin kendisinin türettiği gerçeği anımsandığında bu ayetler bize yeni ufuklar açar.

American Way Of Life (Amerikan Yaşam Biçimi) diye Amerikan dillerine pelesenk olmuş bir laf var. Yukarıda sözünü ettiğim uğruna ölünecek ve soykırım yapılacak ülküyü temsil ediyor. Kendi mitolojisi bile var; *American Dream* (Amerikan Rüyası) diyorlar. Binlerce kilometre uzaktaki kendi halindeki yüzbinleri öle öldüre "özgür" olmaya zorlamak ne kadar tutarlıysa, seküler ideolojilerin dinsel olmadığını öne sürmek o kadar tutarlı.

Liberal demokrasi dini, dinsel olmadığını öne sürdüğü ayrımlarla kendi eskatolojisini da yavaş yavaş oluşturuyor. Bu mitolojiye göre son savaş, yeryüzünde kalıcı barışı sağlayacak olan Tek Dünya Devleti'nin önünde kalan tek engel olan İslam ile seküler ittifak arasında olacak. Yakın tarih bu gidişi gösteriyor. Satır aralarını okumayı biliyorsanız gerek Kissinger'ın, gerek Bernard Lewis'in, gerek güncel Batı basınının İslam'a yaptıkları eleştiriler sonunda bu kapıya çıkar.

Fütürizm, modern mitolojinin ve modern eskatolojinin önemli bir bileşeni. Mesihçiliğin farklı bir kabuğa bürünmüşü; içerik aynı. Çünkü mesihçilik, yani kısaca tarihin belli bir noktaya ulaştığında sona ereceği ve bir tür altın çağın yaşanacağı inancı, doğal olarak ilerlemecilikle ikiz kardeştir. Fütürizm, mesihçiliğin seküler kavramlara bürünerek karşımıza çıktığı biçimlerden biridir. Bugünlerde fütürist çevrelerde yapay zekayla ilgili tartışmalar yoğunlaştı. Bu tartışmalar kaçınılmaz olarak yapay zekanın ahlakının nasıl programlanacağı noktasına geliyor ve kaçış yolu bulunamıyor. Çünkü eninde sonunda yapay zeka tasarlama işinin dinselliğini, seküler diye bir alan olmadığını itiraf etmek zorundalar.⁵³ Örneğin yapay zeka zinanın ahlaksızlık olduğunu düşünürse liberalizm diniyle, normal olduğunu düşünürse İslam diniyle çatışır. "Nötr" bir alan yoktur. Seküler düşünen bir yapay zeka hiçbir zaman olmayacak. Bütün bunlar aklın yol gösterici bir makine olduğunu varsayan ve ahlakın yalnızca aklını yeterince kullanamayan ilkel insan için gerekli olduğunu sanan Aydınlanma felsefesine dayanıyor. "Adı üstünde, yapay zeka yapıyoruz, ahlakla ne ilgisi var?" diye soruyorlar içlerinden.⁵⁴

Fütürizm demişken bir parantez açarak uzaylı kavramından söz etmezsem olmaz. Kurgu yazınındaki uzaylı tiplerine baktığımızda çoğunun aynı niteliklere sahip olduğu göze çarpar: Uzaylı, insanlardan çok daha güçlüdür, bilimde çok daha ileridir, evrenle ilgili çok şey bilir. İnsanları seçme veya cezalandırma veya kurtarma eğilimindedir. Bu biçimde kurgulanan uzaylının aslında Tanrı yerine

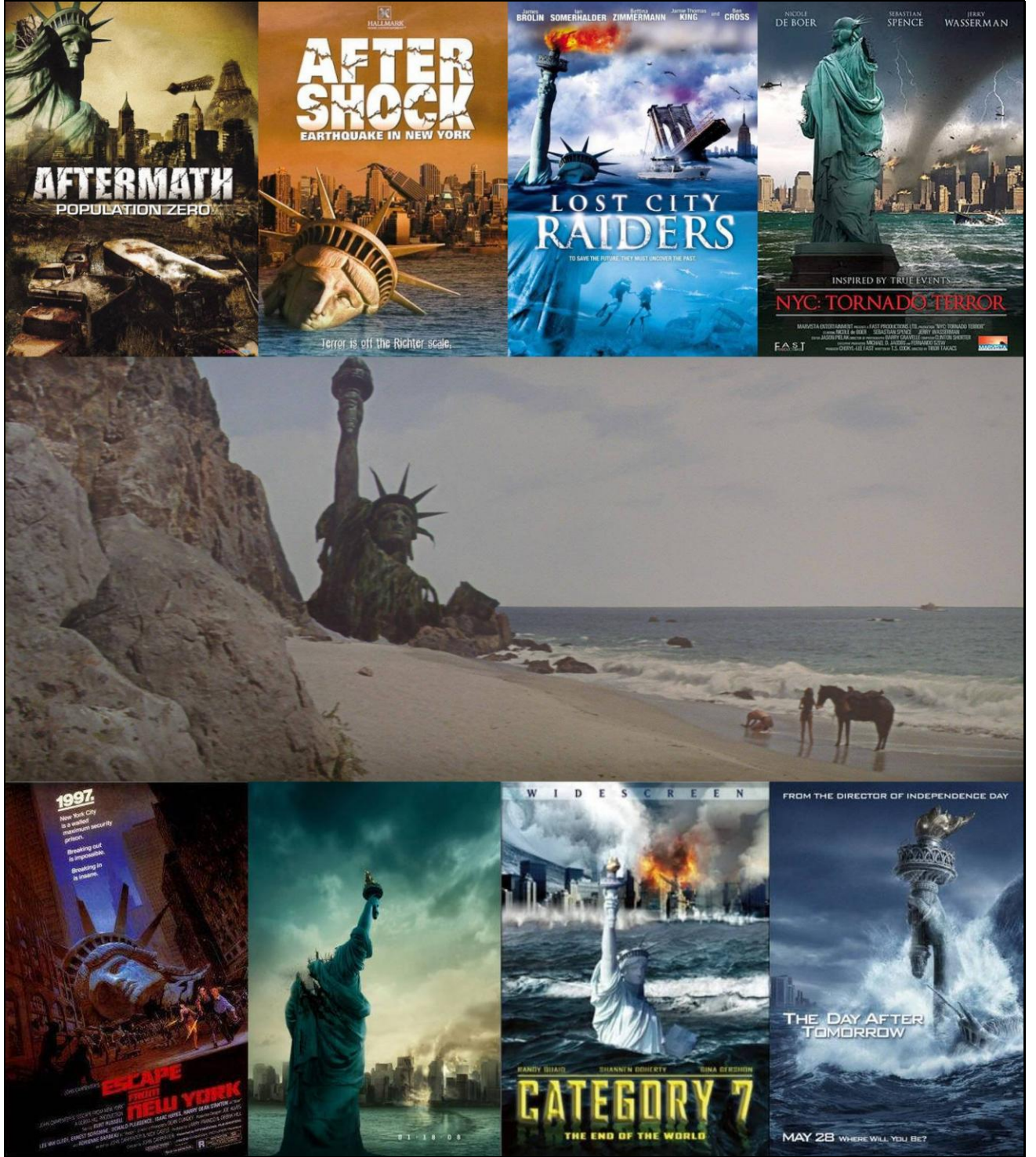
⁵³ Yapay zeka tartışmalarındaki dinsel ve mesihçilik, hatta fütüristlerin çileci Hristiyanlıkla ortak noktası şu kısa yazıda net olarak görünüyor: <https://aeon.co/essays/why-is-the-language-of-transhumanists-and-religion-so-similar>

⁵⁴ Burada aslında tanrıtanımazlığa yeterli ve nihai bir çürütme de yapmış oluyoruz. Ve aynı zamanda Kuran'da neden beyinden söz edilmediği sorusuna da yanıt vermiş oluyoruz. Kimsenin "yapay vicdan" programlamaya çalışmıyor olması, belki de iyinin bilgisinin akıldan gelmediğini bildiğimizdendir. Manyetik beyin tarama aygıtlarının kişinin vereceği kararı önceden okuyabildiği haberi eski ama durum değişmedi: <https://www.wired.com/2008/04/mind-decision/> Propaganda ve aşılamanın etkisinden bağımsız düşünebilenler için, düşünmenin beyinde başlayıp beyinde bittiğinin bir kanıtı olmadığı gibi, ahlaki kararları tek başına akılla vermediğimiz de açıktır.

kullanılan vekil kavram olduğu çok açıktır. Seküler toplumda tanrı çok sevimsiz bir kavram olduğu için ona vekiller türetilmeye başlanır. *Prometheus* filminde uzaylılar yeryüzünde yaşamı başlatanlar olarak betimlenir. *Arrival* filminde uzaylılar insanları kurtarmak veya evrenin gizini açmak için elçi gönderirler. Batı'da, özellikle Amerika'da pek çok uzaylı tarikatı vardır. Tarikat önderi genelde aynı şablona uyuyor: İnsanları uyarmak veya onlara müjde vermek isteyen uzaylı, kendini göstermek yerine bu adamı iletişim elçisi olarak atıyor ve insanlarla onun üzerinden konuşuyor. Bu adamların sözde iletişime geçmek için "bedenlerini uzaylıya teslim ettikleri" hipnoz anlarını gösteren sayısız video var, izlemenizi öneririm. Seküler toplumda tanrı sözcüğü o kadar sevimsizdir ki, bu adamlar çevresinden dolanmayıp Tanrı'dan haber aldıklarını söylese herhalde müritlerinin dörtte üçünü yitirirler.

Seküler bir ortamda çalıştığını sanan bir şirket çalışanının veya bir tüketicinin seküler olduğu sanılan davranışlarını belirleyen doğrular ve yanlışlar, yani ahlaki ilkeler, adını bu biçimde koysak da koymasak da piyasa ve politika dinine göre konum alır. Yani bu dine uygundur veya terstir, "nötr" olma durumu bir yanılsamadır. Ve kişi özellikle direngen ve "aykırı" değilse, çoğunlukla bu dinleri benimsemiş olur. Kimsenin itiraz edemeyeceği bir örnek: Dünyada aç milyonlarca insan olduğunu biliyoruz. Kurtarmak için bir şey yapmıyoruz. Yapmak önerildiğinde "yapamayız" yanıtları alıyoruz. Çünkü "şirketleri aç doyurmaya zorlayamayız". Veya "bankaları borçları silmeye zorlayamayız"... "Borç alırken kendi istekleriyle aldılar, kimse onları zorlamadı..." "Sınırlar var, gümrük var..." "Öyle bir şey yapacak olursak döviz fırlar." "Bir yardım örgütleyebilmemiz için partimizin iktidar olması gerekir." "Falanca ticaret anlaşmasına göre o ülkeye ucuz gıda sağlayamayız." "O tohumun /tarım ilacının patenti filanca şirkette, izinsiz üretemeyiz." Gerekçe örnekleri çoğaltılabilir. Dikkat edin, bütün gerekçeler ekonomi ve politika tanrılarının öğütlediği doğrulara dayanır. Yani onlar yiyecek bolluğu içinde yüzenlerin açlıktan ölenleri doyurmalarını *dinleri* engelliyor, başka şey değil. Yemeyip çöpe attığımız gıda fazlasını yaşadığımız kentteki açlara bile ulaştıramıyoruz. Bunu sağlayacak basit sistemleri ve örgütlemeyi kuramıyor olmamızın tek nedeni piyasa ve politika tanrılarına kulluk ediyor olmamız. Çünkü herhangi bir şey yapmak üzere girişimde bulunduğunuzda serbest girişim, bireysel özgürlük, şirketlerin toplumsal sorumsuzluğu, fikri mülkiyet, yasalara uyulduğu sürece herkesin masum olduğu gibi ahlaki ilkeler karşınıza birer engel olarak dikiliyor. Kimse kendini sorumlu hissetmiyor; herkesin suçlayacak bir hedefi var çünkü bu temel *yasayı*, bu temel *ahlakı*, bu temel *yükümlülük* çerçevesini, bu temel *dini* kabul etmiş ve düzeni ona göre kurmuşuz. Kimse kendini yükümlü hissetmiyor bir türlü, çünkü yasalara uyuyor olmanın kişiyi suçsuz kıldığı öğretilisine, yani seküler *liberal* demokrasiye inanmışız. Zihinsel olarak secde etmiş ve teslim olmuş durumdayız; bunun dışında, buna benzemez bir düzeni düşleyemiyoruz bile.

Faizsiz bir düzenden söz ettiğinizde herkesin kafasında oluşan direnç budur örneğin. "Kredi olmadan yatırımı nasıl yapacağız?" "Girişim özgürlüğü olmadan teknolojik ilerleme nasıl sağlanır?" Modern, seküler, çoğulcu, liberal demokrasi olan din, açların doyurulmasına etkin olarak engel oluyor ama *ilerlemeyi* sağlıyor. Fikri mülkiyeti eleştirdiğinizde ilerleme mitolojisine başvururlar. Derler ki "patent hakkı vermesek kimse icat yapmaz." Peki, yapılan icatlar neye yarıyor? Bakın dünyada şu kadar milyar aç var, doyuramayacaksak neden icat yapalım? Onlar gebersinler, biz icat yapalım? "Faiz olmasa kimse yatırım yapmaz, kalkınamayız." İyi! Yoksullara faizli borç verelim, sürünsünler. İlerleme, gelişme, kalkınma... İyiliğe engel olmak için şeytanın süslü ve alımlı gerekçeleri olmasaydı zaten kötülük var olamazdı. Düzeltici girişimlerde bulunmadıkça bu teslimiyet derinleşecek ve Kuran'da yalınca açıklanan doğal mekanizma gereği yok olacağız. Ve Kuran'ın vaadi /taahhüdü /tehdidi gerçekleşmiş olacak.

Özgürlükler ülkesine Tanrı'nın gazabının geldiği kurgusal bir geleceği betimlemek istediklerinde bunu Özgürlük Heykeli'nden daha iyi anlatacak bir simge bulamıyorlar. Eski uygarlıkların diktikleri heykellerin, işledikleri kabartmaların onların "tanrıları" olduğunu söylemeleri, bu adamların onların önünde yere kapandıkları anlamına gelmiyor. Bundan bin yıl sonra Özgürlük Heykeli'nin kalıntısını bulanlar onun bir tanrı heykeli olduğunu söyleyecek olsalardı, buna nasıl itiraz ederdik?

Bireycilik Dini

Liberalizm, toplumda herkesin dilediği gerçeğe inanabileceğini, yaşama dilediği anlamı yükleyebileceğini öne sürer. Ülkenin yasalarına uygun olduğu sürece dilediği ahlakı benimseyebileceğini ve bunu başkalarına aşılayabileceğini söyler. Bu, bireycilik ilkesidir. Kendi içinde çelişen bu ilke, doğru yaşayışın var olduğunu inkar eder. Çelişki, bu ilkenin uygulanamaz oluşunda. Örneğin faşizmi savunmanıza izin verilmez. Lisede yaratılışçılığın öğretilmesini uygun bulmaz liberaller. Kuran'a uygun bir medeni yasa talep ettiğinizde sekülerlik kavramı karşınıza dikilir. "Ülkenin yasalarına uygun olduğu sürece" veya "anayasaya ve insan haklarına uygun olduğu sürece" koşulları aslında teklifin üzerinde uzlaşmış dine uygun olmasını gerektirir. Bu koşul teokratik İran'da da aynen vardır; bunun aslında hiçbir özgül anlamı yoktur. Sekülerliğin evrensel olmayıp yalnızca modern Batı'ya özgü olduğu gibi bireycilik ideolojisi de modern toplum dışında hiçbir yer ve zamanda görülmez.

Kendi içinde çelişen her fikir aynı zamanda var olan gerçekle çelişmek zorunda. Tek bir doğru yaşayış biçimi olmadığını öne sürmek aslında tek bir gerçeğin olmadığını öne sürmeye denktir. Doğru yaşayan bireylerle yanlış yaşayan bireylerin birlikteliği bir toplum oluşturmaz. Doğru yaşayan yeterli sayıda bireyin yan yana gelip bir toplum oluşturmaları gerekir. Doğru yaşayan bireyler bunu sağlamak için çalışmak zorundalar. Tanrı'nın elçilerinin yaptıkları budur. "Yardımcılarım kimler?" diye sorarken İsa'nın yaptığı budur.

Canlıların kimi tekil olarak sağ kalabilir. Kimi ise türdeş topluluk içinde sağ kalabilecek biçimde evrilmiştir. İnsan bu ikinci tür canlılardandır. Fırıncıyı bana ekmek yapmaya ikna edemezsem aç kalırım. Fırıncı değirmenciye, değirmenci çiftçiye ikna etmek zorunda... Çiftçi, kendisine saban yapmam için beni ikna etmek zorunda. Bu ikna gereği aramızdaki ahlaki sözleşme ile karşılanmış oluyor. Dördümüz ayrı gerçekliklere inandığımız, ayrı tanrılara taptığımızda birbirimize karşı sorumluluk duymamaya, aramızdaki yazısız sözleşmeyi nesnel olmayan gerekçelerle beğenmemeye başlarız. Bu bizim toplum olarak sonumuzu getirir; ölürüz veya başka toplumlara karışırsınız.

Bireycilik belki her şeyden önce benliğin sınırlarının bedensel sınırlara eşit olduğunu varsayar. Buna göre elimde tuttuğum ekmek benim bir parçam değildir. Peki, ne zaman parçam olur? Ağzıma attığımda mı, yuttuğumda mı, kusmayarak sindirimi tamamladığımda mı? Fırıncı ekmeği benim için ürettiğinde parçam olmuş mudur? Tarlada başak iken? Benliğimizin sınırı varsaydığımız şey yalnızca bir kabulden ibarettir. Bütün biyosfer, hatta belki bütün evren kesintisiz bir ilişkiler ağıyla örülüyken "ben"i bağımsız bir birim olarak kabul etmem bana düşünmeyi ve iletişimi kolaylaştıracak bir tanım sunmaktan fazlasını kazandırmaz. "Canım acıdı" derken derimi benliğimin sınırı olarak kabul ederim. Ben yaralanınca beni sevenlerin de canlarının acıyabildiği bir doğada kendime *bütünüyle* egemen olmaya ne kadar hakkım olabilir?⁵⁵

Bireyin özgür (kimden?) ve bağımsız (kimden?) olabileceği söylemi, ekonomik insanın sınırsız yarar elde etmeyi hedeflediği kabulüyle el ele gider. Varoluşu "ben" ve "benim dışındakiler" diye ikiye bölen modern mitoloji, insanı benliğinin uzantıları olarak algıladığı mal varlığını sonsuza dek artırmaya yöneltir. Bu yanılsamaya göre varlığın ben bölümü, benim dışındakiler bölümüne oranla ne kadar büyük olursa o kadar güvende olunacaktır. Ve fakat bu bakış açısı, benlik ne denli büyürse büyüsün benlik dışına göre her zaman *bir bölü sonsuz* büyüklüğünde olacağını inkar eder. Oysa o "bir"i sağ ve güvende kılan, bir dışında kalan sonsuzdur. Kuran bu sonsuza Allah diyor.

⁵⁵ Benliğin sınırının bedeninin sınırına eşit olduğu kabulünün bilimsel değil, olumsal (arızî) olduğunu gösteren ilginç bir bilgiyi Charles Eisenstein'in Kutsal Ekonomi kitabında buluyoruz. Yazar Guatemala yerlilerinin aileden biri hasta olduğuna bunu "hastayım" biçiminde ifade ettiklerini aktarıyor. Bizim "midem hasta ama ben iyiyim" demediğimiz gibi, Guatemala yerlisi "köyüm hasta ama ben iyiyim" demiyor.

Aydınlanmanın, modernizmin ve bireyciliğin kuramını yapan düşünürler insanın hem tinsel hem bilimsel gerçekliğinden kopmuş hastalıklı, yaralı ruhlardır. Bu bir aşağılama veya küçümseme değil, yaşamı ve/veya Kuran'ı anlamak isteyen kişinin yüzleşmesi gereken bir gerçek. Binlerce yıllık yarı-hayvan yaşamından sonra ancak şimdi insan onuruna değer bir yaşam biçimine ulaştığımızı sananlar, tarihin en kısa sürecek ve belki de en acınası uygarlığını övmekteler. O uygarlık ki yazgısı en temel, en yalın, en aritmetik düzeyde fosil yakıtlara bağlıdır. İngiltere'de endüstri devrimi filizlendiğinde kömür çoktan yaygın kullanıma girmişti. Fosil yakıtın tükenişi, modern uygarlığın toz dumana karışması demektir. Seküler dinin belirlediği düşünme biçimlerini (ve dolayısıyla seküler ahlakı) değiştirmeksizin salt bilim ve teknoloji onu çökmekten alıkoyamaz.⁵⁶ Bireyci yaşam, yoğun doğal kaynak tüketimi ile çok kısa bir süre için ayakta durabilecek.

Liberalizmin ortasında bulunan çelişki, kişilerin nasıl yaşamaları, neye öncelik vermeleri, neye "inanmaları" gerektiğine karışmıyor görünmesidir. Çelişkidir çünkü toplumsal bir uzlaşma oluşabilmesi ve bu uzlaşma üzerine bir politik düzen oluşabilmesi için yaygın olarak paylaşılan inançlara, değerlere, önceliklere gereksinim duyar. Bu uzlaşma olmadığında liberallerin "totaliter, baskıcı, otokratik" dedikleri düzenlerin oluşması, yani toplumun bir kesiminin ötekine *rağmen* egemen olması kaçınılmazdır. Modern Batı'da ülkemizdekine veya gelişmemiş pek çok ülkedekine benzer bu toplumsal yarılmaları görmeyişimiz veya daha az görüşümüz, onların aslında bu ortak *dinde* uzlaştıklarını gösterir. "Çoğulcu" dedikleri ortam, aslında yaşamın temel sorularına aynı yanıtların verildiği homojen ortamdır; ayırım yalnızca ayrıntılardadır. Din, çoğulcu toplumun üzerinde birleşmeden yaşayabildiği sanılan konulardan biri değildir. Bu yanılsama dinin modern tanımından ileri gelir. Kişinin kafasında uçuşan inançlar, toplumsal yaşama sokmaya çalışmadığı sürece elbette toplum tarafından "hoş görülür". Ne var ki bu hoşgörü değil, hoşgörünün adıdır. Öteki de din değil, yalnızca dinin adıdır. Kişi bu naylon dini gerçek bir dine çevirmeye kalktığında, yani seküler çoğulcu toplumun bağlandığı ama adını din koymadığı dinden farklı bir dini yaşamaya kalktığında "barbar, faşist, terörist, köktendinci, nefret suçlusu" vb. olmaktan kaçamayacaktır.

İnsan Hakları Dini

Kuran'daki *din* sözcüğünün din anlamına gelmediğini fark edememiş olanlar Kuran'da insan haklarını aramak gibi yanılırlara düşüyorlar.⁵⁷ İnsan Hakları Evrensel Bildirisi zaten kendine Tanrısız bir din arayan, kendi türettiğinin evrensel olduğunu sanan Batı'nın bocalamasının işaretlerinden biridir. İnsanın ne olduğu konusunda uzlaşmamış olan seküler, insan haklarını tanımlayabilir mi? Nitekim teröristlerin insan olmadıkları, tecavüzcülerin insan olmadıkları, doğmamış bebeğin insan olmadığı gibi fikirler ciddi ciddi öne sürülmekte ve yaygın kabul görmektedir. İnsanın yalnızca fazla gelişmiş bir maymun olduğu zaten uzun süredir söylenmekteydi. Öte-insancılar İnsan olmayanlar kümesi durmadan genişliyor, insan sayılanların değersiz / anlamsız / aşağılık oldukları savı ise giderek baskın fikir durumuna geliyor (bkz. tanrıtanımazlık, hiççilik, öte-insancılık / transhumanism). Seküler Batı, daha insanın ne olduğu konusunda uzlaşmıyor. Biyologlar insanın maymun olduğunu veya genlerin kendilerini kopyalamak için kullandıkları bir taşıt olduğunu söylerken, o çok yüceltip taptıkları bilim de onlara yardımcı olamıyor. Bilim, hak kavramını deneysel yöntemlerle keşfedip tanımlayamıyor. İnsan, hak, ahlak gibi kavramlar bilimsel yöntemle tanımlanamayınca bunların gerçek olmadığı düşüncesine

⁵⁶ Bunu çok net ve keskin ifadelerle söyleyebilecek kadar dersime çalıştığımı söylemekle yetineyim. Dileyene kaynaklarımı sunabilir, ayrıca tartışabilirim.

⁵⁷ Örnekler için herhangi bir kütüphanede, YÖK'ün tez arama sayfasında veya kitap sitelerinde İslam veya Kuran ile insan hakları sözcüklerini yan yana aratınız... Yapıtların hemen hiç biri insan hakları kavramına eleştirel yaklaşmıyor.

kapı açılıyor ve herhangi iki insanın herhangi bir koşulda yan yana var olabilmelerini sağlayan hiçbir uzlaşma kalmıyor. Liberalizmde, bireycilikte, sekülerlikte, “düşünce özgürlüğü”nde uzlaştıysak, insan türünün kendini sona erdirmesini öne sürenlere⁵⁸ veya çocukların yapay seçimle tasarlanması gerektiğini savunanlara⁵⁹ karşı söyleyecek hiçbir şeyimiz kalmıyor; adamlar “haklarını ve özgürlüklerini” kullanıyorlar.

Ahlaki çıpasını yitirmiş toplum, yapışık olması gereken hak ve sorumluluk kavramlarını birbirinden ayırmış ve yapay bir haklar listesi oluşturmuştur. Birden çok tanrıya kulluk etmeye kalkmanın sonu ahlaki çifte standartlar edinmektir. Filistin işgal altında... Guantanamo orada öylece duruyor... O zaman bu neyin bildirisi, neyin sözleşmesi? Eşkoşuculuğun, ikiyüzlülüğün, ahlaksızlığın belki...

İnsan Sorumlulukları Evrensel Bildirisi’ni yazmaya soyunacaksak işte onu belki Kuran’da buluruz. Çünkü baştan sonra bize *yükümlülüğümüzü*, sorumluluklarımızı anlatıyor kitap. Hak dediğimiz şey, özünde *bireyin toplumdaki talep ettiği*dir. Böyle tanımlanmadıkça taşlar yerine oturmayacaktır. Her ayrıcalık isteyen, azgın taleplerine “hak” etiketi yapıştıracak ve çoğulcu liberal demokratik ortamda *politika* yoluyla koparabildiğini koparma yarışına girecek. Hakkın ve sorumluluğun birbirinden koparıldığı bir yaşamda önceki bölümlerde örneğini verdiğim tutarsız işçi ve tüketici davranışının ortaya çıkması belki de doğaldır. Çünkü zihinlerimiz haklarımıza yoğunlaşmaya koşullanıyor. “İşverenimin veya satıcının bana karşı sorumluluğu nedir?” sorusu, “Başkasından neler koparabilirim?” sorusunun gölgesinde kalıyor. Haklara vurgu yapan kültür, kişiye kendi sorumluluğunu (*dinini*) gözetme alışkanlığı kazandırmıyor.

Vergi indiriminden yararlanma hakkı... Her gence yükseköğrenim hakkı... Dilediği sayıda çocuk yapma hakkı... Dilediği gibi giyinme hakkı... Vicdani ret hakkı... Oğlunun cinsel organını yaralama hakkı... Eşcinsellerin evlenme hakkı... Cinsiyetine kendi karar verme hakkı... Mahalle baskısı olmadan zina edebilme hakkı... Kötülüğü övme hakkı... Faiz yeme hakkı... Hayvan hakları... Önüne gelen uyanık, toplumun geri kalanını kendine borçlu çıkarma yarışında. Böyle olunca da *mağdur edebiyatı* doruklara çıkıyor haliyle. Kimse sorumluluktan söz etmiyor. Herkes hak adı altında kendine ayrıcalık istiyor. Seküler-liberal dini benimsemişler çünkü. Hak, toplumdan alınacak olandır. Sorumluluk ise topluma verilecek olandır. Yani borçtur. Daha genel tanımıyla yükümlülüktür. Arapçası da *dindir*. Kuran’ın “dini yalanlamak” dediği şey (107:1) işte tam olarak budur, sorumluluğu yalanlamaktır. Size önerim, bundan sonra hak sözcüğünü gördüğünüz her yere “toplumdan talep edilen” karşılığını yazıp sonuca bakmanız. Ufkunuz kısa sürede genişleyebilir!

Tanrısız seküler çerçevede bulunan mezheplere ekleyebileceğimiz “*Holokost*” dininden de kısaca söz edeyim. Bu din, II. Dünya Savaşı sırasında Almanya’nın çalışma kamplarında altı milyon Yahudinin sistemli olarak öldürüldüğünü öğretir. Bu, dogmadır. Naylon bir mahkeme olan Nüremberg Askeri Mahkemesi’ndeki sanık itirafları dışında herhangi bir somut, fiziksel kanıt dayanmaz. Kanıt arayana “kafir” anlamında “Anti-Semit” adı verilir. Bunlar aforoz edilir, toplumdan dışlanırlar. Pek çok seküler ülkede kanıt arayanlar, bir zamanlar “dünya dönüyor” diyenin yargılandığı Engizisyon mahkemelerinde olduğu gibi yargılanır ve hapisle cezalandırılırlar. Auschwitz kampında öldürülenlerin sayısında zamanla düzeltmeye gidilip azaltılrsa da, tıpkı Hristiyanlıkta birin üçe eşit olması gibi, “altı milyon” toplamı hiç değişmemiştir. Bu dinin kutsal kitapları vardır. En kıdemlisi Raul Hilberg’in *Destruction of European Jews* (Avrupa Yahudilerinin Yok Edilmesi) kitabıdır. Bu dinin karşı gelinemeyecek din adamları vardır; seküler dünyada üniversitelerin “*Holokost* çalışmaları” kürsülerini yürütürler.

⁵⁸ David Benatar’ın *Better Never to Have Been: The Harm of Coming into Existence* (Hiç Var Olmamlıydık: Varlığa Gelmenin Zararı) kitabı ilk bakışta şaka gibi gelebilir ama ciddiye alınıp tartışılıyor.

⁵⁹ Simon Young’ın *Designer Evolution: A Transhumanist Manifesto* (Tasarlanmış Evrim: Bir Öte-insancı Bildirisi) kitabı da şaka değil.

Ekonominin din adamları gibi, bu dinin fetvalarını verenler de bunlardır. Azizleri vardır; “Holokost kurtulanı” diye anılırlar; heykelleri dikilir⁶⁰. Bu dinin akidesi, Yahudilerin hep mağdur olduklarına inanmaktır. Ahlak öğretisi, Yahudi soykırımından söz edildiğinde mezarlıkta veya camideymişçesine ağırbaşlı bir saygı göstermek ve Şaka yapmak yasaktır. Soru sormak, sorgulamak yasaktır. Ahlak öğretisi son yıllarda İsrail’i eleştirmemek gerektiği yasasıyla genişletilmiştir. Bu dinin tapınakları da vardır; “Yahudi soykırımı müzesi” veya “Yahudi soykırımı anıtı” adı verilir. Bu tapınaklarda neşeli olmak bile yasaktır.⁶¹ “Din özgürlüğünün” kapsamı bu din için geçerli bile değildir; secde zorunludur.⁶²

Bu din veya kült seküler Batı’da kabul görmüştür çünkü toplumsal bilinçte Tanrıca bir dinin boşalttığı yeri uydurma dinler ve mitolojilerle doldurmakta güçlük çekilmez. Bunların hepsi de yarı-gerçeklere dayandığı için yeni bir inanç sisteminin sığışabileceği bir boşluk hep vardır.⁶³

Aynı bağlamda seküler Batı’nın düşünce özgürlüğü ve din /inanç /vicdan özgürlüğü olarak iki ayrı özgürlük kategorisi oluşturmuş olması üzerinde de düşünmemiz gerekiyor. Bu ayrım, insanın inancı nedeniyle eleştirilemeyeceğini söylerken düşüncesine göre eleştiriye açık olmalıdır. Özellikle azınlıkların dinleriyle ilgili sertçe eleştiride bulunduğunuzda “inanca saldırı” başlıklı yorumlar görürüz. Ama sersemce fikirlere sahipseniz ve bunlar din sınıfına sokulmuyorsa hakaret sınırındaki eleştiriye kaldırmanız beklenir. “Partimizin kapısı herkese açık, faşistler hariç”⁶⁴ gibi bir söylem kimseden tepki çekmez çünkü faşizm dinlerden bir din sınıfında sayılmıyor. “Partimizin kapısı herkese açık, Yahudiler hariç” demeye görün, seküler dünya size “dinsel olmayan şiddet” uygulamak için sıraya girecektir, çünkü din kategorisine dokunulmazlık verilmiş. Ama dokunulmaz olan dinlerden birinin ilkelerine dayalı bir tasarımı TBMM’ye sunarsanız işittiğiniz anayasa dersine yüzünüze doğru sallanan parmaklar eşlik edecektir. Sekülerlik bireysel olanla toplumsal olan arasına bir sınır koymakta başarısız olmuş görünüyor.

Özgürlük kavramının bulanıklığına ve tanımsızlığına dikkat çektiğim gibi, nasıl kullanılacağı ile ilgili olarak “saygı” ve “hoşgörü” sözcüklerinin kullanımı da alabildiğine rastgeledir. Yüksek sesle ezan okunmasına göstermem gereken saygı nerede başlar, nerede biter? Çiftlerin sokakta öpüşmesini hoş görmek ne anlama gelir? İzin vermek mi, onaylamak mı, onlar yolu kapatırken yol istemek için öpüşmelerinin bitmesini beklemek (=kutsamak) mı? Zamanla sevişmeye evrilen bir davranış, benim saygımın da evrilmesini gerektirir mi? Güçlü olanın demokrasi yoluyla kendi hukukunu yerleştirmesi politikanın kuralı ise, dinlere saygı ve hoşgörünün kural olduğu yerde güçlü olan, kendine yönelmiş saygı ve hoşgörüyü tek taraflı olarak yerleştirmez mi? Nitekim pek çok Batı ülkesinde “Holokost” dininin günahlarını işlediğinizde kendinizi yargıç karşısında buluyorsunuz. Ancak örneğin Almanlara, Türklere, Çinlilere, Ruandalılara yapılan soykırımları inkar edince “hoş görülüyorsunuz”! Ayrımcılıkların ortadan

⁶⁰ http://salom.com.tr/haber-98441-anlasma__nerede_kaldi.html/haber-105778-tarihteki_tek_abd_kongre_uyesi_holokost_kurtulaninin_heykeli_dikildi.html

⁶¹ http://salom.com.tr/haber-100510-pokemonlar_almanyada_holokost_anitlarinda__Ingilterede_yahudi_mezarliginda.html
https://www.washingtonpost.com/world/europe/berlins-holocaust-memorial-is-not-a-place-for-fun-selfies/2017/01/27/2e5b6324-e1ac-11e6-a419-eefe8eff0835_story.html?utm_term=.56a646cfbc31

⁶² http://salom.com.tr/%20http://www.salom.com.tr/haber-101760-roma_maratonunun__rotasi__holokost_anitlarindan_gececek.html

⁶³ Dinin ortadan kaldırılmasının olanaksız olduğunu tartıştığım yazı için:
<https://gerceginkitabı.wordpress.com/2015/09/03/dinden-bosalan-yeri-din-doldurur/>

⁶⁴ Bu kulaklar bir Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi üyesinden tam olarak bu cümleyi işitti.

kaldırılması ve eşitliğin sağlanması gerekçesiyle “pozitif ayrımcılık” kavramını türeten seküler zihinlerin “nefret suçlarını” adil cezalandırmasını beklemekle hata ediyoruz herhalde.

Sekülerliğin icat ettiği “hak ve özgürlükler” kavramıyla düşünmenin işlevsizliğini iyice ortaya koymak için yaşanan örnekleri ayrı bir çalışmada irdelenmek gerekir. Her bir örnekte dinsel olan ve olmayan ayrımının yapaylığı nedeniyle karşımıza çözülemeyen düğümler çıkar.

Seküler Dinin İmzası: Eskiye ve Farklıyı Kötülemek

“1783’te bir Alman dergisinde sorulan ‘Aydınlanma nedir?’ sorusunu filozof Kant, ‘Aydınlanma, insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir ergin olmayış durumundan kurtulup aklını kendisinin kullanmaya başlamasıdır’ biçiminde yanıtlamış ve Aydınlanma düşüncesinin sloganına dönüşecek olan ‘*Sapere aude!*’ (aklını kendin kullanmak cesaretini göster) deyişini de öne çıkarmıştır.”⁶⁵

Görüldüğü gibi yazar “Aydınlanmamış” insanı, yani modern Batılı dışındaki ve öncesindeki herkesi ergin olmayan insan olarak tanımlıyor. “Erginliğe ancak şimdi eriştik” diyor. “İlerledik; bundan öncesi değersizdi veya görece aşağıydı... İlerliyoruz, öyleyse bundan sonrası hep daha iyi olacak... Hamdık, olduk...”

Modernizmin egemen olduğu ortamda kafamızı çevirdiğimiz her yönde modernizm öncesi yaşamı küçümseyip aşağılayan imalar görürüz. İlerleme kavramını yaşamımıza bir dinsel ilke olarak kazandıran modernlik, eskinin iyi ve kötü ayrımını ileri ve geri karşıtlığına yüklemiş. İlk insanların mağarada yaşamadıkları bilinmesine karşın hala mağara adamı olarak anılıyor olmaları nedensiz değildir. Bu ifadede örtülü bir küçümseme vardır. Hemen her yerde doğru düzgün konuşamayan, kafası yavaş çalışan, sık sık birbirlerine vuran insancıklar olarak betimlenirler. Kuran her insanın konuşabildiğini bildiredursun, “uga muga...” sesleri çıkardığınız anda mağara adamını oynadığınız bilinir; öylesine bilincimize işlenmiştir bu aşağılama. Bu algı bizde de *Caveman*, İlk İhsan gibi çizgi tiplerde kendini gösterir.

Hem yetişkinlere, hem çocuklara yönelik eğlence ve eğitim ürünlerinde ilk insanların kafası çok çalışmayan, konuşamayan, kaba saba, korkak, her an ölümlle burun buruna sefil bir yaşam süren mağara adamları olduğu aşılması bulunuyor. Bilimin bulgularına ters olan bu söylem, sözde “bilgi çağında” herhangi bir dirençle karşılaşmıyor.

⁶⁵ Destain içinde Mustafa Hazım Bayka’nın sunuş yazısı, s.8. Kitapta “insanın kendini hayvanlığından kurtarması”, “vahşiliğin kabuğundan kurtulmak” (s.22) gibi eskiye ve ilkeli aşağılayan bolca ifade bulunması Aydınlanma’yı yücelten yapıtlar için alışıldık bir durumdur.

İlerleme mitolojisi Aydınlanma ve sekülerleşme sürecinin belirleyici niteliğidir. Bu mitoloji eğlence ürünlerinde, kurgu yazınında ve kurgu olmayan yazında yaşatılıp tazeleniyor. Kişisel gelişimci Mümin Sekman'ın çok satan Her Şey Beyinde Başlar kitabının 118. sayfasında şu cümleyi görürüz: "Kurgu, ailedeki geniş korteksli genç sürekli öğrenmekte, değişmekte, yenilenmekte iken R-kompleksli baba, Homer Simpson gibi taş devrinden beri aynı beyni kullanmaktadır!" Aleksei German'ın 2015 yapımı *Hard To Be A God* (Bir Tanrı Olmak Zor) filmi, bu aşağılamanın bir basamak yukarı taşınmış bir örneğini sunuyor. Reform ve Aydınlanma öncesi dönemde kalmış ve "ilerleyememiş", dünya benzeri bir gezegendeki yaşam, resmen çamur ve dışkıya bulanmış olarak betimleniyor. Filmde dışkı "yan rolde" denebilecek denli çok yer kaplıyor. Bunların hepsi insanın kesintisiz bir zihinsel iyileşme ve olgunlaşma çizgisi üzerinde bulunduğu inancının dışavurumları. Bu inanç, seküler olmayan her şeyi aşağılamayı meşru kılan bir mitoloji. Mitoloji sözcüğü uygun düşüyor çünkü bu anlatının bilimsel bir tabanı yok.

İnsanları değerliler ve değersizler (köleler) olarak ikiye ayırma ve kendine benzemeyeni değersiz sayma kültürü Yunan'a ve Roma'ya dayanan Batı, coğrafi keşifler zamanında keşfedilen insanları yarı hayvan olarak görmüş. Voltaire bu keşfedilen halkları mağarada yaşayıp böcek yiyen sefiller olarak nitelemiş.⁶⁶ Kitabı Mukaddes'teki Yunan mitolojisi bileşenlerinden söz etmiştim. Buna bir de seküler düşüncenin kökeni olarak Yunan ve Roma düşünürlerinin gösterilmesini ekleyiniz. Ve Yunan ve Roma'nın insanları köleler (yarı-hayvanlar) ve özgürler (insanlar) olarak ikiye ayırma kültürünü anımsayalım. Taşlar yerine oturdu mu?

İngilizcede çocukların akıllarının başlarına geldiği yaşa *age of reason* denir. Aydınlanma çağı için de aynı terimin kullanılması rastlantı değildir. Tarihteki insanı geri zekalı veya çocuk yerine koyarlar. Tabi bugün yeryüzünde bulunup bu süreci yaşamamış olan insanlar da öyledir bu hesaba göre. Aydınlanmayı kutsayan anlatılarda "insanın insan olması" gibi küstah olduğu kadar belirsiz tanımlamalar yapılır. Oysa bugün geldikleri noktada neyin insan olup neyin olmadığı sorusuna birbirinden git gide uzaklaşan yanıtlar verir oldular. Ne yazık ki çevremizdeki kimi Kuran yorumcusu bile "o günkü anlayış düzeyi...", "o günün aklına göre..." gibi ifadeler kullanarak eskinin insanını çocuk yerine koyuyorlar.

Bilgi birikiminin farklılığını dikkate almak başka, eskilerin kavrayış yeteneğini aşağılamak başka şeyler. Bilginin her şey olduğunu sanan modern insan, bilginin niceliksel bolluğunu kendisindeki duygusal ve tinsel cıvıllığı kapatmak için bir avuntu yapar. "İlkel" diyerek aşağılanan avcı-toplayıcı toplumlarında sık görülen ataların ruhlarının ölümsüz olduğu düşüncesi, bu toplumların üyelerinin birbirlerini ne kadar sevdikleri bilinince şaşırtıcı olmasa gerek. Bu toplumlarda yaşlıların severek ve özleyerek andıkları ölmüş kişiler mutlaka vardır. Bu kişilerin öyküsü akşam ateşinin başında gençlere anlatılır, sevgi onlara da aktarılır. Yaşayanları sevmekte zorlanmayan kişiler ölümlerin hala yaşadığını düşlemekte de zorlanmayacaklardır. Buna karşılık modern insanda ortaya çıkan eskiyi aşağılama kibri, ataların ruhlarının "yaşamalarına" izin vermez. Modern toplum sevgiyle örülmüş bağlardan yoksundur. Daha çok biliyor olmak veya maddi varlığa sahip olmak, bunlara sahip olmayan atalarla modernin arasını ayırmış. Aydınlanmacı modern insan geçici maddeyle ve hiç bir işe yaramayan geçici bilgi bolluğuyla aldanır ve kalıcı olan insan sevgisini terk eder. Batı, Kitabı Mukaddes'i çöpe atarken onun içindeki insan sevgisini de çöpe atmış. Bugün her iki kitaba da direnenler Kuran'ın da, Kitabı Mukaddes'in de içeriğini aşağılık, basit eski insanlara özgü gereksiz öğretiler olarak görüyorlar. Elçileri reddetmek ile eskiyi aşağılayıp yeninin iyiliğine inanmak davranışları el ele gidiyor.

Hobbes, Leviathan yapıtında Avrupalı gezginlerin ve kolonicilerin tanıştığı ilkel insanı (devlete sahip olmayan, uygarlık kurmamış olan avcı-toplayıcıları ve göçebe toplumları) şöyle tanımlamış:

⁶⁶ Destain, s.118.

“...Yeryüzünün hiçbir bilgisi yok; zaman ölçüsü yok; sanat yok; yazı yok; ve en kötüsü sürekli korku ve vahşi ölümün tehlikesi var. İnsan yaşamı yalnız, yoksul, iğrenç, kaba ve kısadır.”

Hobbes’un cahilliği hayret vericidir. İlkel insanlarla ilgili bilgi birikimimize göre doğanın göze görünmeyen inceliklerini biliyorlar, bizimle karşılaştırılacak olurlarsa korkudan bütünüyle uzaklar, duygusal bakımdan son kertede rahat ve gevşekler, acılı yalnızlığın, intiharın ne olduğunu bilmiyorlar ve kitle imha silahı kavramının düşünüy bile kuramazlar. Ve yaşamları modernlerinkinden uzundur çünkü işe gitmek zorunda değiller, yaşamlarına hastalık araları vermezler, dinlenmek veya düşlerini gerçekleştirmek için emekliliklerini beklemeleri gerekmez. Anladığım kadarıyla Aydınlanmanın ve modernizmin kahramanlarının fikir önderleri sayılmalarını sağlayan şey herkesten çok bilmeleri veya daha yaratıcı düşünceleri değil, çoğunlukla ayrıcalıklı ve kayırılmış toplumsal konumları. Bu kayırılmış konumları bugün de aynen sürmekte ve sanki bunları okumayınca felsefeden habersiz olacağımız gibi felsefe derslerinde okutulmakta. Modernizm geçmişe sövmek zorunda çünkü toplumu yeniye boyun eğmeye zorlamak güncel sömürünün yaşamsal bir parçası. Dur durak bilmeksizin Türkiye’nin yakın geçmişine sövmesi, AKP kalabalığının modernizmi ve sekülerliği iliklerine kadar benimsediğinin bir başka kanıtıdır. Muhammed ve yoldaşlarının kendilerinden öncekileri aşağıladıklarını ve kendilerini bu biçimde meşrulaştırdıklarını hiç sanmıyorum.

Batılı, bugün sahip olduğu maddi gönenci öncelikle Aydınlanmanın ve bilim devriminin eseri sanır. Oysa koloncilik ve fosil yakıtlar gibi çok önemli iki girdi de vardır. Sömürgeler olmadan bugünkü güce ve zenginliğe erişemezlerdi. Fosil yakıtlar olmadan ayakta kalabilecek tek bir sistemleri kalmamıştır. Bunların yok sayılması çağdaş ilerleme mitolojisini besler, insanların gözüne perde indirir. Gerçeğin bir bölümünü görmezden gelmek... Modernizm savunucusunun kendine hiç yakıştıramadığı dogma, bağnazlık, boş inanç dediğimiz olgular aslında buna dayanır.

Batı’nın körlüğü eskiyi aşağı görmekle sınırlı kalmaz. Günümüzde kendisine benzemeyeni de aşağı görür. Kendi türettiği din kavramına uymayan yaşam biçimlerini ilkel, tuhaf, akıldışı bulur. Bunların içinde İslam da vardır çünkü iki yüz yıldır onu sokmaya çalıştığı din kalıbına bir türlü sığmaz. Batı, kendi türetmesi olan insan hakları, bireycilik, eşitlikçilik, feminizm benzeri sakat ve yalnızca fosil yakıt destekli endüstriyel ortamda (veya köle emeği destekli ortamda) var olabilecek ideolojilerin evrensel olduğunu düşünür. Yunan’dan, Roma’dan bugüne pek bir şey değişmemiştir. Onların düşünürleri de uygarlığı kendilerinden ibaret sayıyorlar ve kendilerine benzemeyen “yabanları” aşağı görüyorlardı. Kölelik denen şeyin iki bin yılı aşan bir zaman diliminde kurumsallaşabilmesi için Batılı vicdanının bu biçimde bölünmüş olması gerekiyordu zaten.

Ne yazık ki bu bölünmüşlük onarılmış değil. Yalnızca kanal değiştirmiş ve özgür-köle ayrımı coğrafi sınırların ayırımına uymuş. Ardından endüstri ve para sisteminin küreselleşmesiyle Batı kendi dinini coğrafi sınırların da ötesine taşıyınca, geriye yalnızca ideolojik dirençler kalmış. Yani kendine ait olan ve iddia ettiği gibi evrensel falan olmayan dini, gerek yumuşakça, gerek döve döve benimsettiği toplumlar arasında tek büyük çıbanbaşı olarak İslam kalmış. Bu çıbanbaşını ezmek ve Müslümanları sekülerlikle seve seve, olmadı döve döve barıştırmak için büyük bütçeli yapımlar çeviriyorlar bugün. 11 Eylül 2001 tiyatrosu bunun en büyük örneğiydi.⁶⁷ Arkasından 2005’te Londra metrosu bombası tiyatrosunu çevirdiler. Ardından *Charlie Hebdo* tiyatrosu... Bugünlerde yayaların üstüne süren terörist kamyon sürücüsü tiyatrosunu sahneye koyuyorlar. Yapım büyük; Firavun’un göz bağcıkları daha çok çalışacaklardır. İslam’dan apayrı bir din olan tasavvufun bir İslam mezhebi olarak allanıp pullanıp

⁶⁷ Bu olayın içyüzünü anlamış olmanın kişiye kazandıracaklarını vurgulamaktan acizim. Bu konuda yetersizseniz Eric Hufschmid’in Sancılı Sorular, Jim Marrs’ın Sırlar Operasyonu, Thierry Meyssan’ın Dehşetengiz Hile kitapları iyi bir başlangıç olabilir.

vitrine konması, Müslümanları haksızlığa ses çıkarmayan, kötülüğün “içlerinde” olduğuna inanan sünepelere çevirerek bu direnci kırma çabasının bir parçasıdır.⁶⁸

Vurgulamak amacıyla burada yine aynı noktaya dikkat çekmek istiyorum: Seküler ortam, eskinin “bizim dinimizden-öteki dinden olan” ayrımının yerine ileri-geri, çağdaş-çağdışı, uygar-ilkel, hoşgörülü-hoşgörüsüz, eşitlikçi-ayrımcı gibi ayrımları koymuş. Bu ayrımların da dinsel olduğunu kamufle edebildiği içindir ki Taliban’ı bahane edip saldırdığında, kalabalıklar ABD’nin seküler bir savaş yaptığını düşünüyorlar. Bugün Batılı olsun, Türk olsun, dinden söz edildiğinde insanların suratları asılıyor, canları sıkılıyor, hatta tedirgin oluyorsa bunu her şeyden çok seküler düşüncenin yaptığı ayrıma ve dinsel olanı dışlamasına borçluyuz. İleri sayfalarda örneklerini vereceğim üzere öyle bir duruma geldi ki din başlığı altına koymadığınız sürece her türlü ahlaksızlığı insanlara serbestçe aşılayabiliyorsunuz.

Bu yüzden Batı’da, seküler saldırganlığın yüklenicisi durumunda olan ABD’yi eleştirme işinin tutarlılığı kuşkuludur. Yaşam biçimine uymayan uluslara saldırmak için durmadan bahaneler üretip çemberi giderek daraltırlarken, bize de “barışçılık” aşılama kalkıyorlar. “Yaşam biçimini savunmaya çalışma” mesajının yanında bu söylem dünyada öldürmeye degecek kadar kötü tek bir insanın olmadığını varsayar. “Uğruna savaşılacak hiçbir iyilik yok, ölmeyi hak edecek hiç kimse yok, ölmeyi hak edecek kötülük yok.” Bizi bu gezegende kötülüğün var olmadığına inanan geri zekalılara çevirmeye çalışıyorlar. Bu aşılama yapan odakların şiddet sözcüğünü kullanışlarını incelediğimizde şiddetin kategorik olarak kötü olduğu varsayımını görebiliriz.⁶⁹ Bu, üzerinde uzun uzun tartışmayı bile hak etmeyen bir zırvadır. Herhangi bir toplumun dirliğinin ancak yasayı çiğneyenlere şiddet uygulama yetkisinin varlığına bağlı olduğunu kanıtlamaya gerek duymuyorum. Şiddet kategorik olarak kötü olmadığı gibi barış da kategorik olarak iyi değildir. Bunu, Sevr Barış Antlaşması’nı yırtıp atmış bir ulusun torunlarına anlatmak zorunda kalmayı talihsizlik olarak görürüm. Yaratmaya çalıştıkları bu ezber, *şiddete başvurmaksızın insanlara egemen olmakta* ustalaşmış her kim varsa, ona hizmet eder.

Bundan yüzyıllar önce Avrupa’da yazılmış yayınlarda Türkler için “uzlaşmaz, uygar diyalog kurulmaz” benzeri ifadeler kullanılmış. Martin Luther’in Türkler hakkında yazdıklarında örnekleri görülebilir. Yunan’dan ve Roma’dan gelen kimi kör varsayımın Hristiyanlığın kurumsallaştığı çağlara da taşındığını anlıyoruz. Bugün Kuran için söyledikleri, o zamanlar Türkler için söylediklerine çok yakındır. “Uzlaşmaz, inatçı, saldırgan kitap...” Çünkü Kuran sekülerlikle uzlaşmıyor. Nokta.

Seküler Batı’nın Bilincinde Gömülü Kitabı Mukaddes Ahlakı

Sekülerliğin yeni bir din olması veya yeni dinlere altyapı olmasının yanında atlamamamız gereken bir nokta daha var. Seküler düzen ve düşünce Batı toplumlarına nüfuz edince binlerce yıllık Yahudi-Hristiyan kültürü dinsel olandan arınıvermiş değildir. Kitabı Mukaddes’in, Kilise’nin ve hahamların öğretileri Batı’da “din” tabelası altında olmamakla birlikte hala yaşamaktadır. Din kavramına saplanıp kalan ezberlerden kurtulmadıkça bunları fark edip ayıklamamız olanaklı görünmüyor. Birkaç örnek vereyim.

Eski Ahit’in Yaratılış 6 bölümüne göre insan özünde kötüdür. Bilmek istemenin insanın içinde doğal bir dürtü olması da insanı tasarımdan kötü yapar. Bu mitoloji her ne kadar adı seküler de olsa Batılı kafasında yaşamını sürdürür. İnsanın özünün kötü olduğu veya bencil olduğu varsayımına Hobbes,

⁶⁸ Cemre Demirel’in bu planı açık seçik kanıtlarıyla gözler önüne sunan “Bir Başka Din: Tasavvuf” kitabını hala okumadıysanız okumanızı öneririm.

⁶⁹ Sözcükleri yerlerinden kaydırmakta ustalık dönemini yaşayanlar, şiddet kavramını fiziksel bağlamından özgürleştirerek “sözlü şiddet”, “duygusal şiddet” gibi saçmalıklar türetiyorlar.

Schopenhauer gibi düşünürler katılırlar. Bugün de Batılı'nın toplumsal bilincinde bu varsayım yaşıyor. Bu da dolaylı olarak tanrıtanımazlığa ve hiççiliğe kapı açıyor. Çünkü insan özünde kötü olunca varoluşa anlam vermek güçleşiyor. Bunun yanında Batılı kültürün derinliklerindeki insanla kavgalı tanrı veya tanrıyla kavgalı insan mitolojisinin varlığı, "doğayla mücadele" gibi ikici bakış açılarında su yüzüne çıkıyor. Aydınlanma düşünürlerin ürettikleri insanın doğanın bütünüyle kavga edip ona egemen olması gibi kavramlar bugün Batı'da hala geçerli. Çünkü anımsayalım, Tevrat'ın ve Eski Yunan'ın tanrısı bilgiyi, yani doğaya egemen olma bilgisini insanlardan saklamıştı. Aydınlanma sonrası Tanrı'nın adı toplumsal yaşamdan silinince yerini büyük ölçüde "doğa" kavramı aldı. Sonunda hala aynı noktadayız: Doğayla mücadele ettiğini söyleyen Batılı aslında Tanrı'yla mücadele ediyor. Bu söyleyişler bize de geçmiş. Sözcükler ve kavramlarla düşündüğümüz için biz de Batılı gibi düşünmeye başlamışız. Bir toplumsal sorunla ilgili çözüm önerisi ilettiğinizde, yetkilerin kötüye kullanılacağı ve bundan dolayı çözümünüzün işe yaramayacağını söylerler. Ne önerirseniz önerin işe yaramayacağını söylerken insanın özünde kötü olduğu ön kabulünün Doğulu bir sürümüyle karşılaşırız sanki.

İncil'in altın kuralı olarak bilinen "sana davranılmasını istediğin gibi davran"⁷⁰ yasasını seküler Batı bugün de benimsemiş durumdadır. Liberal ideoloji açıkça söylenmese bile etkin olarak bu yasaya dayanır. Liberalizm, komşunun yaptığı zinaya karışmamayı öğütlerken bu kayıtsızlığı "sen zina yapsaydın komşunun karışmamasını isterdin" biçiminde meşrulaştırır. İşte bu, altın kuralın uygulamasıdır. Liberalizm bireylerin toplumun sorunlarına kayıtsız kalmasını ister. Sekülerlik ilkesi ise sıra toplumun sorunları için kaygılanmaya geldiğinde "dinsel" ahlakın savunulmasını yasaklar. Böylece "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" noktasına varılır. Altın kural Kuran'a aykırıdır.⁷¹ "Çağdışı" olması gerekçesiyle dinsel bilgiye sırtını dönenler bal gibi dinsel ama yıkıcı olan bu ahlakı benimseme aymazlığına düşerler. Sözümona dinlerden kurtulma gerekçesiyle Kuran'ı çöpe atıp bu kez Kitabı Mukaddes'i benimsediklerinin ayırdına varamazlar. ABD'de kurulu bulunan Şeytan Kilisesi bile altın kuralı benimsemiştir çünkü liberal toplumun temeli İsa'nın hiçbir zaman öğretmediği bu kuraldır.⁷²

Kitabı Mukaddes kültürü seküler dinde örtülü olarak yaşar. Modern ekonomiyi temsil eden *homo ekonomikus* tanımı, insanın bencil yararı azamiye çıkaran, en çok almak ve en az vermek isteyen vicdansız bir makine olduğu varsayımdır. Bu varsayımı türetilen benimseyen kişilerin Kitabı Mukaddes'in *insanın kötü yaratıldığı* varsayımından hiç etkilenmediğini varsayabilir miyiz? Yüzlerce yıl boyunca insanın günahkar ve kirli doğduğu inancıyla pişmiş bir toplumda, insanın yararı azamiye çıkarmak isteyen bir makine olduğu kuramının kabul görmesine rastlantı mı diyelim?

Eski Ahit'teki ve Yeni Ahit'teki insanların kusurlu yaratıldıkları bilgisi⁷³, Batı'nın bugünkü dünya görüşünde gömülü izler bırakmış. Yeni Ahit'e göre insan kirli doğar, sonradan arınır. Eski Ahit'te

⁷⁰ (İncil) Matta 7:12, Luka 6:31.

⁷¹ Çok fazla ayete gönderme yapıp yorumlamam gerekeceği için bunu burada yapamıyorum. Yalnızca şunu soruyorum: Kendisine haksızlık yapılmasından, aşağılanmaktan memnun binlerce, milyonlarca kişinin varlığı bu kuralın iyi sonuç üretmeyeceğinin kanıtı değil midir? Bu memnuniyet, bu kişilerin ellerine olanak geçirdikleri anda aynı haksızlığı başkalarına yapacakları anlamına gelmez mi?

⁷² <https://www.churchofsatan.com/nine-satanic-sins.php>

⁷³ Tevrat, Yaratılış 8:21 Çünkü insan yüreğindeki eğilimler çocukluğundan beri kötüdür. Tevrat, Mezmurlar 51:5 Nitekim suç içinde doğdum ben, günah içinde annem bana hamile kaldı. Mezmurlar 53:2-3 Tanrı göklerden bakar oldu insanlara, akıllı, Tanrı'ya yönelen biri var mı diye. Hepsi saptı, tümü yozlaştı, iyilik eden yok, bir kişi bile! Mezmurlar 58:3 Kötüler daha ana rahmindeyken yoldan çıkar, doğdu doğalı yalan söyleyerek sapar. Yeni Ahit, Romalılar 3:20 Bu nedenle Yasa'nın gereklerini yapmakla hiç kimse Tanrı katında aklanmayacaktır. Çünkü Yasa sayesinde günahın bilincine varılır.

insanların ne yaparlarsa yapsınlar suçlu olduklarını ima eden bölümler bulunur. Yine Tevrat'ın yaratılış mitolojisi Tanrı'yla çatışan insanı anlattığı bölümlerinin⁷⁴ alt metninde bu kusurluluk durumu okunabilir. Bugün Batı'da yayılan ve kimi zaman kişisel gelişim adı altında karşımıza çıkan *New Age* benzeri ruhçu öğretiler insanın olumlu ve olumsuz duyguları diye bir ayırım yapar. Bu ayırım insanın kusurlu olduğu kabulüne dayanır. Çünkü tasarım hatası bulunmayan bir insanın sünnet derisi gibi gereksiz veya olumsuz organları olmayacağı gibi olumsuz duyguları, dürtüleri de olmamalıdır. Yine bugün hızla yaygınlık kazanan “nefret suçu” kavramı aslında nefret duygusunun zararlı olduğu kabulü üzerinde yükselir. “İnsan hiç bir şeyden nefret etmemeli” derler, nefret etmeyi yasaklarlar. “Bütün iyilik de kötülük de senin içinde” derler. Kötülük edene öfkelenmeyi, kötülüğü ödetme düşüncesini, intikam duygusunu yasaklarlar. Herkesin eşit (kusurlulukta eşit) yaratıldığını öne sürer, iyilerin kötülere egemen olmasını engellerler. Yine feminizm de Tanrı'nın eşeyleri farklı yaratmış olmasının insanların düzeltmeleri gereken bir hata olduğu varsayımı üzerinde yükselir.

Bu çarpık öğretilerde küresel egemenler için büyük yararlar vardır. Çünkü bunlar insanın sömürüye öfkelenen, haksızlık edenlere doğal olarak nefret duyan, herkesin eşit olmadığını gören kalabalıklara bunların yanlış duygu ve düşünceler olduğunu ve sürekli baskılanması gerektiğini aşılır. Böylece halkları sütünden, yününden yararlanılan, sonra da mezbahaya yollanan koyun sürülerine çevirir. Kuran, insanın hatalı tasarlanmadığını bildirir. Nefreti, öfkeyi hiç bir yerde kategorik olarak yasaklamaz.⁷⁵ Bunlar arızalı duygular olmadığı gibi yanlış yönlenen sevgi de kötü ve zararlı olabilir.⁷⁶ En az Batı'nın Kitabı Mukaddes'i içselleştirdiği gibi Müslüman toplumlar Kuran'ı içselleştirmiş olsalardı herhalde bugün ülkemizde “insanın doğayla savaşı”, “nefret suçu” gibi saçmalıkları işitmez, sağlıklı doğan oğullarımızı yaralamazdık.

Çoğunlukla Amerika kaynaklı eğlence ürünlerinde uzaylı üstün uygarlıklardan söz edilmesi artık sıradanlaştı. Bu tür içerikte dikkat çekici olan şu: Uzaylıların insanları kendileri gibi yarattıkları veya uzaylıların bir hayvanla çiftleşmesinden ara tür olarak insanın doğması gibi günümüze özgü anlatılar Tevrat'ın “kendi suretinde” dizesinin⁷⁷ batılı bilincindeki yansımalarıdır. *Alien* (Yaratık) film dizisinin *Prometheus* filminde Tevrat'taki öykü yinelenir. Film, bu gezegende yaşamı insan biçimli uzaylıların kendi DNA'larını tohum olarak kullanarak başlattıklarını gösteriyor. Ne yazık ki filmi izleyen Türklerin hemen hiçbiri izlediği eğlence ürününün senaryosunun, hatta pek çok uzaylı filminin esin kaynağının Tevrat olduğunu bilmiyor. Bilmeyince “seküler” bir eğlence ürününü tükettiğini sanıyor. Böyle sanınca

⁷⁴ Yaratılış 2: 9 ...Bahçenin ortasında yaşam ağacıyla iyiyle kötüyü bilme ağacı vardı.

Yaratılış 3:6 Kadın ağacın güzel, meyvesinin yemek için uygun ve bilgelik kazanmak için çekici olduğunu gördü...

⁷⁵ Haksızlık edenlere karşı öfke yasaklanmadığı gibi o öfkenin gereğini yapmak gerekir:

Onlarla savaşın ki, Allah, sizin elinizle onları cezalandırsın, onları aşağılasın ve onlara karşı size yardım etsin. İnanan bir toplumun da gönlüne dinginlik versin. Ve yüreklerindeki öfkeyi gidersin... 9:14-15

Bahçe'ye girebilmek için öfkeden bütünüyle arınmak gerekmediği açıktır:

Yüreklerindeki kini [öfkeyi] söküp atarız; kardeşler olarak, koltuklar üzerinde karşılıklı otururlar. 15:47

⁷⁶ Yine de insanlar arasında, Allah'a ortaklar koşanlar; Allah'a özgü bir sevgiyle onları sevenler vardır... 2:165

...Hoşlanmadığınız [sevmediğiniz] bir şey sizin için iyi olabilir ve hoşlandığınız [sevdiğiniz] bir şey sizin için kötü olabilir. 2:216

De ki: “Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, en yakınlarınız, kazandığınız mallar, azalmasından korktuğunuz ticaret ve hoşlandığınız konutlar; Allah'tan, onun elçisinden ve onun yolunda çaba göstermekten daha çok hoşunuza gidiyorsa [seviyorsanız], artık Allah'ın buyruğu yerine gelinceye dek bekleyin. Çünkü Allah yoldan çıkmış bir toplumu doğru yola erdirmez!” 9:24

⁷⁷ Tevrat, Yaratılış 1:27 Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı'nın suretinde yarattı.

türlü ortamlarda karşısına çıkan kurgu veya düşünce ürünlerindeki dinsel aşılamaı saptayıp ayıklayamıyor. Bütün bütün yutuyor ama Batı'nın dinsel aşılamaının yalnızca Kilise misyonerleri biçiminde geleceğini sanıyor.

Kitabı Mukaddes yalnızca felsefi olarak değil simgesel olarak da Batı kültürüne işlemiş durumda. Zeytin dalı, güvercin gibi simgeler Tevrat kökenlidir.⁷⁸ Bugün sevgi simgesi olarak kullanılan yürek biçimi veya yüreği delip geçen ok simgesi orijinal olarak İsa'nın yüreğini ve dolayısıyla Tanrı sevgisini anlatır. Tıbbi simgeleyen bakır /tunç kap ve yılan Tevrat'tan alınmadır.⁷⁹ Oxford Üniversitesi'nin armasındaki *Dominus Illuminatio Mea* (Rab Benim Işığımıdır) ifadesi seküler yaşama geçince silinmemiştir. Bayraklarda hala haçların bulunması veya Kızılhaç'ın hala Kızılhaç olması sekülerleşmiş halklar tarafından hiç yadırganmaz. Tevrat cümlesi olan "göze göz, dişe diş" deyiimi hala kullanılır.⁸⁰ "Mahşerin dört atlısı"⁸¹, "Sezar'ın hakkı Sezar'a"⁸², "günah keçisi"⁸³ deyimleri hala kullanılır. Daha kötüsü, bunları Türkler de kullanır oldular. Biri ölünce "dinsel" olan "Allah rahmet eylesin" yerine sözde seküler niyetiyle söylenen "bir yıldız daha kaydı" sözü örneğinde olduğu gibi insanları yıldızlara benzetmek büyük olasılıkla Kitabı Mukaddes kökenlidir.⁸⁴ Ölen kişiye "rahat uyu"⁸⁵ veya "ışıklar içinde yat"⁸⁶ demek yine Kitabı Mukaddes kaynaklıdır, mum yakmak Hristiyan âdetidir; ne yazık ki seküler yaşadığını sanan Türkler de bunları yapmaya başladılar. Tevrat'ın ve İncil'in içeriği yeni kavramları, tasarıları, ürünleri adlandırmada hala kullanılır.⁸⁷ Kitabı Mukaddes'in düşünsel ve simgesel etkisi burada özetlenemeyecek ve kolayca bütününe erişilemeyecek denli derin ve katmanlıdır. Batı'nın

⁷⁸ Tevrat, Yaratılış 8:11 Güvercin gagasında yeni kopmuş bir zeytin yaprağıyla akşamleyin geri döndü. O zaman Nuh suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı.

⁷⁹ Eski Ahit, 2. Krallar 18:4 Alışlagelen tapınma yerlerini kaldırdı, dikili taşları, Aşera putlarını parçaladı. Musa'nın yapmış olduğu Nehuştan adındaki tunç yılanı da parçaladı. Çünkü İsraililer o güne kadar ona buhur yakıyorlardı.

⁸⁰ (Tevrat) Çıkış 21:24, Levililer 24:20.

⁸¹ Yeni Ahit, Vahiy 6:1-8.

⁸² İncil, Matta 22:21.

⁸³ Tevrat, Levililer 16.

⁸⁴ (Eski Ahit) Sayılar 24:17, Yeşaya 14:12, Daniel 12:3, Yeni Ahit Vahiy 22:16.

⁸⁵ Eski Ahit, Yeşaya 57:2 Doğru kişi esenliğe kavuşur, doğru yolda yürümüş olan mezarında rahat uyur.

⁸⁶ Yeni Ahit, Vahiy 22:5 Artık gece olmayacak. Çıra ışığına da güneş ışığına da gereksinimleri olmayacak. Çünkü Rab Tanrı onlara ışık verecek ve sonsuzlara dek egemenlik sürecekler. Işık kavramı Katolik Kilisesi'nin dua metinlerine de girmiş: http://infogalactic.com/info/Eternal_Rest

⁸⁷ Seküler ABD, askeri projelere bugün hala Kitabı Mukaddes'ten isim beğenir. Örnekler:

https://infogalactic.com/info/Operation_Plowshare

http://infogalactic.com/info/Kinetic_bombardment (orijinal adı Musa'nın Değneği'dir:

https://infogalactic.com/info/Staff_of_Moses)

British Leyland şirketinin *Quality Connection* adlı eğitim filminde "teknik resim İncili"nden söz ediliyor: "technical drawings gospel"

/watch?v=xRyN4XhJ_ms&t=6m9s

/watch?v=xRyN4XhJ_ms&t=8m10s

(bağlantıların başına youtube.com ekleyiniz)

Rivers of Blood (Nehirler Kan Akacak), *And God Created Woman* (Ve Tanrı Kadını Yarattı), *Lazarus Effect* gibi pek çok "seküler" filmin adı Kitabı Mukaddes'in öykülerinden gelir. Örnekler sayfaları dolduracak kadar çoğaltılabilir.

sekülerleşmesi bu etkiyi ortadan kaldırdığı anlamına gelmez. Bizdeki sekülerlik savunucuları bu durumun bilincinde olmaktan uzaklar.

Batı'nın sekülerliğini almayı düşünenler en başta dinsel olanla olmayanın nesnel ve tutarlı bir ayrımını yapmakta dikkatsiz veya başarısız oldukları için o sekülerlik paketi içinde gömülü gelen Yahudi-Hristiyan ahlakının süzülmesi gereğinin ayırdına varamıyorlar.

Burada çelişkili bir konumu savunuyor gibi görünebilirim. Bir yandan Batı'yı ahlaki bir çıpa olan Kitabı Mukaddes'i terk etmekle suçlayıp bir yandan bilincine gömülü ilkelerden ve simgelerden söz ediyorum. Ama zaten bütün ikilik insanların vicdanlarına işlenmiş ve elçilerin de hatırlattıkları evrensel ahlaka seçmeci yaklaşımdan doğuyor. Kuran'ın de eleştirdiği, bu ahlakın bir bölümünü kabul edip bir bölümünü reddetmek, yani istisna ahlak alanları açmaktır.⁸⁸ Hiç kimse bütünüyle kötü olmaz, ne kadar yoz olursa olsun hiçbir ahlak öğretisi bütünüyle yanlışlardan oluşmaz. Sorun Allah'ın ahlakına "kapsam dışı" olduğu söylenen istisnalar yaratmak, böylece yaşamı "dinsel" ve "din dışı" olarak iki ayrı bölgeye ayırmaktır. Bunun yanında Kitabı Mukaddes'in gerçekten bozulmuş olduğunu, Kuran'ın da onun bozuk ve hakiki bölümlerini ayırdığını hatırlatmaya gerek görmüyorum.⁸⁹ Yanında Kuran bulunup dururken Kitabı Mukaddes'ten yardım umanları burada eleştirmeyi zaman kaybı olarak görüyorum.

Din Adı Altında Sunulmadığı İçin Göze Görünmeyen Temel Varsayımlar

Her birimizin bağımsız davranabilen veya davranması gereken aktörler olduğu varsayımı özellikle ekonomik ve politik doğruların içinde gömülü olarak gelir. Buna göre kişinin bencilliği ve özgüllüğü dizginlenecek şeyler değildir. Doğayla (ve dolayısıyla tanrılarla) kavga ettiğini düşünen Yunan-Roma-Modern Batı insanının herkesin tek olduğu ve herkesle rekabet ettiği cehennemsi bir anlam evreni kurgulaması bana şaşırtıcı gelmiyor. Parayla alışveriş diye bir şeyin olmadığı ortaklaşacı ilkel insana böyle bir yaşam hiç kuşkusuz cehennem gibi gelirdi. Günlük yaşamın bunaltıcılığı, sıkıcılığı gibi kavramlar onlara ağır ve sancılı bir hastalık gibi, baş edilemeyecek denli iç karartıcı gelirdi. Onlara yaşam maliyeti kavramını anlatmakta zorlanırdık, *insanın hayatta kalmayı hak etmesi* kavramını anlayamazlardı. Uygur olmayan toplumlarda intihar kavramının bilinmemesi ile modern toplumlarda depresyonun ve intiharın yaygın olması olgularını bu bağlamda düşünmenizi öneririm.

Elçileri reddetmiş seküler yaşamın derinine gömülü bir başka varsayım toprağa süresiz sahip olunabilmesidir. Bugünkü uygar toplumların hepsi komünistler dışında bunda uzlaşmıştır. Kuran'a göre ise insan için ancak eliyle yaptığı için karşılığı vardır.⁹⁰ Eski Müslüman toplumlar bu ilkeyi görece başarıyla uygulamışlar. İlk İslam devletinde tarım toprağına sahiplik yokmuş, yalnızca işlendiği sürece geçici hak sahipliği varmış. Osmanlı'da da benzer uygulama varmış. Bir toprak parçasına kişisel olarak

⁸⁸ ...Onlar yalana kulak verirler. Sana yaklaşmayan bir topluma yalan söylemek için kulak verirler; sözlerin anlamlarını saptırırlar. "Size bu verilirse alın ama verilmezse kaçının!" derler... 5:41

Aralarında yargı vermesi için Allah'a ve onun elçisine çağırıldıklarında aralarından bir küme yüz çevirir. Ama gerçek kendilerinden yana olursa boyun eğerek ona gelirler. 24:48-49

Yoksa bir kitabınız var da onu mu okuyorsunuz? Hoşunuza giden her şeyi onda buluyorsunuz? 68:37-38

⁸⁹ Kuran'ın onayladığı, önceki kitapların adları değil içeriğidir. Kuran bir çok kez Tevrat adını değil, Kitap adını kullanır (2:44,53,87,113...), hahamların vahyi değiştirip bozduklarına da işaret eder (2:79,102, 3:78,187, 4:46, 5:13-15, 7:162, 14:28...). Onları sözcükleri yerlerinden kaydırmakla suçlar (4:46, 5:13). Kuran'ın Tevrat ve İncil'in bozulmuş bölümlerini nasıl düzelttiğinin örneklerini Hadislerin Yahudi ve Hristiyan Kökeni yazımda bulabilirsiniz: <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2015/05/11/hadislerin-yahudi-ve-hristiyan-kokeni/>

⁹⁰ Ve insan için kendi çalışmasından başkası yoktur. 53:39

ve süre, kullanım, üretim, güvenlik gibi koşullarla sınırlanmamış biçimde sahip olma fikrinin hiç bir ahlaki dayanağı yoktur. Ne var ki özel mülkiyet modern insanın dinidir. Bir dogmadır, değişmez yasa sayılmıştır ve tartışılmaz. Bir başka deyişle Tanrı'nın kişilere bu hakkı verdiği varsayılır. Vermediğini kanıtlamaya çalışmıyorum, hiç konuşulmayan ve bizim için de din olmuş şeylere örnek veriyorum. Batı, tarihsel süreç içinde bu dini benimseyip özel mülkiyete bir sınır koymadığı için fikri mülkiyet kavramını da türetmiş. Fikre ve teknolojiye *sahip* olunabileceği dogmasını, toprağa sahip olunabileceği dogması üzerine eklemiş. Yine durmamış. Bugün canlıların DNA'larını patentlemeye başladılar. Yani canlıları fiziksel olarak değil, canlılığın kendisine sahip olunabilecek bir yaşam yaratmaya çalışıyorlar. Kuran'ın "sınırları çiğnemek", "azmak" dediği şey bu değilse nedir?

Bir başka temel varsayım gezegenin doğal kaynaklarının hesapsızca tüketilebileceğidir. Modern ezberin "farklı dinlerden" olarak tanımladığı Hristiyanlar, Yahudiler, Budistler, Şintocular bu varsayımda uzlaşıyorlar. Gelenekçi Müslümanlar bu varsayımın varlığını ayırt edip eleştirmekte zorlanıyorlar. "Adilce paylaşıldığı sürece" fosil yakıtı yiyip bitirmenin ne zararı olabileceğine kafa yormuyorlar. "Kuran'da demir nimet olarak sayılıyor; öyleyse bütün doğal kaynaklar nimettir..." Bu basit çıkarımı yaparken şunu atlıyorlar: Nimete şükredip etmemek arasındaki farkı belirleyen şey o nimetin ne için kullanıldığıdır. Petrolü bir Batılı gibi kullandığımızda nimete şükretmemiş oluruz. Bu, bize hediye edilen altın yumurtlayan tavuğu kesip yemeye benzer. Doğa kendini sonsuza dek yenileyen bir makinedir. Nimet budur. Onu kendini yenileme yetisini bitirecek biçimde kullanmak nimete şükretmek değildir, hediye kırıp çöpe atmaya denktir. Fosil yakıtlar gibi tek kullanımlık kaynaklara dayalı bir yaşam kurmak, kendini yenileyen kaynakları da tek kullanımlık biçimlerde tüketmek nimete küfredmektir. Ve Tanrı, sistemi nimete küfredilince nimetin arkasının kesileceği biçimde tasarlamıştır.

Derinlere gömülmüş varsayımlarımıza bu üç örneğin dışında örnekler de bulunabilir. Bu örnekler aynı zamanda insanlara ahlak aşılama örneğidir. Ama bu aşılama "dinsel söz" kategorisine konmadığı için seküler koşullandırmanın etkisindeki insanlar bunu dinsel olarak tanımlamıyorlar. Bir iktisat öğrencisi her insanın bencil yararı maksimize ettiği varsayımını profesörden duyduğunda, bencilliğin doğal olduğu ve ayıplanması, kınanması, cezalandırılması gerekmediği mesajını alır. Ancak profesör ve üniversite, yaşamı seküler ve dinsel olarak ikiye böldüğü ve dinsel olanın yalnızca tapınakta olduğunu, üniversitede ise yalnızca seküler olanın yani dinsel olmayanın konuşulduğunu varsaydığı için dinsel bir aşılama yapıldığını asla kabul etmeyecektir.

Bu örneklerle paranın zaman değeri olduğu (faizin kazanılmış hak olduğu), karşılıksız ürün ve hizmet talep edilemeyeceği, şirketlerin ahlaki sorumlulukları olmadığı gibi varsayımları da ekleyebiliriz. Ekonominin dışından da örnekler bulabiliriz. İnsanın gerek çevresindeki doğayla, gerek kendi içindeki doğal dürtülerle savaştığı ve bu savaşı kazandıkça maddi ve tinsel kazanımlar elde ettiği de "din"ler arası bir varsayımdır. Küçük istisnalar dışında Müslümanı da, Hristiyanı da, tanrıtanımazı da böyle varsayar. Benliğin sınırlarının bedensel sınırlara eşit olduğu, modern insanların hepsinin yaptığı bir varsayımdır. Türkçede de, Batı dillerinde de yalan söylemek, gerçeği bildiği halde susmak, gerçeğin bir bölümünü söylememek yollarıyla aldatma davranışlarını kapsayan bir sözcük olmaması ilginçtir. Bu durum aslında modern insanın doğrudan yalan söyleme dışındaki yalan yöntemlerine duyarsız olduğunu ve bunları yarı-meşru kabul ettiğini gösterir. Oysa bilgi-yoğun günümüz yaşamında bu üç davranış sonuçları bakımından birdir ve ahlaki olarak birbirlerine çok yakın sayılmalı ve bundan dolayı tek sözcükle anılabilir olmalıdır.

Bunlar küresel örnekler. Küçük istisnalar dışında şu anda yeryüzünde bulunan bütün uygar toplumlar bu ilkelerin doğruluğunu kabul etmiştir. Konuşulmayan, adı konmayan bu çok temel, anlam evrenimize içkin varsayımlar, insanların nasıl olup da eşkoşucu olduklarını anlayamadıklarını bir parça açıklar.⁹¹

⁹¹ ..."Efendimiz Allah'a yemin ederiz ki, ortaklar koşanlar arasında değildik!" 6:23

Kuran'ın gerçeği göremeyen kişilere ölü demesi boşuna olmadığı gibi, öyle kolayca yenilir yutulur bir şey de değildir. Çünkü kötülüğe battıkça, içinde yüzdüğümüz kötülüğü yeni norm olarak algılamaya başlarız. Sokakta yaşamaya başlayan biri temizlik alışkanlıklarını bir bir terk eder. İçinde bulunduğu koşullar onu temizle pisin arasında yeni bir ayırım çizgisi atamaya ve standartlarını gitgide düşürmeye zorlar. Aynı biçimde, önce gazete, sonra reklam, sonra televizyon, sonra sosyal medya, sonra merkezileşmiş internet derken kendimizi sabahtan akşama kadar kötülüğün yüceltiği, iyiliğin aşağılandığı bir ortamda buluruz. “Kuran neden savaşmayı, öldürmeyi buyuruyor?” diye soranlar işte bu içinde yüzdükleri, ağızlarına, burunlarına, beyinlerine dolan kötülüğü göremeyen yaşayan ölülerdir. Kötülüğü göremeyen körler için elbette uğruna savaşılacak bir amaç ve öldürülmesi gereken kötüler yoktur. Kuran'ın 2:28, 6:122, 35:22 ve bunun gibi ayetlerde ölüleri diriltmekten söz etmesi onların gerçeğe uyanmaları ve (Kuran'daki anlamıyla) *din* değiştirmeleri anlamına geliyor.⁹²

Balığın içinde yüzdüğü suyu görememesi gibi, vicdanının gösterdiği yöne gitmemekte direnenler içinde bulunduğumuz seküler dini tanımlayamıyorlar. Feministler Türkiye’de ve Batıda ev kadınlığının iş sayılmasını ve onlara aylık bağlanmasını çok kez önerdiler. Bunu yaparak parasal karşılığı olmayan şeylerin değersiz olduğu öğretilmesine bütünüyle teslim olduklarını gösterdiler. Bozuk olanı düzeltmeyi önermek ve her türlü hizmetin parayla ölçülemeyeceğini söylemek yerine tam tersini yapıp parayla ölçülmeyen son insan etkinliklerinden birini paraya denkleyip değersizleştirmeye (“ekonomiye kazandırmaya”) çalışıyorlar. Haksızlıklara, o haksızlıkları yaratan dinin içinde bir çözüm arıyorlar. Herhalde teslim olmak sözcüğünün tam karşılığı budur.⁹³

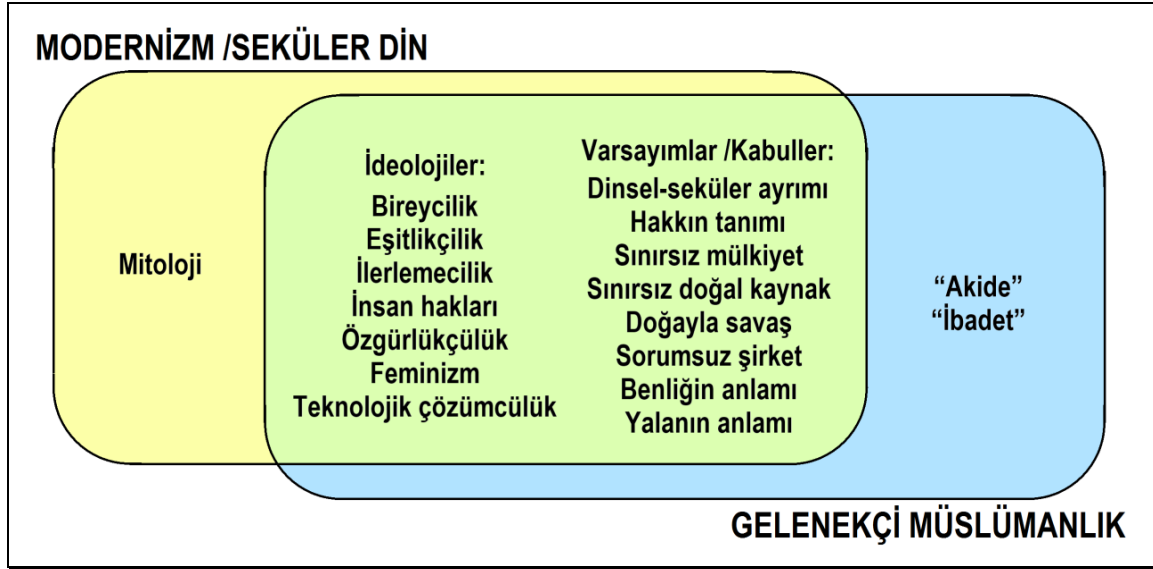
Bir politikacı veya toplumsal görev üstlendiğini düşünen kişilik meydana çıkıp projeler önerdiğinde, halk bu projelerin topluma yararlı olup olmadığına karar verirken zihinlerinin derininde taşlaşmış bu varsayımların oluşturduğu düzlemde düşünür ve karar verir. Onun için bu varsayımları veya adını din koymadığımız seküler öğretileri saptayıp bunların yerine yalın gerçeği (ve herhalde Kuran'ın gerçeğini) soğukkanlılıkla koymadıkça yeryüzü kötü bir yer olmaktan kurtulamayacak. Kendine İslamcı diyen tiplerin seçim yarışına girmesi bir şeyi değiştirmez; neredeyse istisnasız hepsi seküler dini benimsemiş ve onun da derinindeki varsayımları içselleştirmiştir.

Konuşulmayan, sözel olarak öğretilmeyen bu varsayımların varlığını kiminiz büyük olasılıkla şu anda fark ettiniz. Bu satırların yazarı da bu üçüncü varsayımın varlığını Daniel Quinn'in İsmail romanını okuyunca fark etmişti örneğin. Çünkü genel olarak anlam evrenimiz ve onun içinde insanın var oluşuna biçtiğimiz anlam çoğunlukla simgelerle, varsayımlarla, öğrenilmiş alışkanlıklarla, kısacası kelimelere dökmediğimiz, sözel olarak anmadığımız biçimlerle iletilir ve canlı tutulur. Bildiğimiz, bildiğimizi sandığımız veya yaptığımız bütün varsayımları konuşacak olsaydık yaşamaya zaman bulamazdık. Örneğin bir nesnenin insan bedeni sayılması için gereken koşullar hiç konuşulmamıştır. İnsana benzeyen hareketli bir şeyi gördüğümüzde insan sayarız ve bunun hakkında konuşmayız çünkü gerek duyulmamıştır. Ancak örneklerini verdiğim varsayımlar böyle değil. Bunların ayırdına varmak ve ahlaki yargılarımızı nasıl yönlendirdiğini anlamak zorundayız. Varsayımlarda bulunmak yanlış değildir ama Kuran'a bağlanma iddiasında isek varsayımlarımızı gözden geçirmemiz gerekir. Kitabı Mukaddes, Kuran veya sekülerlikle ilgili yargılarda bulunmak için de bunları saptayabiliyor olmak gerekir. Değilse,

⁹² Allah’a nasıl nankörlük edersiniz? Oysa sizler ölüydünüz. Ardından size yaşam verdi. 2:28 (bu ayette ölüm ve yaşam aynı anda iki anlama geliyor olabilir)
Ölüyken yaşam verdiğimiz ve insanlar arasında yürüyeceği bir aydınlık verdiğimiz kimse, içinden çıkamayacağı karanlıklar içinde kalmış kimse gibi olur mu?... 6:122
...Ölülere duyuramazsın... 27:80, 30:52, 35:22

⁹³ Feministlerin kadın düşmanı olmakla suçladıkları İlimli İslamcıların (AKP) da, seküler demokrat olma iddiasındaki CHP’nin de bunu farklı zamanlarda önermesi ironiktir. Aslında üç öbek de aynı dine bağlıdır...

sözelimi “seçilmişlerde dinsel yetkinlik aranmaması” kuralını savunmak da, ona karşı gelmek de olanaklı olmaz.

İbadet sözcüğündeki anlam kayması için Arapça Sözcük Denklığı ve Anlam Kısıymı yazıma bkz.

Sekülerliğin Bilimle Barışık Olduğu Yalanı

...Allah'tan başka bir de ayrıca, ortaklar koştuklarına yakarışlarda bulunanlar, neyin ardından gidiyorlar? Yalnızca yakıştırıyorlar ve yalnızca yalan söylüyorlar. 10:66

...Şöyle diyecekler: “Bizi bırakarak yitip gittiler!” “Hayır! Biz, daha önce hiçbir şeye tapmı-yormuşuz!”... 40:74

Seküler dünya görüşü bilimi sözde kendine kılavuz edinmiştir. Sözde, çünkü bilimin beğenmedikleri bulgularının üstünü örter veya kendi işlerine geldiği biçimde zorlama yorumlar getirirler. İki örnek vermekte yetineceğim.

Parayla ilgili yaygın anlatı, bir takas aracı olarak ortaya çıktıdır. İktisat kitaplarında, okullarda okutulan ders kitaplarında bu yazar. Antropoloji bunu yalanlar. Tanınmış toplumbilimci Mauss'a göre takas Polinezya'da, Malinezya'da enderdir, Eskimolarda hiç duyulmamıştır.⁹⁴ Mauss modern insan dışındaki hemen her kültürde alışverişlerin aritmetik denklik ölçüsüne göre değil, onursal yaptırımla sağlanan bir artırıma-fazlasıyla ödeme ölçüsüne göre yürüdüğünü yazıyor. George Dalton, *Barter* (Takas) kitabında takasın bugünkü veya geçmişteki hiçbir ekonomik sistemde önemli veya baskın sayılacak bir büyüklüğe erişmediğini bildiriyor.⁹⁵ Bunun yanında parasız alışverişler iktisatçıların düşledikleri gibi “kişisel yararı maksimize eden” işlemler olmaktan uzak. Richard Seaford bu alışverişlerin uzun süren kişisel ve bazen de törensel ilişkiler gerektirdiğini yazıyor. Bu alışverişlerde

⁹⁴ Marcel Mauss, *The Gift*, Cohen & West, 1966. Mauss'un kitapta Arapça *sadaka* sözcüğünün geçirdiği anlam kaymasından söz etmesi de ilginçtir. Sayfa 16'da '*sadaka*'nın önceleri adalet anlamına geldiğini, sonradan sadaka olarak anlaşılmaya başlandığını yazıyor. Mauss 75. sayfada, 64. surenin 15-18. ayetlerinde Allah'ın yerine toplum, *enfiku* eyleminin yerine özgeci işbirliği koyduğunda Yirminci Yüzyıl insanının ortak çıkarına ulaşacağını söylüyor. Yani 'Doğaüstü Varlıkların Ahlakla İlgisi' bölümünde anlatacağım ilişkiyi doğruluyor.

⁹⁵ Dalton, G., *Barter*. Journal of Economic Issues (1982), 16.1.182.

gelenek yaptırımı ve karşılıklılık ilkesi var.⁹⁶ Adam Smith “Para inanç meselesidir” derken herhalde bilimselliğe vurgu yapmıyormuş. Paranın yalnızca geçmişi değil, bugünü de toplumların ezici çoğunluğu tarafından bilinmez. Ne var ki modernizm savunucuları bu durumdan zerre kadar rahatsız görünmüyorlar çünkü “her şey uzmanların denetimi altında”. Bu uzmanları neden din adamı sayamayacağımızın nesnel gerekçelerinden yoksunuz.

İkinci örnek, Kuran’a yöneltilen en büyük eleştirilerden birisi olan dört kadınla evlenme izni. Kuran karşıtı kamplar bu konuda adeta üç maymunu oynarlar. Çünkü antropologlar yeryüzündeki kültürlerin ezici çoğunluğunda çokkarılığın baskın olduğunu saptıyorlar.⁹⁷ Tek kadınla evlenme kuralının bugün “standart” olarak algılanması Yunan-Roma-Avrupa kültürünün etkisi olmalı, çünkü tarihte görece yeni bir olgu olduğu bildiriliyor.⁹⁸

“Çokkarılılık, üreme hücreleriyle üreyen türlerde varsayılan, en olası çiftleşme düzenidir. Erkek-dişi görüngüsü –erkek ve dişi arasındaki farkların devamlı bir örüntüsü– her yere yayılmıştır. [...] Ana çizgileriyle belirtilen nedenlerden ötürü çoğu ekolojik koşul altında çokkarılılık çoğu türün erkekleri tarafından kovalanacaktır. İnsanlar istisna değildir: Farklı evlilik düzenlerinin yaygınlığıyla ilgili geniş veri, Murdock’s Ethnographic Atlas 1967, Atlas Of World Cultures 1981 ve Murdock and White’s Standard Cross-Cultural Sample 1969 içinde bulunabilir. Bu kaynaklar toplumların %83’ünün çokkarılı olduğunu, hemen hiçbirinin (%0.05) çok kocalı olmadığını ve ‘tekeşli’ diye anılanların çoğunlukla ‘tekeşli veya hafif çokeşli’, yani genetik olarak çokeşli olduğunu bildiriyor.”⁹⁹

“Antropolojik kayıttaki toplumların yaklaşık %85’i erkeklerin çok kariyla evlenmesine izin verir. [...] Tarımın ortaya çıkışından sonra insan toplumları büyüdükçe, karmaşıklıklaştıkça ve eşitsizlik arttıkça çokeşlilik düzeyleri yükseldi, en erken imparatorlukların kocaman haremle inşa ettiği aşırılıklar görüldü. Ne var ki bugün, mutlak varsıllık düzeyleri arasındaki farklar tarihte görülmemiş boyutlara ulaşmışken, tekeşli evlilik hem ahlaki hem yasal olarak zorlanıyor /uygulanıyor. Modern evliliği oluşturan kural ve kurumlar paketinin kökeni eski Yunan ve Roma’da bulunabilirken, bu tuhaf /olağandışı evlilik düzeninin yeryüzüne yayılması yalnızca yakın yüzyıllarda, başka toplumlar batıya benzenmeye çalıştıkça gerçekleşti.”¹⁰⁰

Antropolog White, erkeklerin ancak azınlığının çokkarılılık için gerekli yeteneğe ve kaynağa sahip olabildiğini bildiriyor¹⁰¹; Kuran’da betimlenen toplum yapısına benzerliği şaşırtıcıdır (!). Çokkarılılığa

⁹⁶ Seaford, Richard. *Money and the Early Greek Mind*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. s.292.

⁹⁷ Murdock, G.P. & Wilson, S.F. 1972. *Settlement patterns and community organization: cross-cultural codes*. Ethnology 11: 254–295.

⁹⁸ Dupanloup, I., Pereira, L., Bertorelle, G. et al., *A Recent Shift from Polygyny to Monogamy in Humans Is Suggested by the Analysis of Worldwide Y-Chromosome Diversity*. Journal of Molecular Evolution, July 2003, Volume 57, sayı 1, s.85–97.

⁹⁹ Bobbi S. Low, *Ecological and socio-cultural impacts on mating and marriage systems*, Oxford Handbook of Evolutionary Psychology ed. Robin Dunbar, Louise Barrett, 2007, s.451-453. Benim çevirim.

¹⁰⁰ Henrich J, Boyd R, Richerson PJ. 2012. *The puzzle of monogamous marriage*. Philos Trans R Soc B 367:657–669.

¹⁰¹ White, D.R. 1988. *Rethinking polygyny: co-wives, codes, and cultural systems*. Current Anthropology, 29: 529–572.

benzer biçimde eşeyler arasındaki eşitlikten söz edilmesi de bütünüyle hayal ürünü ve bilim dışıdır. Erkek ve kadının arasındaki bedensel ve ruhsal farklılıklarla ilgili bilimsel veri birikimi bu sayfalara sığmayacak kadar kabarıktır.¹⁰² Yine önceki bölümde kısaca değindiğim “mağara adamı” efsanesinin sahteliği de antropoloji, arkeoloji, biyoloji, dilbilim dallarında yapılacak üstünkörü bir taramayla kolayca anlaşılabilir.¹⁰³ Gerçek bir tanedir. Onu bilimsel ve dinsel olarak ikiye bölüp “dinsel” dedikleri gerçekliği toplumun dışına itmeye çalışanlar işlerine gelmeyen bilimsel verileri yok sayarlar.

İkiyüzlülük Sekülerliğe İçkindir

Liberal toplumu tanımlayan şey, ansiklopedilerde böyle yazmasa bile, *hiçbir konuda uzlaşmamakta uzlaşmaktır*. Seküler toplum “var oluş amacımızla ilgilenmiyorum, yeter ki devletin yasasına uy” der. Ama meclislerin durmaksızın yeni yasalar çıkarma nedeni konuşulmaz. “Dilediğin cinsiyeti seç, nasıl doğduğunla ilgilenmiyorum” der. Ama askere kimi çağıracağı konusunda bir fikri vardır. “Ahlaki görüşlerin kimseyi ilgilendirmez” der. Ama yasayla ahlaki birbirinden ayıran nedir, söylemez; tek kişilik ahlak olmadığını görmezden gelir. Hiçbir şeyde uzlaşmamak üzere uzlaşılabilirliğini, yani liberal bir toplumun kurulabileceğini düşünüp söyleyenlerden tutarlı davranışlar beklenemez. Tutarsızlıkta bağnazca directmek ikiyüzlülüğün, bir başka adıyla ahlaki çifte standardın yerleşip kurumsallaşmasına neden olmuştur.

Önceki sayfalarda gördüğünüz Yurttaşlık Hakları Bildirisi tablosunda Fransız yurttaşı Hristiyanlığın zincirini kırarken betimlenmişti. Ama yeni bir “zinciri” kuşandığı, yani yeni bir sözleşmeye bağlılık sözü verdiği gösterilmedi, gösterilmiyor. Bütün anlatı *hak* kavramı üzerinden yürüyor. Oysa insanın toplumdaki varoluşu, biyolojideki simbiyozu andıran bir alışveriştir. Sözleşmeye bağlı kalır, sorumluluğunu yerine getirirsin ve toplum sana bu koşulla bakar. Haklar ve sorumluluklar dengelendiği ölçüde adalet olur. Hakları ve sorumlulukları birbirinden koparmış olması, seküler dünya görüşünü kırık türlü ikiyüzlülük ve çifte standart için bitek bir ortam kıldı.

ABD’nin Irak’a yaptırım uyguladığı yıllarda ABD’yi ve NATO’yu eleştirenler bile Irak’ın *kitle imha silahı bulundurma hakkını* tartışmadılar. Ana akım basın-yayında bunun dışındaki eleştirileri gördük ama Irak’ın ABD ile eşit ölçütlere göre tartılması talebine yer verilmedi. Irak’a saldırının dinsel olmadığını savunanlar

Küresel ısınmaya “insan kaynaklı” diye çok güzel ad koydular ve iddia edildiği biçimiyle bu sorunun yalnızca endüstri kaynaklı olduğunun üzerini örttüler. “Endüstri kaynaklı küresel ısınma” adı vermediler. Endüstrileşmemiş halkları da suçlarına ortak ettiler. Kimse bu aşağılık davranışı kınamıyor çünkü Batı insanı Yunan’dan Roma’dan beri bütün dünyayı kendinden ibaret sayma ve kendinden olmayana aşağılama alışkanlığından vazgeçmedi. Kiblesi Batı olanlar da bu ikiyüzlülüğü destekliyor ve yerli yayınlarda örneklerini görebileceğimiz üzere küresel ısınmada Bangladeşliyle, Nijeryalıyla Kanadalıyı bir tutuyorlar.

Eşitlik söylemiyle at başı giden ırkçılık karşıtlığı da başından beri ikiyüzlü bir ahlak olageldi. Yalnızca kendi toplumları içinde yok etmeye çalışıyorlar ırkçılığı. Batı sınırları dışında kölelik de duruyor, ırkçılık da. Zaten Batı halklarının dünyanın yoksul halklarını sömürebilmesi için onların ikinci sınıf veya aşağılık insanlar olduğuna inanmaları gerekiyordu. Kolonicilik biçimiyle olmamakla birlikte bugün hala

¹⁰² Kütüphaneleri dolduracak bu veri yok sayılınca Kuran’ın kadına ve erkeğe biçtiği toplumsal rollerdeki asimetriyi anlamak güçleşecektir. Eşitlik, doğada da Kitap’ta da ideolojik bir göz yanılmasıdır.

¹⁰³ İlk insanların mağara adamı olduğu varsayılınca Kuran’da sözü edilen “tek ümmetin” kim olduğunu anlamak güçleşecektir.

sömürüyorlar, öyleyse buna hala inanıyor olmaları gerekir. İnanmıyor olsalardı iç muhalefet sonucu bu döngü kırılır ve sömürü biterdi. Çünkü toplumsal bir etkinlik çoğunluk vicdanına rağmen uzun süre sürmez. Sömürü yavaşlamak şöyle dursun hızlanarak sürüyor çünkü Batılı toplumlar ırkçılığı hiç bırakmadı.¹⁰⁴

Batı'nın kendine benzemeyeni aşağılamak için bulduğu gerekçelerin nesnel olmadığı, bu davranışın Yunan'da, Roma'da, Hristiyan Ortaçağ'da ve Aydınlanma sonrasında hiç değişmemesinden bellidir:

“Bir yandan kilise iddialarının saldırgan bir şekilde geri dönüşü teolojik Ortaçağ'ın karanlık dönemlerine hapsedilerek reddedilirken, diğer yandan da Batı'ya üstün ırk olduğu güvencesi aşılanır. Batı artık Amerika, Asya veya Afrika'daki ilk kolonilerde Payyenlerin 'Hristiyanlaştırılmalarını' vaftiz eden eski kiliselerin öne sürdüğü gibi ilahi bir seçimle değil, rasyonel, bilimsel ve teknik olmakla, pozitif çağa girmekle üstün ırk olmuştur. Kolonicilik kendini, bir zamanlar olduğu gibi İsa'nın öğretisini yaymakla değil, 'teolojik' dönemde kalmış 'ilkel' halklara laik ve bilimsel bir medeniyet sunuyor olmakla aklamaya çalışır.”¹⁰⁵

Bu kurumsal ikiye bölünmüşlüğü kökeninde, her insanın vicdanında çekirdeği bulunan doğru ve yanlış bilgisine istisnalar tanıma davranışı olmalı. Piyasayı tanrı edinen ekonomi dini, herkesin kötü olarak bildiği bencil hırsların toplumun iyiliğine çalışacağını öğretir. Buna göre en bencilimiz kendisi için kârı azamiye çıkararak toplumun varlığını artırmış olur. Nitekim bugün ulaştığımız sonuçlar kuramı doğrulamıyor.

Aynı biçimde politika /demokrasi dininde de en egemen olma hırslısı kişilerin politik iktidara aday olmasının herkesin yararına olduğu öğretiliyor. Sınırsız egemenlik hırslının kötü olduğu bilinirdi oysa. Bu en hırslıların vicdanlarının hangi ahlaki aşılama ile biçimlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuyor. Çünkü o ahlaki aşalamalar dinsel olan ve olmayan diye ikiye bölündü bir kez. Bireyin toplumun ahlaki doğrularını paylaşması gereği de inkar edildi.

Liberal toplumda din kavramı üzerinde oluşturulan itici çağrışım, seküler olanla dinsel olanın ayrımını ikiye bölünmüş bir tutuma çevirmiş. Aynı şeyi din adına, dinsel göndermelerle yapan farklı, “seküler” göndermelerle yapan farklı tepki alır. Dinsel göndermeler olduğunda basın konuyu olay yapar, manşete taşır. Batı basını zaten “İslam adına bir rezillik olsa da manşet yapsak” diye tetiktedir. Bizdeki seküler basın da onların kuyruğudur. Türkiye hala Müslüman bir ülke olsaydı böyle bir basın hiç oluşmaz veya varlığını sürdüremezdi. Malala Yusufzay'ın buram buram senaryo kokan öyküsünü manşet yaptılar, kitaplaştırdılar. Yeryüzünde okula gönderilmeyen yüzbinlerce kız çocuğu var ama bunlardan İslam'a çamur atabilmelerini sağlayacak bir öykü her zaman çıkmıyor. Yalnızca linç edilen bir kadının görüldüğü bir iki görselin altına Afgan Ferhunde /Farkhunda'nın dinsel göndermelerle dolu bir kahramanlık öyküsü yazıp sözde Müslüman toplumların barbarlıklarına bizi ikna ettiler. Maktülün kadın olmasıyla hiçbir ilgisi olmamasına rağmen olayın feminizme ve İslam düşmanlığına malzeme yapılması Batı'nın ve bizdeki onun liberal kuyruğunun ikiye bölünmüşlüğü'nün kanıtıdır. Aynı zamanlarda

¹⁰⁴ Çinli veya Hintli bir kölenin diktiği tişörtü satın almayı sürdürdüğü sürece, Batılı'nın bu konuda ne söylendiği çok önemli değil. Söz değil eylem geçerlidir. Bu konudaki tartışma için Dualar ve Konuşmalar Simgeseldir yazıma bkz.

¹⁰⁵ Roger Garaudy, Entegrizm, Pınar Yayınları, 2005, s.14. Kuran'ın öğretisinden habersiz yurttaşlarımızın Yahudi-Hristiyan geleneklerini İslam diye sahiplendikleri gibi, Aydınlanma tarihinden habersiz yurttaşlarımızın sekülerliği sahiplendikleri gibi, Avrupa tarihinden habersiz yurttaşlarımız Batı'nın “ırkçılık karşıtlığı” örtüsü altında gelen liberal ve ikiye bölünmüş çokkültürcülüğünü benimseme gafletine düşüyorlar. Oysa ırkçılık Türklerde sorun olmamıştı, Garaudy'nin de onayladığı üzere bu Batı'nın hala iyileşmemiş hastalığıdır. Yine kendi hastalıklarına buldukları ilacı kendi üstümüze alınıyoruz.

Brezilya’da diri diri yakılan bir kadının videosu düşmüştü internete; işin içinde “din” olmayınca hiçbir haber sitesinde izini bulamadık.

Bu ikiyüzlülüğün binlerce örneği vardır ama belki en bilinen örneklerini çocukla evlenme konusunda verilen fetvalarda görüyoruz. Buralarda İslami kaynaklara, Batı’da Hristiyanlık geleneğine gönderme yaparak reşit olmayan kız çocuklarının evlendirilebileceğini söyleyen birileri çıktıkça haber yaptılar, bu kişileri aşağıladılar, bunun bir skandal olduğuna inanmamızı istediler. Aynı basın, çocuklarla kurulan ilişkinin normalleşmesi tartışmasının Batı’da yıllardır sürdüğünü gizler.¹⁰⁶ Liberal basın ve sivil toplum çıkırtkanları, Batı ülkelerinde iki çocuğun cinsel ilişki kurması yasal iken, bir çocukla ilişki kuran yetişkinin nasıl olup da suç işlediği sorusunu kitlenin aklına getirmez. Liberal dinin bağluları eşcinselliği normal /ahlaklı ama sübyancılığı anormal /ahlaksız yapan nesnel bir gerekçe olup olmadığı sorusunu yanıtsız bırakır.

Aynı Batı’da kadınların erkeklerden üstün olduğunu seküler biçimde ifade etmek konuşma özgürlüğünün kullanımıdır ama cinsiyetlerin eşit olmadığını dinsel göndermelerde bulunarak söylemek cinsiyetçilik ve kadın düşmanlığı, yani suç sayılır. Aynı Batı’da hayvanla kurulan cinsel ilişkinin doğal karşılanmaya ve yasallaşmaya başlaması skandal değildir, çünkü bu “seküler” bir değişimdir.¹⁰⁷ Aynı Batı’da toprakla veya ağaçla cinsel ilişki kurmak¹⁰⁸ veya kişinin kendisiyle evlenmesi¹⁰⁹ gibi şeylerin ciddi olarak tartışılması da skandal olmaz. Çünkü seküler olana ayrı, dinsel olana ayrı muamele, seküler dinin bağlılarının ahlakıdır.¹¹⁰

¹⁰⁶ Liberal sekülerliğin savunucusu olan New York Times gazetesinde sübyancılığın suç olmaması gerektiğini savunan bir makale: <https://www.nytimes.com/2014/10/06/opinion/pedophilia-a-disorder-not-a-crime.html>

Sübyancılığın yaygınlığını gösteren iki örnek: <http://www.dailymail.co.uk/debate/article-2099857/PETER-HITCHENS-How-does-State-away-grooming-13-year-old-girls-illegal-underage-sex.html>
<http://www.wnd.com/2013/07/gay-laws-set-stage-for-pedophilia-rights/>

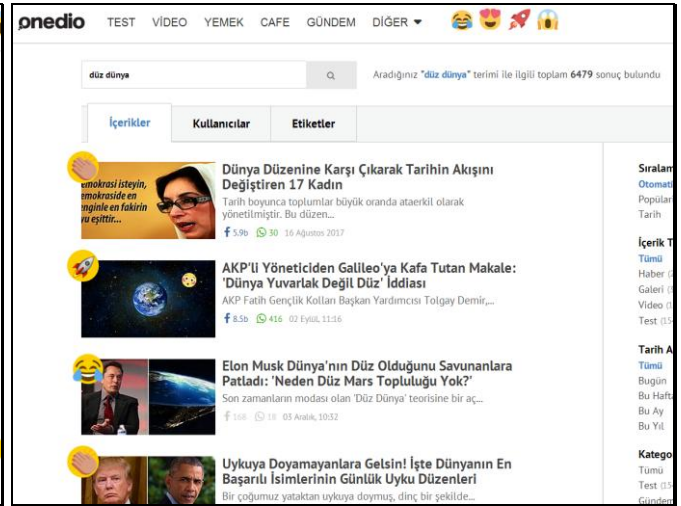
¹⁰⁷ Seküler Kanada yüksek mahkemesinin hayvanla insan arasındaki cinselliğin yasal olduğu fetvası: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/bestiality-legal-canada-supreme-court-a7073196.html>

Seküler Almanya’da hayvanlarla ilişkiye girme özgürlüğünü kullanan insanların yararlanabilecekleri hayvan genelevleri: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2352779/Bestiality-brothels-spreading-Germany-campaigner-claims-abusers-sex-animals-lifestyle-choice.html>

¹⁰⁸ Arama motorlarında “ecosex” veya “ecosexual” terimini aratınız.

¹⁰⁹ Arama motorlarında “self marriage” terimini aratınız.

¹¹⁰ Önceki bölümlerde yerinden kaymış tanımları yerli yerine oturtmuştuk. O zaman bu ayrım, basbayağı kendi dinine ayrı, öteki dine ayrı hukuk uygulayan anlayıştır. Bu anlayış hahamların elleriyle yazdıkları Tevrat’ta “Tanrı’nın seçilmiş kişilerine” öğütlenen ahlaki çifte standardın ta kendisidir. Birkaç örneğini şu bölümlerde görebilirsiniz: Tesniye 15:2,6, 23:20, 28:12. Bunlardan başka Eski Ahit’te liberallerin en büyük günahları olan ırkçılık, cinsiyetçilik ve tecavüz bolca bulunur. Modern ahlaka aykırı olduğu için Kuran’a ve Müslüman geleneğe saldıran Batı bunları hiç konu edinmez. Önceki bölümde örneklerini verdiğim seküler Batı’nın bilincinde gömülü kitabı mukaddes ahlakı örneklerine ebedi seçilmişlik ve ayrıcalık mitolojisini de ekleyebiliriz.

Normal koşullarda S. Arabistan'dan gelen haberler ne Batılı ajanslarda, ne yerli basında yer almaz. Türk basını Ortadoğu'nun gündemine kapalıdır. Ne zaman İslam'la ilgili Batı'nın hoşuna gidecek bir malzeme bulursa Reuters, AP gibi Batılı ajanslar bu ülkelere anlaşılabilir bir ilgi göstermeye başlarlar. Bunları kible edinen yerliler de onların izinden giderler. Bu profesyonel dezenformasyon sitesi, adını sanını duymadığımız bir Arabın düz dünya savını, salt dinsel bağlantısı nedeniyle alay konusu yapıyor. Öte yandan ABD'de on yıllardır var olan düz dünyacıların haberini yapmıyor. Düz dünya terimini sitede aradığımızda karşımıza yine kendini İslam'la bağdaşık gibi göstermeye çalışan AKP'den bir haber geliyor.

Ahlaki çıpa olan Tanrı kavramını ve o ahlaki biçimlendiren elçileri geri çevirdiğinde bir toplumun ahlaki çifte standarttan kurtulmasının yolu yoktur. Gözlediğimiz çifte standartlar derinleşerek artacaktır.

“Batı’da çocuklar on iki yaşında cinsel ilişki kurmakta özgürdürler ama Müslüman ülkelerde on iki yaşındaki çocukların evlendirilmesi kabul edilemez.”

“Herkes kapımız açık ama faşistleri insandan saymıyoruz.”

“Asgari ücret bence de adil değil ama daha yüksek ücret ödersem piyasada tutunamam.”

“Üreticinin malının arkasında durması gerekiyor ama yazılım ürünleri istisna.”

“Türkleri soykırımla suçlamak düşünce özgürlüğü kapsamındadır ama Ermenileri soykırımla suçlamak ırkçılıktır, nefret suçudur.”

“Evet, ülkemizde ABD üssü var ama Rusya’nın Suriye’ye asker çıkarması kabul edilemez.”

“İsrail’in kitle imha silahları var ama İran’ın bunlara sahip olması kabul edilemez.”

“Kızılderili soykırımını inkar serbesttir ama Yahudi soykırımını inkar bir insanlık suçudur.”

“Bir zenci ‘Black Power!’ (Zenci Gücü) sloganı attığında hoş görülür çünkü o mağdurdur, bir Beyaz ‘White Power!’ (Beyaz Gücü) sloganı attığında onu katrana ve tüye bularız çünkü o iğrenç bir ırkçıdır.”

“Erkeğin kadına vurması insanlık dışıdır ama kadın erkeğe vurabilir çünkü kadın vuruyorsa kesin mağdurdur.”

“İnsan hakları kavramını benimsiyor ve BM’nin dünya barışını kurmaktaki rolüne inanıyoruz ama ABD’nin insan hakları ihlallerini ve İsrail’in BM Güvenlik Konseyi kararlarını ihlallerini görmezden geliyoruz.”

“Eşitlik konferansımıza Beyaz erkekleri almıyoruz.”

“Devletin şeffaf olması gerek ama gizlilik şirketlerin rekabet edebilmeleri için yaşamsaldır.”

“Hastalıktan ölen çocuklara üzülmüyoruz ama patent yasası bize aşımızın lisansını dilediğimiz fiyata satma hakkı tanıyor.”

Bu örneklerin hepsi gerçektir. Seküler dini benimsemiş kişiler bu çifte standartlara direnme veya bunları çözme konusunda başarısızlar. Hatta çoğu zaman bunların varlığını bile saptayamazlar. Ahlaki çifte standartların yerleşik duruma gelmesi, Kuran’ın “Allah’ın yanı sıra tanrılar edinmek” veya “Allah’ın astından tanrılar edinmek” olarak tanımladığı olgudur. Tektanrıcılık veya geleneksel adıyla tevhit, ahlakta tek standart anlamına gelir. Kuran modern anlamıyla “din” kitabı değil, ahlak kitabıdır.

Kişiyile Tanrı’sı arasında olan din toplumda hiçbir işe yaramıyor çünkü insanları doğru davranmaya yöneltmenin (sözleşmeye uydurmanın) yollarını tıkamış oluyor. Birine “Allah aşkına dürüst ol” diyemiyorsunuz çünkü bunu dediğinizde kamusal alandan sürülmüş olan Tanrı’yı kamusal alana sokmuş oluyorsunuz; haddinizi bildiriyorlar. Böylece ahlak dediğiniz şeyle birlikte toplumsal dirliğiniz ve sağ kalma olasılığınız da eriyip gidiyor. Bu, boş kalabilen bir alan olmadığı için örneklerini verdiğim sahte ve işlevsiz dinler ortalığı dolduruyor. Yani Avrupa boş inançlardan kaçma bahanesiyle kendine salt boş inançlardan oluşan yeni bir algı evreni örmüş oldu. Yalnızca topluluk içinde sağ kalabilen bir canlı olan insanın “birey” olabileceği aldatmacası, seküler yaşamın başlı başına ve baştan aşağı çelişki olmasına neden oldu.

Bizim Batı’daki gibi bir kilisemiz ve kiliseyle birbirimizi boğazladığımız bir tarihimiz olmadı, öyleyse bu kavgayı ve çıktılarını sahiplenmemiz bir hatadır. Sorunumuz farklıdır, çözümümüz de farklı olmalıdır.

Seküler Dinin Rahipleri

Kişisel Gelişimciler

Eskinin din adamları deyim yerindeyse “toplumsal gelişimci”lerdi. Toplumlara ne yapmaları gerektiğini söylüyorlardı. Modernizm bireyciliği getirdiği için insanlar toplum adına davranma alışkanlığını, neden-sonuç ilişkilerini kurarken veya ahlaki kararlar verirken toplumu merkeze koyma refleksini yitirdiler. Özgürlük, hak, hoşgörü gibi belirsiz ve boş kavramları merkeze koyarak tutarsız çıktılar elde etmeye başladılar. Kişi kendini toplumun bir parçası olarak anlamlandıramayınca içine düştüğü boşlukta kişisel gelişimcilere sarıldı. Kişisel gelişim kitapları ve konferansları ahlaki öğretilerle doludur. Zaman zaman modern anlamda da dinsel olarak algıladığımız tınıya bürünürler. Herhangi bir iyiyi veya kötüyü öğütleyebilmek için herhangi bir ahlak öğretisini benimsemiş olmak gerekir. Bunu iş haline getirdiğinizde, yani bundan para kazandığınızda din adamı olursunuz. Kişisel gelişimciler herhangi bir alanın profesyonelleri değiller. Örneğin bir psikiyatr da müşterisine doğru ve yanlışın bilgisini aşılayabilir ancak bunu –en azından kuramda– bilimsel verilere dayanarak ve sağlık amacıyla yapar. Kişisel gelişimci size mesleki öğüt vermez, tedavi etmez, belirli bir yetenek kazandırmaz. Para için cuma hutbesi okuyan imamla arasında yalnızca nitelik farkı vardır.

Bilimadamları

Bilim, bilimsel yöntemin kusurluluğundan değil ama seküler dini yerleştirmeye çalışanların çabaları sonucu *bilimcilik* (İng. *Scientism*) adlı bir dinin aygıtı durumuna geldi. Evrenin var oluşu hakkında bir anlatısı hazırda vardı. Gözlenen olgulara yaptığı açıklamalar ahlaki bir temellendirmeye gerekçe yapılırdı

oldu. Bilim adamlarına özgü jargon oluştu. Din adamları gibi cüppe giyorlar, din adamları gibi *inisiye* oluyorlar.

Sonunda ahlaki öğütler de vermeye başladılar. Halkın bir konuda derinlemesine bilgiye sahip olmaması sorun değildir. Ancak belli bir alanda uzmanlığa sahip olanların aynı zamanda ahlaki bilirkişi sayılması başka bir şeydir; arada ince bir ayırım vardır. Televizyona bir jeolog veya inşaat mühendisi çıkarıp depremden korunmayla ilgili sorular sormakta tuhaf bir yan olmayabilir. Ancak bir biyoloğa insanla hayvanı ayıran şeyi sorduğunuzda biyoloğun bilimsel çerçevenin dışına çıkıp ahlaki önermeler sunma olasılığı yüksektir. Bir doktora komadaki hastaların bilinçli olup olmadığını sorduğunuzda bilimle ahlakın arasını bulandıran yanıtlar alabilirsiniz. Bulaşıcı hastalık uzmanına “Aşı zorunlu olmalı mı?” diye soran gazeteci bilimin sınırları dışına çoktan çıkmış ve doktora rahip muamelesi yapmaya başlamıştır. Bunların bir genelleme yapmaya yetmeyecek örnekler olduğunu düşünebilirsiniz. Ama bilimsel bilgi birikimi nedeniyle fikri sorulan kişilerin meslek sınırlarının dışına taşması gittikçe yaygınlaşan bir davranıştır. Özellikle Batı’da Carl Sagan¹¹¹, Neil deGrasse Tyson gibi pop-bilimciler bir sürü televizyon programında görünüp ahlaki önermeler sunmaya başladılar. Fizikçi Michio Kaku, artık Tanrı’dan korkmanın anlamsız olduğunu ima edebiliyor.¹¹² Tanrı’nın yokluğunu kanıtlamaya çalışırken bilimsel alanın bütünüyle dışına çıktıkları için Dawkins’i veya Hawking’i eleştiren yok gibi. Bir bilimadamı Tanrı’nın varlığıyla ilgili fikir bildirirken bilimsel alanın, yani kendisine kamu önünde soru soruluyor olma nedeninin dışındadır. Seküler düşünme alışkanlıkları, halkı bilimadamlarını rahipler olarak kabullenmeye son kertede yatkınlaştırıyor. Bu yatkınlık ciddi ölçüde gerçekleşmeye başlamıştır.¹¹³

Seküler Kanaat Önderleri

Saygın politikacılar, Bono gibi dünyaya ahlak öğütleyen sanatçılar, etkili STK önderleri ve hatta Elon Musk gibi şirket patronları sözü dinlenen ve kalabalıkların ahlaki yargılarını etkileyebilen kişilerdir. Bu kişiler sözgelimi herhangi bir “farkındalık oluşturma” kampanyasına simgesel de olsa katıldıklarında, tıpkı rahibin kürsüsünden yaptığı gibi, belli ahlaki varsayımlara ve dogmalara dayanarak halkı yönlendirmiş olurlar. Al Gore belki başkan yardımcısı olarak yapamadığı etkiyi insan kaynaklı küresel ısınmayı dünyaya aşılama üzere hazırladığı belgeselle yaptı. Belgeselin sahiplendiği söylem çok uluslu şirketleri (Firavunları) atlayarak sıradan insanlara (yarı-kölelere) nasıl davranmaları gerektiğini öğütler. Alan Greenspan, ABD Merkez Bankası’nın yöneticisi olarak ülkenin para politikası konusunda doğruları ve bunu yaparken ülkede her bir yurttaşın yazgısını belirlerken, ekonomiyi dindışı bir alan olarak ayrıştırırsak ABD Merkez Bankası’nın bir tür Vatikan olduğunu göremeyiz. Prenses Diana öldürülmeseydi bugün ağzının içine bakılan bir sivil toplum önderi olacaktı. *Human Rights Watch*, *Amnesty International* (Uluslararası Af Örgütü) gibi insan hakları örgütleri *kelimenin tam anlamıyla* seküler dünyanın ufak Vatikan’ları durumuna geldiler. Halklara ahlak öğretiyorlar, yasa yapıcıları yönlendiriyorlar, hükümetler üzerinde baskı kuruyorlar, baskıya direneni aforoz ediyorlar. İlginçtir, bunların hemen hiçbirinin İsrail’le ve Guantanamo’yu sürdüren ABD hükümetiyle kavgaları yok. Çünkü açıkladığım üzere insan hakları kavramı ahlaki çifte standarttan başka hiçbir sonuç üretmemiştir; liberalizm ikiyüzlülükle kardeştir. İkinci Dünya Savaşı’nın gelip geçmiş bir olay olmaması gibi, Batı

¹¹¹ Sagan, ülkemizde de gösterilen *Cosmos* belgesel dizisinde örtülü ahlaki (=dinsel) aşılamalarda bulunuyor. Bir bölümde şöyle diyor: “Ben su, kalsiyum ve organik moleküllerden oluşan Carl Sagan adında bir derlemeyim.” *The Cosmic Connection* kitabında da yinelediği bu cümle, “Ben bir et yığınıyım” demekten farklı değildir.

¹¹² <https://www.theguardian.com/books/2012/mar/27/physics-future-michio-kaku-review>

¹¹³ Tanrıtanımazlık propagandacıları bilimle ahlakın arasındaki sınırı seküler ahlaktan yana bulandırmaya özel bir çaba göstererek bilimadamlarını yeni rahip sınıfı olarak yerleştirmeye katkıda bulunurlar. Örnek: http://www.openculture.com/2010/03/science_can_answer_moral_questions.html

Aydınlanması bitmiş bir süreç değildir. Temellerindeki ikiyüzlülük ve çifte standart, bugün gördüğümüz çifte standarda kaynaklık eden yeni “doğruları” yaratmaktadır. Evrensel olduğu öne sürülen bu yamuk ve çarpık ahlak, falanca Müslüman ülkede bir kadının linç edilmesini, Guantanamo’da veya açıktan ölenleri seyretmekten veya sivillerin bombardıman edilmesinden daha kötü kılar. Çünkü seküler toplum ahlaki çıpa olan Tanrı kavramını reddetmiştir. Olanaksız gerçekleştirmeye kalkmış ve ahlaki göreliliği kural olarak yerleştirmeye çalışmıştır. Göreliliğin “kural” olduğu ortamda ahlak politikanın elinde oyuncak olur; o çok yüceltilen akıl da gücün altında ezilir.

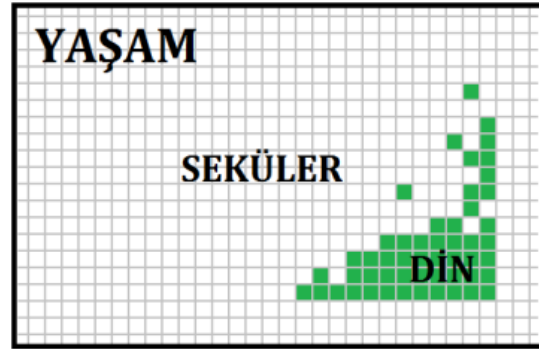
Gelenekçi Müslümanlar da Sekülerliği Benimsediler

Avrupa coğrafi keşiflerle, kolonilerle, çalışma ahlakı oluşturmaya gücünü Hristiyanlıktan “özgürleşirken”, beri tarafta başta Türkler ve İranlılar olmak üzere Müslüman toplumlar neredeyse bu süreçle eşzamanlı olarak zayıfladılar. 11. ~ 13. yüzyıllarda bilgiye verilen önem azalmaya başlıyor. Yöneticiler bağnaz görüşlerin etkisinde oluyorlar ve bilimadamlarını sınırlandırıyorlar. Çoğu yazar ve düşünür bunun için Gazali’nin felsefeyle ilgili yazdıklarını sorumlu tutar. Önceleri Kuran’ın mesajına uygun biçimde yaşamın bütününe İslam olarak tanımlayan bakış yerini yavaş yavaş yaşamı din ve dindışı olarak ikiye ayıran bakışa bıraktı. Ben bunun nedenini Kuran’ı inceleyen ve insanlara anlatan kişilerin sayısının azalması, bununla birlikte halkın Kuran’a ilgisinin azalması olarak kestiriyorum.

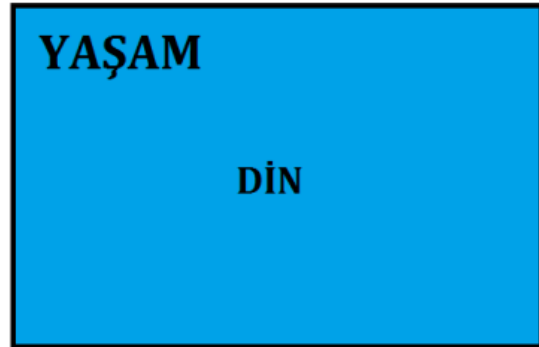
Kuran bilgisi tazelenmeyince yeni kuşaklar Kuran’ın bilim yapmayı ve yeryüzünde iyilik için egemen olmayı buyuran güdülenmesinden yoksun kaldı. Kuran dersi (*salat*), Kuran’ın içerik bilgisi, yasa bilgisi toplum yaşamından çıktıkça, karşılaşılan sorunlara çözüm bulunurken Kuran’a başvurulmamaya başladı. Kuran’dan yargı çıkarma alışkanlığının sona ermesi, Kuran’a dayalı birikimin yerinde saymasıyla sonuçlandı.

Buna karşılık Müslüman toplumların yaşamında köklü değişiklikler uygarlığın karmaşılaşmasıyla özellikle 18. yüzyılda yoğunlaşmaya başladı. Bu değişim pek çok toplumsal konuda içtihat yapılmasını gerektirdi. Ve fakat halkın, özellikle okur-yazar kesimin Kuran’dan içtihat yapabilme yetisi körelmiş olduğu için bütünüyle Kuran dışı kaynaklara yönelindi.

18. ve 19. yüzyıllara gelindiğinde artık Batı’da Kitabı Mukaddes’in öğrettiğinden büyük ölçüde bağımsız, koşullara göre değişen, kısaca seküler bir ahlak anlayışı ve buna koşut olarak seküler hukuk benimsenmişti. Bu, toplumsal sorunlarını çözecek yargılama yetisinden yoksun kalmış Osmanlı’nın adım adım seküler Batı hukukuna teslim oluşunu açıklar. Çünkü Kuran’a ve zorunlu olarak Kuran’ı iyi bildiği varsayılan bilgin sınıfına yöneldiklerinde, ellerinde neredeyse bin yıldır tazelenmeyen, yerinde sayan bir bilgi birikimi olduğunu fark ettiler. Biraz abartarak söylersek dünyadan habersiz bu adamların

İkili algı

Gerçek ve doğal durum

yeni gereksinimlere karşılık verecek içtihat yapma yetenekleri yoktu. Çünkü Kuran bilgisi git gide küçülen dar bir çevrede kalmış, topluma mal edilmemişti.

Hep daralan bu çevre, kendisine biçilen (ve Batı'nın yavaş yavaş terk ettiği) din adamlığı görevini kabul ederek yaşam bilgisinden kendisini soyutlamış oldu. Böylece bilgi dinsel ve dindışı olarak ikiye ayrıldı. Yaşam dinsel ve dindışı olarak ikiye ayrıldı. Yaşam bilgisinden kendisini soyutlayan çevre Kuran'ı da anlayamamaya başladı. Çünkü önceki yazılarımda vurgulamaya çalıştığım üzere, Kuran'ı ancak yaşamı bildiğimiz ölçüde anlarız. Bir sureden genç çobanın anlayacağı şeyle kurt politikacının anlayacağı şey bir olamaz. İlk medreselerde fizik, matematik dersleri varken 17. ve 18. yüzyıllara geldiğimizde Osmanlı medrese müfredatlarında bilim derslerinin olmadığını görmemiz bize çok şey anlatıyor.

Gelenekçi¹¹⁴ dini sürdürmeye çalışanlar aslında seküler olduklarının farkında değiller. Gelenekçi dine bağlananlar kendilerini domuz, içki, sünnet, başörtüsü, cami gibi simgeleştirilen dinsel kurallar üzerinden tanımlarlar. Bunlar üç oda bir salon bir yaşamın din odasında bulunan öğelerdir. Ezan, sakal, cüppe gibi ahlaki açıdan neredeyse hiçbir değerliği olmayan simgeler de bu tanımlamanın önemli bir parçası olabilir. Din, simgeler üzerinden tanımlandığında bugün gördüğümüz yapay ve gereksiz uzlaşmazlık ortaya çıkar: Aynı tanrısal mitolojiye inanan iki toplum birbirini farklı dinlere bağlı sanır. Bu iki toplum sözgelimi Ortodoks Hristiyanların bir koluyla Müslümanların bir mezhebi olabilir. Başörtüsü konusunda aralarında görüş birliği olabilir. Müslümanlar da Yahudiler gibi oğlanlarının sağlıklı bedenlerine din adına zarar verirler. Bir başka örnek: Doğal kaynakların hesapsızca tüketilmesi konusunda pek çok gelenekçi din uzlaşmıştır. Buna göre dünya kaynakları insana miras kalmıştır ve adil paylaşmak koşuluyla tek kullanımlık kaynakları hesapsızca tüketebilir. Aslında gelenekçi dinler bu konunun dinle pek ilgisi de olmadığını söyleyecektir. Trafik kazaları gibi, ormansızlaşma gibi bu konu da sanki yaşamın seküler olabilen parçasıyla ilgilidir. Sanki Tanrı'nın bu konularda bir fikri yoktur. Dinsel yaşam veya "dini hayat" olarak tanımladıkları bir kavramın var olması bu ikiliğin görünen kanıtıdır.

Dinin bir "inanç meselesi" olduğunu kabullenerek Protestan dediğimiz toplumun geçirdiği evrimin sonunda bulunduğu noktaya, yani sekülerliğe gelmiş olunuyor. İlmihallerin kapağını açtığımızda "akide" diye bir bölüm görüyor oluşumuz benim tanıgımdır. Önce akide, yani inanç yerinde olacak, ondan sonra görevler yapılacak. Görevler zaten bin yıl öncesinde kalmış. Anayasa, endüstri, banka, uluslararası sözleşmeler, fikri mülkiyet, uziletişim, kent yaşamı... İlmihaldeki görevler bunlarla ilgilenmiyor. Dolayısıyla ilmihal dininin kişinin yaşamında kapladığı yer durmadan küçülüyor. Böyle olunca din, gittikçe büyüyen bir oranda inançla ilgili oluyor. Son noktada gelenekçi Müslüman, "inancı sağlam" oldukça gerisini koyuveriyor. Başka dinden sandığı kişiyle yalnızca farklı tapınaklara girip çıkıyor ama yaşamın kalanında neredeyse bütünüyle aynı şeyleri yapıyor. Bu "bütünüyle"nin istisnası olan domuz, içki, sünnet, başörtüsü, helal sertifikası vb. ile avunuyor. İşte, bu zaten liberal toplumun istediği yurttaş ve aynı zamanda küresel egemenlerin istediği köle tipidir.

Sekülerliğin yarattığı dünyada, Batı'nın kavramlarıyla düşünmeye alıştırılan ama bunun farkında olmayan gelenekçi Müslümanlar İslam'ı yavaş yavaş terk ettiklerinde bunun bilincine varamıyorlar. Türkiye'de yeni kuşakta ne Müslüman Türklerin geleneksel değerlerinden, ne de Kuran'ın ahlakından bir kırıntı kalmıştır. Ama ana-babalar bunun ayırdına varamıyorlar çünkü seküler algıyı benimseyerek çocuklarını bu yola kendileri soktular. Kafalarındaki din kavramı ahlaktan ayrı bir şeyi temsil ediyor. Ahlaklıktan ayrı tanımlanan bir dindarlık kavramının varlığı, bize "dindarın ahlaksız olanı" veya "dinsizin ahlaklı olanı" gibi ayrımlar yapmaya itiyor. Dindar olarak tanımlanan biriyle dinsiz olarak

¹¹⁴ Gelenekçi nitelemesini Kuran'ın ilkelerinden habersiz olanları veya Kuran'ın ilkelerine *rağmen* geleneğe bağlı kalmakta diretenleri anlatmak için kullanıyorum. Geleneğin kendisinin kategorik olarak kötü veya yararsız olduğunu ima etmiyorum. Bu sözcüğün, aynı kavramı anlatmak için kim yorumcunun kullandığı mezhepçi, Sünni, mukallit sözcüklerinden daha uygun olduğunu düşünüyorum.

tanımlanan biri yaşamlarını aynı varsayımlar üzerine inşa edebiliyor, aynı normalleri benimseyebiliyor, aynı eylemlerde bulunup aynı hedefleri kovalayabiliyorlar. Çünkü ülkelerde, ilkelerde, var oluş amacında ayrılmıyor, yalnızca din adı verilen bir *parçada* ayrılıyorlar. Evlerinin din odası dışında bütün odaları aynı biçimde döşeli. Kuran'ın din dediği kavramın veya elçilerin mesajlarının konusu olan öğretinin penceresinden baktığımızda büyük oranda dindaş olabilirler.

“Başörtüsü Müslüman kadının kimliğidir.” Kimlik kavramı, dini tapınak törenlerine indirgeyen seküler dünya görüşünün türetmesidir. Gösterici, İslama özgü olduğunu düşündüğü başörtüsünü seküler dünyanın kavramlarıyla savunuyor.

Seküler Batı, Hristiyanlığın bayramlarına modern özel günleri alternatif yaptığı gibi dinsel bayramları da yavaş yavaş sekülerleştirmiş. Ulusal bayramların türetilmesi tek başına bir ulusal din icat etmeye karşılık gelmeyebilir. Ancak Noel Bayramı, Aziz Valentin Günü (“sevgililer günü”), Bütün Azizler Günü (İng. *Halloween*) gibi Hristiyanlık geleneğine özgü bayramların alışveriş histerisine dönüştüğü apaçık. Bu, şu anlama gelir: Seküler din, kutsallığı eski dinden alıp kendine yamıyor. Bu yaşam biçimini benimseyenler bir süre sonra kendilerini yalnızca eylemsel olarak değil sözel olarak da “kutsal alışveriş günlerini” kutlarken bulacaklar. Kitaplıların *dinlerine* uymama konusunda uyarılmamıza karşın bizim de bu kutsal alışveriş günlerini benimsememiz Kuran’dan uzaklaşmamızı gösterir. “Mütedeyyin oyların” çoğalmasını Türkiye’de sekülerliğin mevzi yitirmesi olarak yorumlayanlar hiçbir şeyin farkında değiller.¹¹⁵ Seküler din ivmelenerek yayılıyor olmasa AKP iktidarda kalmaz, AVM’ler tavaf edilmez, “başı örtülü bacılarımız” kariyer için çocuktan vazgeçmez, kutsal alışveriş günleri kutlanmazdı.

¹¹⁵ Volkan Ertit, yazdığı *Endişeli Muhafazakarlar Çağı* kitabında bu saptamayı yapmıştı. Aynı konuyu tartıştığı söyleşisi /watch?v=b4OC6jPdeSY adresinde görülebilir. Kendisine “sekülerleşmenin dinsizleşme olmadığı” konusunda katılmıyorum. Ama seküler olanı dinsel olandan ayıran Ertit’le Türkiye’nin ürpertici hızla sekülerleştiği konusunda hemfikiriz.

Yaşamın anlamı ve bu anlama uygun din /ahlak /yol /yaşam biçimi olmayınca, boşluğu sezinleyen gelenekçi kafa, anlamsız anlam yükleyerek boşluğu doldurabileceğini düşünüyor.

Müslüman olduğunu düşünen bir politikacı veya bürokratin AB uyum sürecini sanki normal bir şeymiş gibi ilerletmesi buna örnektir. AB uyum sürecinin ahlaki bir şey olduğunu, yani bir dinsel değişim olduğunu ayırt edemez. Çünkü kafasındaki din kavramı ahlakın bütünüyle ilgili değildir. Kuran bir din kitabıdır ona göre; yaşamın bütünüyle ilgili değildir.

Sözde Müslüman hükümetin atalık tohum satışını yasaklamasına hiç sesi çıkmaz. Bu zaten “dinsel” bir konu değildir. “Kuran’da tohumlarla ilgili ayet yok ki, ne dininden söz ediyorsun?”

Sözde Müslüman hükümetin evlilerin zinasını suç olmaktan çıkarmasını umursamaz. Bahanesi yaşamı ikiye bölmek üzerine kurgulanmıştır: “Dinine bağlı olan zina yapmaz, ceza yasasında olup olmaması bir şeyi değiştirmemeli.” İşte bu, dinin bireysel olduğunu, yani seküler düzeni kabullenmektir.

Sözde Müslüman hükümetin domuz eti satışını serbest bırakmasına da sesi çıkmaz. Liberal dinin “özgürlük” kavramını benimsemiştir. Hem öyle ya, “dinde zorlama olmaz” diye bir cümlecik bağlamından kopararak ezberlemiştir Kuran’dan. “Satışı serbest olacak ki Müslüman özgür iradesiyle yemesin.” Liberal okumaya ikna olmuştur. Dinin bireysel olduğuna ikna olmuştur. Bu bakış açısı, gelenekçi Müslümanın Kitaplının ülkesinde “dinini daha iyi yaşayabildiğini” sanmasına yol açar.¹¹⁶

Aynı kafa, başörtüsü yasağı yüzünden kendi ülkesini Kitaplıların mahkemesine şikayet eden kadını da hoş görür. Ona göre başörtüsünü yasaklayanlar en büyük İslam düşmanıdır. Kitaplıya sığınan kişinin Müslüman olduğunu sanmak için ise Kuran’dan gerçekten habersiz olması gerekir.¹¹⁷

¹¹⁶ Dibine kadar liberal bir okuma örneği için: <https://gaiadergi.com/ihsan-eliacik-kuranda-kurban-kesmek-lgbti-oldurmek-ve-kadina-siddet-yoktur/>
Eliacık hayvanseverlik, veganlık, feminizm, eşitlikçilik dinlerini ve toplamda liberalizm dinini resmen Kuran’a onaylatmaya çalışıyor. “Bize bundan başka bir Kuran getir” (10:15) diyen muhabire ayaküstü başka bir Kuran, “liberal Kuran” getiriveriyor.

¹¹⁷ Yahudileri ve Nasranileri koruyucu edinmeyin; onlar, birbirlerinin koruyucusudur... 5:51
Veli sözcüğü ne yazık ki “dost” olarak yanlış çevriliyor. Ayetin ve benzerlerinin bağlamları adam gibi okunduğunda AİHM’deki başörtüsü davasıyla ilgili yargıya varmak kolaydır. Buna karşılık Kuran’ın başörtüsünü buyurduğu yönündeki iddialar zayıf, hele hele dinin temellerinden biri yaptığı konusundaki iddialar gülünçtür.

Yaşamı dinsel konular ve dinsel olmayan konular olarak ikiye ayıran kafa, konut edinmek için faizli kredi almaktan çekinmez. Ona göre faizi alan yanacaktır, ödeyene ise bir günah yoktur. İki tarafın da ne yaptığını bildiği bir alışverişte bir taraf yanarken öbür tarafın bağışlanacak olması ancak bireysel din algısıyla açıklanabilir. Gerçekte böyle bir dinin bir toplum düzeni olma, yani *din* olma potansiyeli kalmamıştır.

Dindarların /mukaddesatçıların /tanrıcuların seküler dünya görüşüyle uzlaştığı nokta din-dindışı ayrımıdır. Pervez Hoodbhoy'un İslam ve Bilim kitabında bunun tanıdık bir örneği var.¹¹⁸ Pakistan'ın önde gelen üniversitesi Kaidei Azam'ın seçici kurulunun 1987-88 yıllarında öğretim üyesi seçme mülakatında sorduğu sorulara örnekler veriliyor: Kutsal Peygamber'in karılarının adları nelerdir? Kunut Duası'nı okuyunuz. Farklı ezanlar arasındaki fark nedir? Tanrı'nın çeşitli adlarını söyleyiniz. Kısa bir süre sonra Türkiye'de mülakatlar bu rezil düzeye düşecektir herhalde.

Bu sorularla işin ehlinin seçilemeyeceği kesin. Ancak burada dikkatinizi çekmek istediğim nokta soruların "dinsel" olması veya "laikliğe aykırı" olması falan değil, kurulun dinden veya İslam'dan ne anladığı. Dört sorudan üçünün İslam'la veya Kuran'la dolaylı da olsa ilgisi yok. Ulak'ın karılarının adlarını söylentiye dayalı tarih kitaplarını okuyan bilir, Müslüman değil. Kunut Duası'nı ezberleyen bilir, Müslüman değil. Müslüman bunu ezberlemiş bile olsa; birincisi, anlamını bilmez çünkü Arapçadır; ikincisi, ezberlenmiş bir duanın yararı nedir ki? Ezan sorusu da farklı değil. Kuran'da "*Salat*'a (Kuran dersine) çağrı yapıldığında gidin" denir¹¹⁹. Çağrıdan söz edilen tek ayet budur. Çağrının biçimi serbesttir. Durum böyleyken ezan diye zorunlu bir biçim belirlemek, sonra da o biçimi İslam'ın kendisi yapmak Kuran'ı eşeğe yükleyip taşıtmaktan farksızdır. Kuran'la ve İslam'la ilgili olabilecek tek soru son soru; onda da Tanrı'nın adlarının anlamları sorulmuyor, Arapça seslendirilmesi isteniyor. Anlamları bile sorulsa, öğretim üyesi adayının Müslümanlığını veya topluma bağlılığını sınamak için sorulacak öncelikli soru bu değildir.

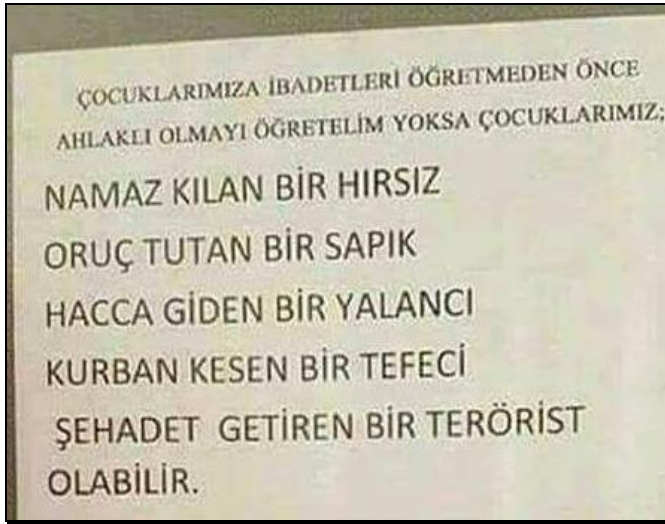
Kurul üyeleri yükümlülüklerini oyun ve eğlence eden anlayışı¹²⁰ benimsemişler. Yaşamın bütününe verilen anlamla ve bu anlamı gerçekleştirmek üzere kurulan ahlakla değil, anlamı unutulmuş simgelerle, biçimlerle, törensellelikle ilgileniyorlar. Bu zavallıların din dedikleri şeyle sizin din dediğiniz şey benziyorsa sizi omzunuzdan tutup sarsarak uyarmak istiyorum: çok ama çok büyük yanılıyorsunuz.

¹¹⁸ 1992 baskısı, s.74-75.

¹¹⁹ Ey inanca çağırılanlar! Cuma [toplanma] günü namaz [*salat*] için çağırıldığınızda Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. İşte bu sizin için daha iyidir; keşke bilseydiniz! 62:9

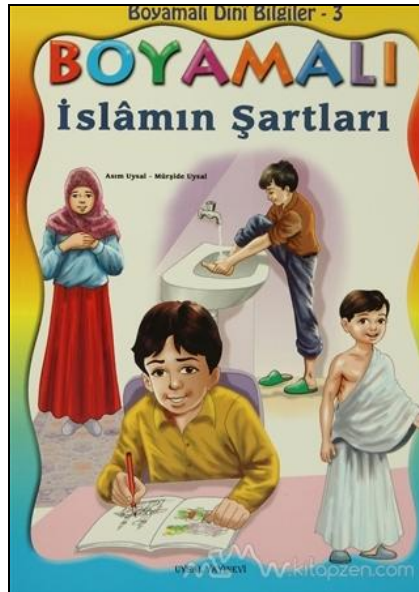
¹²⁰ Dinlerini, oyun ve eğlence edinmişlerdi. Çünkü dünya yaşamı onları aldatmıştı... 7:51

Ey inanca çağırılanlar! Sizden önce kitap verilenler arasında, dininizi oyun ve eğlence edinenleri ve nankörlük edenleri dost edinmeyin. Ve Allah'a yönelik sorumluluk bilinci taşıyın; eğer inanıyorsanız. ... *Salat* için çağrı yaptığınızda, onu, oyun ve eğlence edinirler. 5:57-58

Kavramlar da karışmış, kafalar da...

Aynı işi yapan, aynı faizle borçlanarak taşınmaz edinen, aynı ülkü için çalışan, aynı özel günleri kutlayan, hafta sonlarını aynı AVM’de tüketen, çocuğuna aynı ahlakı aşılayan, aynı şeylere üzüldü aynı şeylere sevinen iki kişi yalnızca farklı giyindikleri ve farklı partilere oy verdikleri için ayrı dinleri benimsediklerini sanabiliyor. Şarkı-türküyü, ağaca, türbeye bağlanan çaputu, başa örtülen bir parça kumaşı, yabancı dilde şiir-tekerleme okumayı, et savurganlığını din olarak bellediklerinde, laiklik-İslam devleti çatışması dediğimiz *ayrıntıda ve simgede* boğulma kavgası türüyor. Bütün kavramlar yerinden oynuyor, insanın beynini yiyip bitiren hurafeler “kültürel zenginlik” sayılıyor. Kendi duymak istediğini başkasına zorla dinletme hakkı, özgürlüğünden vazgeçme özgürlüğü gibi sabuklamalar tanımlanmak zorunda kalıyor. “Gavur ülkesinde dinimi Türkiye’dekinden daha özgürce yaşayabiliyorum” diyenler, dini tam da seküler egemenlerin istedikleri biçimde, üç beş kutsal nesneden ve tapınak törenlerinden ibaret anlıyorlar. Kuran’ın ikinci çoğul kişiye yönelttiği buyrukları bireysel olarak nasıl uygulayabileceklerini kara kara düşünmüyorlar çünkü zaten çoğunun Kuran’la bir ilgileri yok.

İslam’ı çocuğunuza oyun ve eğlence olarak öğretmek ve seküler bir kuşak yetiştirmek istiyorsanız bunlar tam size göre.

Kavramların denliğini (veya yakınlığını) yerli yerine koyarsak AB uyum yasaları, AB uyum dini olur. Anayasamızı ve yasalarımızı AB’nin yasalarına uydurmak AB’yi doğru ve yanlış yani ahlakın kaynağı olarak bellemek demektir. Bu, Türk halkının AB’nin tanrısına kulluk etmesi demektir. Kiblesinin de Mekke veya Kutsal Ev (Kuran’ın öğretildiği ana okul her neresiyse) değil, AB olması demektir. Mekke’de

yılda on gün tatil yapıyor olmak bu gerçeği değiştirmeyecektir. Bu gerçeği anlamayan seçmen ve partiler (İslamcılar, Şeriatçılar, Siyasal İslamcılar, ılımlı İslamcılar, reformcu İslamcılar, vanilyalı, çikolatalı İslamcılar dahil) sekülerlik-teokrasi ikilemini çözemezler, tektanrıcılığı savunamazlar, toplumda kuramazlar; Türkiye'nin yok oluşunu (Ar. *helak*) engelleyemezler.

'Dinden' Söz Eden Ayetler

Kuran, muhatabı olan topluma nasıl davranması gerektiğini yani uyması gerekli ilkeleri, kuralları bildiriyor. Toplumu öğütlerine uymakla yükümlü kılıyor. Sözlüklerde gördüğümüz yükümlülük karşılığının Kuran'da da yerli yerine oturduğunu görüyoruz. İçinde din sözcüğü geçen ayetlerde din yerine ahlak veya yükümlülük sözcükleri konulduğunda önce anlamın bozulmadığı kolaylıkla gözlemlenebilir. Ayetler bağlamla birlikte okunduğunda ise daha tutarlı ve bütüncül bir anlam yansıttığı görülür.

Din sözcüğünü oluşturan Dal-Ya-Nun kökü Kuran'da 101 kez geçiyor. Kitabın bütün bağlamı içinde kavramın ne olduğunu belli eden birkaç örnek vermekle yetineceğim. Çevirileri Arapça *din* sözcüğünü gerçek anlamıyla karşılayarak yazıyorum.

Ey inanca çağırılanlar! Belirli bir süre için birbirinize bir yükümlülükle yüklendiğinizde yazın... 2:282

Bu ayetteki “*iza tedeyentum bi deynin*” bölümü hemen her mealde “birbirinize bir borçla borçlandığınızda” diye çevriliyor. Yine 4:11-12 ayetlerinde aynı sözcük “borç” diye çevriliyor. Ama aynı kişiler Kitap'ın geri kalanında *din* gördükleri yere din yazarak kendileriyle çelişiyorlar. Bu ayette *din* yerine “din” (*religion*) yazdığımızda “birbirinize bir *dinle* *dinlendiğinizde*” gibi bir ifade elde etmemiz gerekiyor ki yanlışlığı açıktır. Ayet, herhangi bir konuda sözleşme yapan kişilerin bunu yazması gerektiğinden söz ediyor. Bu bir borç senedi olabilir, iş akdi olabilir, taahhüt sözleşmesi olabilir...

Ve kuşkusuz, yükümlülük kesinlikle gerçekleşecektir. 51:6

Yükümlülük Türkçede genel anlamda ödenmeyi bekleyen şey, ödenecek borç veya gerçekleştirilecek söz anlamına geliyor. Doğrudan kök-türev ilişkisinden yola çıkarsak *yükümlü*, yükü *yükleniyor*, ödeyeceği güne dek *taşıyor*. Bu durumda ölüm ötesindeki sorgu gününe herkes deyim yerindeyse sırtındaki yüklerle geliyor. O yükün karşılığını alıyor. Allah da verdiği sözü gerçekleştiriyor. Bu ayet (bilinen) Din Günü'nü anlatıyor.¹²¹ Bu ayette *din* yerine “din” (*religion*) yazdığımızda anlamsız bir cümle elde ettiğimiz açıktır.

Bunun üzerine kardeşinin yükünden önce onların yüklerinden başladı. Sonra, kardeşinin yükünden onu bulup çıkardı. Yusuf için işte böyle bir düzen hazırladık. Allah dilemeseydi kralın yükümlülüğüne göre kardeşini alıkoyamazdı... 12:76

Burada kralın dini /yükümlülüğü olarak sözü edilen şey apaçık o ülkenin yasasıdır. “Kralın töresinden” söz edilseydi anlam kesinlikle bozulmayacaktı. Yasalar yazılı olmadığında ahlakla yasa arasındaki ayrım belirsiz olur. Bu durumda o ülkenin veya kralın ahlakından söz etmek de uygun olacaktır. Kral, ülkeyi toplumun ahlakına göre yönetiyorsa o toplumun hırsız nasıl cezalandırdığı, yani ahlakı aynı zamanda hükümetin yasası olacaktır. Bu bağlamda surede ne duadan, ne tapınak törenlerinden, ne kimlikten, ne de Tanrı'nın adından söz ediliyor. Kuran, başlıca sözcüklerin anlamı üzerindeki sabotajı yaklaşık altı yüz sayfalık uzun bir metinde, sözcüğü farklı bağlamlarda yeniden kullanarak önlüyor.

¹²¹ 1:4, 15:35, 51:12, 56:56, 70:26, 74:46, 82:15,17,18, 83:11.

Kitap verilenlerden Allah'a ve Sonsuz Yaşam Günü'ne güvenmeyen, Allah'ın ve onun elçisinin yasakladığını yasak saymayan ve gerçek yükümlülüğü yükümlülük edinmeyenlerle, kendi elleriyle vergi verinceye dek savaşın. 9:29

Bu ayet, “ve” ile bölünmüş ardışık cümleciklerin birbirini açıkladığı ayetlerden. Ayetin bağlamı ve bütün sure ve bütün Kitap incelendiğinde bu ilişki daha net görülebilir. Allah'ın insanların yapısına (Ar. fitrat) işlediği ve unutanlara elçileriyle hatırlattığı doğal ahlakı ahlak edinmeyenler Allah'ın yasak saydığını yasak saymazlar. Sözelimi “eşcinsellere özgürlük” derler. “Zina ve faiz çağımızın gerçeğidir” derler. “Irak'lı bir buçuk milyon sivil demokrasi için öldürüyoruz” derler, “Biz iyileştiricileriz”. Böyle yaparlar çünkü ölüm ötesinin varlığını inkar ederler, yükümlülük gününde bütün haksızlıkların denkleştirileceğini sezdiklerinin üstünü örterler; yükü sırtlamazlar.

“Ondan başka bir de ayrıca hizmet ettikleriniz, sizin ve atalarınızın uydurduğu isimlerden başka bir şey değildir. Allah, onlar hakkında hiçbir kanıt indirmemiştir. Yargı, yalnızca Allah'a özgüdür. O, kendisinden başkasına hizmet etmemenizi buyruk vermiştir. Yükümlülüğün kaynağı ve dayanağı işte budur. Fakat insanların çoğu bilmez. 12:40

Bu ayette yargı (Ar. hukm) kavramıyla din kavramı karşılaştırılıyor. Kuran'ın aynı şeyi tekrar tekrar anlatıyor görünmesi, kavramları ve sözcükleri yerlerinden kaydırmaya çalışanlara karşı bir sigorta işlevi de görüyor. Yargılama işi kapsamına her ne giriyorsa dindendir. Kişinin doğruyu ve yanlışını kendi zihninde ayırmasından yasama, yürütme, yargı erklerinin işlerine kadar...

Pişmanlık gösterenler, durumlarını düzelterler, Allah'a sınıksız sarılanlar ve yükümlülüğünü yalnızca Allah'a özgüleyenler başkadır... 4:146

Yükümlülüğünü Allah'a özgüleyenler, yalnızca Allah'a borçlu olduklarını bilenler, yalnızca Allah'ın kendilerini yükümlü kıldığı şeyi yerine getirmeye çalışanlar, yalnızca gerçek olduğu bilinen yükümlülüğü yerine getirmeye çalışanlar... Hepsi aynı anlama geliyor. Allah toplumun iyiliğine çalışmayı, insanların iyi, güzel, doğru bildiği şeyi yapmakla yükümlü tuttuğuna göre ahlakın Allah'a özgülenmesi bir toplum için yeterli olmalıdır. Allah kavramının temsil ettiği iyiliğin dışında, yani iyi, güzel, doğru bilinene ters olan, gerçeğe aykırı olan bir toplumsal ödev kapsamı oluşturulursa bu, yükümlülüğü kirletmek anlamına gelecektir. Önceki bölümlerde bu istisnai ahlak öğretilerine örnekler vermiştim. Özgüleme durumu, yükümlülüğün kirsiz /arı /bütün olma durumudur. Bunun tersi durumun örneği aşağıdaki ayette:

Yükümlülüklerini parçaladılar ve kümelere ayrıldılar... 6:159, 30:32

Bu ayetin öncesinde “Şu Allah'ın, şu da ortaklarımızın...” diye toplumsal görevi ikiye ayıranların, Allah'ın bildirmediği yasakları ahlak kuralı yapanların örnekleri veriliyor. Sonrasında Kuran bağlamları tektanrıcı İbrahim'in yoluna çağırılıyor ve sure bitiyor.

...Çepeçevre kuşatıldıklarını anlayınca yükümlülüğü yalnızca Allah'a özgüleyerek ona yakarışlarda bulunurlar... 10:22

Fırtınaya yakalanan geminin mürettebatı namaz mı kılıyor, oruç mu tutuyor, Hac mı yapıyor, fıkıh mı çalışıyor, kurtulmak için dua mı ediyor? Hiçbiri. 29:65 ve 31:32 ayetlerinde de örneklediği gibi bütün bencil kaygılarını, bütün kişisel görüş farklılıklarını, kuşkularını, kaptana olan gıcıklarını bir kenara bırakıp geminin batmaması, hasar almaması ve denizde kaybolmaması için, yani sağ kalmak için ne gerekiyorsa herkes canla başla onu yapıyor. İşte o anda dini /yükümlülüğü Allah'a özgülemiş oluyorlar. O anda hiçbirinin gerçekdışı olanla işi olmuyor. Tehlike geçince, yani yapılan hataların ölümle

sonuçlanmadığı ve sonucun ertelendiği rahat koşullara geçince, gerçektışı olana yöneliyorlar ve Allah'a özgü olması gereken yükümlülüğe sahte yükümlülükler ekliyorlar.

Ey inanca çağırılanlar! Aranızdan kim yükümlülüğünden dönerse, Allah onun sevdiği ve onu seven bir toplum getirecektir... 5:54

Bu ayet, bugünkü din kavramıyla anlamsız olur. Yükümlülük, yani töre, yani ahlak söz konusu olduğunda ise Kitap'ın bütünlüğü içinde yerine tam olarak oturur. Çünkü Allah ahlaksız toplumların yok olacağını bildiriyor, yok olmuş olanların örneklerini veriyor ve yaşayan toplumları yok olmakla tehdit ediyor.¹²² Bunun namazla, oruçla, duayla, tapınak törenleriyle, inanç meseleleriyle, başörtüsüyle, sünnetle, kimlikle, coğrafyayla doğrudan ilgisi yoktur ama ahlakla doğrudan ilgisi vardır. Yani yukarıda gemi ayetlerinde de gördüğümüz gibi ahlakın sağ kalmakla doğrudan ilgisi vardır. İnsanlar sağ kalabilmek için işbirliği yapmak üzere topluluklar kurarlar. Bu toplulukların davranış kurallarına ahlak diyoruz. Hatalı kural dizileri toplumda işbirliğinin aksamasına neden olur. Bu aksaklık düzeltilmezse toplumun dirliği azalır, yok olmaya yaklaşır.

Doğal olmayan ahlak sistemleri türetmek uygar toplumların ortak hastalığı gibi görünüyor. İnsanın bedensel bir tasarımı olduğu gibi tinsel bir tasarımı¹²³ da var. Bu tasarım belli toplum yasalarını zorunlu kılıyor. Ancak insanın bilişsel dünyasının ve düş gücünün şaşırtıcı esnekliği, doğal olmayan, vicdanı ve toplumun onayını zorlayıcı, uzun vadede olumlu sonuç vermeyecek yasalar üretmesine neden olabiliyor. Saçma yasalar veya önceleri ahlaksızlık olarak kabul edilen şeylerin yavaş yavaş evrildiği ahlaki normlar kısa vadede olumlu sonuç veriyor gibi görünebilir. Veya olumsuz sonuçları kısa vadede gözlenmeyebilir. Bunun nedeni doğada her hatanın sonuçlanma hızının aynı olmayışı, yani kimini Allah'ın ertelemesidir. Yerçekimiyle ilgili hatalar genelde çok hızlı ve kesin sonuç verir. Ama örneğin temizlik kurallarına uymamanın sonucu birkaç saniye değil, belki aylar sonra hissedilir. Kimsesizleri esirgememek veya evlilik dışı ilişkiler kurmak, sonuçları birkaç kuşaklık zaman diliminde yoğunlaşan hatalardır.

Elçilerin sözleri iyiyi arayan ve iyiyi gördüğünde tanıyamayacak kadar bozulmamış kişilerin bu bozulma durumunun farkına varmasını sağlıyor. Böylece doğal tasarıma –“fabrika ayarlarına”– geri dönen bir toplumu yeniden oluşturabilecek bir çekirdek topluluk oluşabiliyor. Batan gemiden ayrılacak bir filika inşa ediliyor ve ilk insan kuşağından beri kesintisiz aktarılan bu arı ahlak öğretisi, yok olan toplumun yerini dolduracak yeni bir ahlak kültürünün filizi oluyor.¹²⁴ Kalıcılıkla ilgili kavramlar (*ahira, beka*) çalışıldığında bu durum daha net görülecektir.

¹²² 9:39, 10:4,19, 11:57,116, 17:76, 18:59, 35:16, 47:38, 51:..., 53:50-54, 54:51, 77:18, 90:4,11...

¹²³ Artık, gerçeğe aykırı şeylerden uzaklaşarak, yüzünü dine çevir. Allah'ın, insanların yaratılışına işlediğine yaraşan biçimde davran. 30:30

¹²⁴ Sonunda kendilerine verilen öğretiyi unuttuklarında kötülüğü yasaklayanları kurtardık. Haksızlık yapanları da yoldan çıktıkları için zorlu bir cezayla yakaladık. 7:165
Buyruğumuz geldiği zaman Şuayb'ı ve onunla birlikte inananları kendi katımızdan bir rahmetle kurtardık. Haksızlık yapanları ise bir gürleme yakaladı. Sonunda kendi ülkelerinde diz üstü çöküp kaldılar. 11:94
Ey insanlar! Eğer dilerse sizi götürür ve başkalarını getirir... 4:133
Eyleme geçmezseniz, acı bir cezayla sizi cezalandırarak, yerinize başka bir toplum getirir. 9:39
Allah, inanmış olarak erdemli edimler yapanlara söz vermiştir; onlardan öncekileri egemen yaptığı gibi, onları da yeryüzünde kesinlikle egemen yapacaktır. Onlar için seçip onayladığı dinlerini sağlamlaştıracak ve korkularından sonra, onları kesinlikle güvene kavuşturacaktır... 24:55
Kuşkusuz, sana tükenmez nimeti [kevser] verdik. Öyleyse efendin için yönel! Aslında soyu kesik olan, seni kötüleyendir. 108:1-3 (düzeltmiş çeviri)

İşte, yazının başından beri anlatmaya çalıştığım şey, modernizmin bu orijinal tasarım ayarlarını aşağılaması, onu eskiye ve ilkele özgü sayması, onu aştığını, ona artık gereksiniminin kalmadığını düşünmesiydi. Seküler toplumlar kendi *dinlerini*, yani kendi belirledikleri yeni *ahlakı*, evrensel veya bilimsel veya olgun olduğu savıyla seküler olmayan toplumlara dayatıyorlar. Hem güzellikle, hem saldırganlıkla onları git gide daha seküler olmaya, yani kendi dinlerine iyice uymaya zorluyorlar. Gözlenen bu gerçeğin ışığında, ilgili ayetlerin¹²⁵ anlamı pırıl pırıl, berraktır.

Kuran'ın din dediği şey bir toplumun nasıl ayakta duracağı sorusunun yanıtıdır. Kuran'da bağıt (*beyat*), sözleşme (*misak*), söz (*ahd, vaad*), yol (*şeria*) gibi kavramlarla birlikte okunduğunda daha iyi anlaşılacaktır. Bunlar neredeyse aynı şeyi anlatan ve aralarında yalnızca ince ayrımlar bulunan kavramlar. Toplum yazılı olmayan, hatta çoğu zaman doğrudan adı anılmayan bir sözleşmeyle ayakta durur. Bir çocuk oyununda mızıkçı ne ise, toplumun sözleşmesine uymayan kişi odur. Oyunun kurallarını adil olmayan kurallarla değiştirmeye çalışmak da mızıkçılıktır. Yeterli sayıda mızıkçının varlığı, oyunun bitip çocuk kümesinin dağılmasına neden olur. Onun için kümedeki akli başında çocuklar, kümeye sürekli olarak mızıkçılık yapmamayı aşlamak zorundalar. Oyunun kuralları *din*, bunu telkin etme işi de *salattır*.

Voltaire, elçilerin mesajına karşı gelerek kumar oynayan maddeci ve hazcı kişilerin kültürlerine din diyor. Ama Kuran bizim kavramlaştırdığımız Müslüman, Hristiyan, Budist kategorilerini din olarak anmaz. Kuran'a göre bunlar toplumsal birliktelikler veya kültürlerdir. Bir kaç örnek vereyim:

Kuşkusuz, güvence çağırılanlardan [amenu olanlardan /inananlardan /güvenenlerden], Yahudiler, Sabiiler ve Nasranilerden, Allah'a ve Sonsuz Yaşam Günü'ne kim inanır ve erdemli edimler yaparsa, artık onlara korku yoktur ve onlar üzülmezler. 5:69

Kuşkusuz Allah; güvence çağırılanlar, Yahudiler, Sabiiler, Nasraniler, Mecusiler ve ortaklar koşanlar arasında, Yeniden Yaratılış Günü'nde ayırım yapacaktır. Kuşkusuz, Allah her şeye Tanıktır. 22:17

Oysa kitap halkından öyleleri vardır ki, sorumluluğuna tartılar dolusu bıraksan, sana geri verir. Öyleleri de vardır ki, sorumluluğuna bir altın bıraksan, tepesinde dikilmedikçe sana geri vermez... 3:75¹²⁶

5:69'da görüldüğü gibi Nasranilerden bir bölümü Allah'a ve hesap gününün varlığına güveniyor, bir bölümü güvenmiyor. Güvence çağırılanlardan (Kuran'ın mesajını işitenlerden) da bir bölümü inanmıyor ve erdemli edimler yapmıyorlar. Yani bugün geleneksel anlamda Müslüman dediğimiz kişilerin güvenmiyor ve erdemli edimler yapmıyor olanları var. Yani Muhammed "sizin yükümlülüğünüz size, benim yükümlülüğüm bana" (109:2-6) derken çoğunun sandığı gibi liberal çoğulcu demokrasi yapmış olmuyor! "Siz kendi ülkünüz için çalışın, biz de kendimizinki için çalışıyoruz" demiş oluyor. Çünkü Kuran'a göre yalnız değildi. Çünkü Kuran'a göre yükümlülük /yasa /ahlak /din bireysel değildir, toplumun ayakta tuttuğu ve toplumu ayakta tutan şeydir. Muhammed başarılı olduysa aynı ahlak çevresinde –Kuran'ın ahlakı çevresinde– birleşmiş bir toplum oluşturabildiği içindir.

¹²⁵ 2:105,109,120,135, 3:36,72,98-106, 4:44,160, 5:64, 9:34...

¹²⁶ Ayetlerde "inanç" diye çevrilen "*iman*" sözcüğü ve türevleri inanmakla değil, güvenmekle ilgili kavramlar. 3:75 ayetindeki "*temenhu*" (emanet etmek) sözcüğü aynı kökten türemesine rağmen hemen her mealcinin bunu emanet etmek veya sorumluluğuna bırakmak olarak çevirmesi ilginçtir. Türkçeye de geçmiş olan emniyet ve emanet sözcüklerinin inanmakla hiçbir ilgisi yok. Bu durumu göz önüne alarak Ali Rıza Safa'nın çevirisini düzelttim.

Doğaüstü Varlıkların Ahlakla İlgisi

Aslında dinin veya ahlakın ne olduğunu tartışırken Tanrı'nın ne olduğundan ve bu kavrama neden gerek duyduğumuzdan da söz etmemiz gerekir. Kısa bir özet yapmaya çalışacağım.

İnsan toplumları ahlakla ayakta durur. Birbirimizin canına, malına, emeğine, en geniş anlamda varlığına saygı gösterip değer vermemizi sağlayan bir sözleşme olmadan yardımlaşamayız. İnsan tek başına sağ kalabilen bir canlı değildir, bu yüzden toplumun bir ahlakta birleşmesi zorunludur. Buraya kadar sanırım herkesin bildiği şeyler (umarım).

Ama insanların duyuları çok zayıf ve sınırlıdır. Duvarın arkasında veya uzakta veya ben uyurken ne yaptığınızı bilemem. Aklınızdan ne geçtiğini de siz söylemedikçe bilemiyorum. Sözleşme yapmıştık; sözleşmeyi çiğniyor veya çiğnemeyi tasarlıyor olabilirsiniz. Öyleyse sizi bundan alıkoyacak bir şeye gerek var. Pek çok kültürde ölülerin bir biçimde var olduğuna, çevrede gezindiğine inanılır çünkü insanın içinde ölünce yok olmayacağı sezgisi vardır. Bu sezgi ile ahlaki gereklilik yan yana getirilir ve ölülerin (veya bir bölümünün) hepimizi gördüğü bilgisi üretilir. Böylece herkesin yalnızken bile izlendiği bilgisi oluşturulur ve sözleşmeye uyma baskısı yaratılır. Doğadaki Ayetler¹²⁷ yazısında izleniyor olma duygusunun bilinçsiz de olsa kişiyi daha dürüst davranmaya ittiğini gösteren bir deneyi aktarmıştım. İşte Tanrı kavramı bu hepimizi gören veya gizine eremediğimiz yollarla bizi cezalandıran özne tanımlamalarından kusursuz olanı. Bilgisi ve istenci bütün varlığı kapsıyor; ondan kaçış yok. Böylece herkesin sözleşmeye uyması ve dolayısıyla toplumumuzun sağ kalabilmesi için elimizde etkili bir başvuru kaynağı oluyor. Sözleşmeyi çiğneyeni cezalandıracağımızda doğal olarak bunu Tanrı'nın adıyla yapıyoruz. Ayıplayacağımız, öveceğimiz, kınayacağımız, özendireceğimiz zaman da hep Tanrı'nın adıyla yapıyoruz. Bütün ahlaki işlevler Tanrı kavramına yapışık durumda. Tanrı her toplumda yok ama Tanrı'nın yerini örneğini verdiğim üzere onun yerini başka "her şeyi gören" özneler dolduruyor.

Evrimsel bir bakış açısıyla, herkesi gören ve hatta cezalandırabilen bir özneyi kavramsallaştırmayan toplumların sözleşmeyi ayakta tutamayıp işbirliği yapamadıklarını ve yok olduklarını söylemek de olanaklı. Elbette bu durum Tanrı'nın gerçekte var olmadığı ve yalnızca insanların türettikleri bir kavram olduğu anlamına gelmiyor. Yazımın konusu Tanrı'nın varlığının kanıtı değil, kavramın işlevselliği ve din /yasa /yükümlülük /ahlak kavramıyla ilgisi. Din olmadığını sandığımız şeylerin aslında neden ve nasıl din olduğunu anlatabilmek için bu bağlantıyı kısaca kurmak istedim. Elçilerin sözünü ettiği Tanrı'yı reddeden toplumların onun yerine başka buyurucuları koyduklarını ve dogmalar edindiklerinin örneklerini verdim. Herkes için aynı olan, kendine Gerçek adını veren, mutlak nesnel, mutlak değişmez Tanrı imgelemine toplumsal bilinçten çıkarında yerini eğreti buyurucular, yani tanrılar dolduruyor. Hazcılık, maddecilik, doğalcılık, hümanizm, bireycilik, liberal demokrasi, uluslararası hukuk, özgürlükçülük, çokkültürcülük, feminizm, hayvanseverlik, anti-militarizm, eşitlikçilik, insan hakları, ilerlemecilik, bilimcilik, görececilik, öte-insancılık (İng. *transhumanism*) gibi modern ideolojiler, nesnel Tanrı'yı yitiren toplumun buyurgan arayışından başka bir şey değil. Elbette hepsi de eğretidir, hepsi de gerçeğin bir bölümünü kabul edip bir bölümünü örter. Hepsi de Kuran'dan kötüdür. Tanrı kavramına sahip olmadıkları için Kitabı Mukaddes'ten de kötüdür.

Tanrı'nın ve dinin işlevselliğini başka türlü de anlatılabilir; tek açıklamanın bu olduğunu öne sürmüyorum. Ama bu benim tutarlı bulduğum ve Kuran'la çelişmediğini düşündüğüm bir açıklama.

Şu durumda din ile ahlak arasında [din = ahlak + Tanrı] gibi bir bağıntı olduğu akla gelebilir. Kavramlara kafa yormadan önce benim aklımda da buna yakın bir denklik vardı. Ancak kavramları yerine oturtuktan sonra şöyle formüleştirmek gerekiyor:

¹²⁷ <https://gerceginkitabı.wordpress.com/2017/04/04/dogadaki-ayetler/>

din (Arapça) = yasa (en geniş kapsamıyla) = ahlak (en geniş kapsamıyla)

O zaman Tanrı'yı nereye koyacağımız haklı olarak sorulacaktır. Tanrı ahlakın, yani dinin gerekçesidir. Bundan dolayı bu formülün dışında olmalı.

İşte Kitap! Onda kuşku yoktur. Sorumluluk bilinci [takva] taşıyanlar için yol gösterendir. Onlar görünmeyene güvenirlir [yuminune bi el gayb]... 2:2-3 (düzeltilmiş çeviri)

Onlar görmemelerine karşın [bi el gayb] efendilerine derin saygı duyarlar... 21:49

Bu ayetlerden anlaşılacağı üzere insanın ahlak (sorumluluk) sahibi (sakingan, *muttaki*) olmasının nedeni doğaüstü veya fizikötesi dediğimiz gerçekliğin ve dolayısıyla Tanrı'nın varlığıdır. Doğru davranışla Tanrı arasında bilinçli bir bağ kurulması gerekmez. İnsan Tanrı'ya güdülerinin ve sezilerinin yönlendirmesiyle bilinçsiz olarak da kulluk eder. Bundan emin olabiliriz, çünkü din (*religion*) kavramına sahip olmadığı gibi tanrı kavramına da sahip olmayan kültürler var yeryüzünde.

Batı'nın öyküsüne dönersek, bu adamlar türlü nedenlerle Tanrı kavramına yapışık bir ahlak oluşturmamışlar. Yani Kuran'ın cümlesiyle "dini Allah'a özgüleyememişler". Böyle olduğu için bir Kilise ahlakı, bir de Kral'ın ahlakı yan yana var olmuş. Bu elbette yere ve zaman göre değişen görelî bir durumdur; derdimi anlatabilmek için basitleştiriyorum. Kilise kimi konuda zırvalamakta diretince ve olumlu bir gelişim gösteremeyince bir noktada ipler kopmuş. Yanıldıkları nokta, Tanrı kavramını bütünüyle ortadan kaldırdıktan sonra ahlak kavramını dayandıracakları bir dayanak noktası olması gerektiğini anlamamaları veya anlamazdan gelmeleridir.¹²⁸

Endüstri Uygarlığı

Şeytan, endüstri uygarlığına sarılan modern insana sonsuz yaşamı vaat etmiş ama tam tersine sınırlı ömürlü bir yaşam düşlemesine neden olmuş. Doğal kaynakları kullanma hızında artış olmayan avcı-toplayıcı insan, yasak ağaca yaklaşmamıştı. Kabile içinde ve kabileler arasında hukukun üstünlüğünü gözettiği sürece yeryüzündeki varlığı kuramsal olarak sonsuzdu. İnsan toprağı ve suyu sahiplenmeye, ürünü paylaşılacak ve sahiplenilenleri rakiplerden koruyacak hiyerarşik düzenler kurmaya başladığında, hiyerarşide yüksek konumlarda olanlar ve altlarındakiler güçle şımardılar ve şeytanın sonsuz yaşam vaadine kandılar. Hukukun üstünlüğünü gittikçe genişleyen istisnalar için askıya alarak sonsuz ömrü yitirdiler, yeryüzünün sınırlı doğal kaynaklarına dayalı, sınırlı ömürlü bir yaşamla cezalandırılmış oldular.¹²⁹

¹²⁸ Ahlakla doğaüstü varlıkların arasındaki ilişkiyle ilgili olarak Pascal Boyer'in *Religion Explained* kitabını önerebilirim.

¹²⁹ Öğretiye unuttuklarında, verilenlerle sevinip şımarıncaya değin her şeyin kapılarını onların üzerine açtık. Onları ansızın yakaladığımızda artık tüm umutlarını yitirdiler. 6:44

Dünya yaşamının örneğı şudur: İnsanların ve hayvanların yediğı yeryüzünün bitkileri, gökten indirdiğimiz su ile karışır. Yeryüzü güzelliğini takınıp süslendiğinde ve halkı da ona egemen olduğunu sandığında gece veya gündüz buyruğumuz gelir. Böylece dün yerinde yokmuşçasına kökünden biçip atarız... 10:24

Üstelik kendilerine yazık edenlerin yerlerinde oturdunuz. Üstelik onlara neler yaptığımız size açıklanmıştı... 14:45

Yeniden Yaratılış Gününden önce yıkıma uğratmayacağımız veya yaman bir cezayla cezalandırmayacağımız hiçbir kent yoktur. 17:58

Fukuyama'nın şu satırlarında somutlaşan Batı şımarıklığını bu ayetlerin ışığında düşününüz: "Modern liberal toplumların [üstünde] efendilerden çok uşakların bilincinde filizlenmiş ve son büyük köle ideolojisi olan Hristiyanlığın büyük bir etkide bulunmuş olması, günümüzde kendini merhametin olağan sayılmasında ve şiddet, ölüm ve acının artık kabul edilmemesinde göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde ölüm cezası giderek

Endüstri uygarlığını varsayımlarıyla, seküler ahlakıyla, bir bütün olarak düşünmeyi daha kolay ve daha sağlıklı buluyorum. Bu uygarlık insan emeğini sömürme hiyerarşisiyle ve doğal kaynakları tüketme yollarıyla çok kez saadet zincirine benzetilmiştir. Buna göre piramidin tepesinde ayrıcalıklı sermaye sınıfı, politikacılara söz geçirebilecek ölçüde semirmiş olan çok uluslu şirket yöneticileri bulunur. Hemen altında onların işbirlikçisi olan politikacılar ve etkili kişilikler bulunur. Onun altında bulunduğu ülkeye göre sıralanmış üretim aracı sahipleri ve orta sınıf bulunur. Onun altında yine bulunduğu ülkeye göre sıralanmış mülksüzler bulunur. Bunların en dibinde sisteme yeni giriş yapmakta olan üçüncü dünya yoksulları bulunur. Sistem saadet zincirine benzetilir çünkü maddi varlık ve egemenlik en dipten en tepeye doğru sürekli aktarılır. Bunu yalnızca parasal ilişkiler ağı olarak düşünmek yanlıştır çünkü her katmandaki kişileri bu sistemin içinde olmaya ikna edip bu inanmışlığı tazeleyecek bir ahlaki aşılama da gereklidir. En basitinden bir apartman dairesinin bir köy evinden daha iyi olduğu veya yeni telefon modelinin eskisinden daha iyi olduğu önermeleri bile kişileri bu zincire eklenmeye ikna eden etkenlerdir. Bu ikna ediciler Allah'ın ahlakından uzaklaştırdıkları ölçüde Kuran'ın *tağut* nitelemesini hak ederler. Liberalizmin evrensellik iddiası, piramidin tepesindeki *tağutun* gözünden bakınca, yeni köleleri saadet zincirine eklenmeye ikna edecek yararlı bir virüs gibi görünüyor.

Büyük haksızlıklar üzerinde kurulan ve kesintisiz tek kullanımlık doğal kaynak akışıyla ayakta durabilen güç piramidindeki alt katmanların "sus payı" olarak edindiği maddi varlık, onun bu haksızlıklara razı olmasını sağlıyor. Doğal kaynak akışı yavaşlayınca, yani piramidin tabanından yukarı akan su kesilince bu sus payı kesilecek. 2008 krizinde olduğu gibi parça parça kesiliyor da. Bu kesilme kaçınılmaz olarak genele yayıldığında alt katmanlardaki kalabalıklar ile üst katmanlar arasında çatışma çıkacak. Bunun ayırdında olan üst katmanlar bu çatışmaya engel olmak veya engel olunamazsa üstün gelmek için hazırlık yapıyor. En güçlü rıza, aldatarak üretilir. Dolayısıyla Müslüman bir toplumun çekirdeğini oluşturmayı düşleyenlerin öncelikle aldanmama çabasını bir yaşam biçimi edinmeleri gerekiyor. Modernizm sürecinde oluşmuş olan ve çevremizi sarmış olan neredeyse her kavram, fikir ve öğreti, kalabalıkların aldanmışlıklarını sürdürüp besliyor. Aldanmış kalarak kalıcı (*ahira*) olanı elde etmek olanaklı görünmüyor. Elçilere "seni anlamıyoruz"¹³⁰ diyenler sömürü piramidinin aldatıcılığına maruz kalmış ve uyarılara karşın uyanamayan kişilerdir. Her seferinde piramit çöker ve altında kalırlar (*helak*). Şimdikininki farkı, hemen bütün dünyayı sarmış olması. İlkeler /doğanın yasaları /Allah'ın sünneti değişmiş değil.

Liberalizm dinini benimsemiş ve endüstriye bağımlı toplum, saadet zinciri yapısıyla, kendi yapıtaşları olan proteini sindirmekte olan bir canlıya benziyor. Bilinen tarih boyunca her ekonomik darlıkta bireyciliğin geri plana çekilmesi ve ortaklaşacı çözümlere yönelindiği gerçeği, liberalizmin yakıtı bittikçe kendisini imha edeceğinin yeterli kanıtıdır.

Kötü adamlar ve onların piyonları hiyerarşisini böylelikle iki eksenle birden düşünmemiz gerektiğini düşünüyorum: 1) İslam ve onu seküler (=boş küme) yapmaya çalışan düşmanları. 2) Görece ölçülü yaşamaya çalışan ama uyuyan kalabalıklar ve onların üzerinde tanrı olmaya çalışan bir avuç zengin.

kalkıyor ve insanlar savaşlardaki kayıpları daha az anlayışla karşılıyor. Amerikan İç Savaşı'nda asker kaçakları kesin kurşuna dizilirdi. İkinci Dünya Savaşı'nda ise böyle bir şey yalnızca bir kere oldu ve kurşuna dizilen askerin eşi daha sonra Amerikan hükümetine dava açtı. Britanya Kraliyet Donanması eskiden alt tabakalardan kişileri zorla bahriyeli yapardı, çünkü bahriyelilik forsalık gibi bir şeydi. Bugün ise, denizcilere sivil yaşamdaki kadar yüksek ücretler ödüyor ve gemilerde evlerini aratmayacak bir konfor sağlıyorlar."

¹³⁰ "Ey Şuayb!" dediler, "Söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz... 11:91

Bir sure indirildiğinde "Sizi gören var mı?" diyerek bakışır, sonra dönüp giderler... 9:127

Ve seni dinleyenlerden bir bölümü senin yanından çıktıklarında, kendilerine bilgi verilmiş olanlara "Az önce, ne söyledin?" derler. İşte onlar Allah'ın yüreklerine damga vurduğu ve kendi isteklerine tutsak olan kimselerdir. 47:16

Seküler Kılığında Dinsel Aşılama

Buraya kadarki çabam, Kuran'ın din dediği şeye bugün ahlak diyor olduğumuzu göstermekti. Bunu derken ahlak kavramını anayasayı, yasayı, mahkemeleri de içine alacak biçimde en geniş anlamıyla kullanıyorum. Doğrunun ve yanlışın bilgisi ve bu bilgiyi ayakta tutmak üzere var edilen her kurum ahlakın, yani Kuran'daki "*din*"in konusudur. Öyleyse yaşamda dinsel olan ve dinsel olmayan alan ayrımı zorlama bir ayrımdır. Yaptığımız her türlü öğütlemeye, çağrı, özendirme, kınama, caydırma, cezalandırma ve ödüllendirme ahlakidir, Kuran'daki anlamıyla *dinseldir*. Dinden çok uzak saydığımız şeyler, caddedeki bir reklam panosu, bir komedi filminde yapılan şaka, bir masal kitabı, bir doğum günü kutlaması, havaalanındaki güvenlik kontrolü, bir binanın mimarisi, bir bilgisayar programının tasarımı bile dinseldir, dinle ilgilidir. Çünkü bunlar, onları var eden insanların doğru ve yanlış bilgisiyle biçimlenmiştir. Birinin ötekini kendi iyisine çağırması (Kuran'da ara: *emri bi el maruf*) ve kötünden alıkoyması (Kuran'da ara: *nehyi an el münker*), kendisi bunun farkında olsa da olmasa da dinsel bir çabadır. Bir spor salonundaki duşların arasının açık veya kapalı olması dinsel bir karardır. Bir bilgisayar programının yapacağı işleri kullanıcıya onaylatması veya bilgi vermesi dinsel bir tasarım karardır. OHAL dinsel bir uygulamadır. Anayasa'da yapacağınız her türlü değişiklik dinseldir. Belediyenin otobüslere engelli asansörü koyması dinsel bir karardır. Besinlerin etiketlerine "GDO içermez" yazılmasını yasaklamak dinseldir. Enerji Kimlik Belgesi dinsel bir uygulamadır. Manavın elmaların iyisini üste koyması dinsel bir karardır. Yaşamda dinsel olmayan bir alan yoktur.

Aşağıda dinle ilgisi olmadığını sandığımız söz veya imgelerin aslında nasıl da dibine kadar dinsel olduğunun birkaç örneğini veriyorum. Göstere göstere, ayan beyan ahlaksızlığa çağıran veya "dinleri kötüleyen" örnekleri değil, yarı-örtülü aşılama örneklerini aldım. Unutmayalım, aşılama bilinçli olmak zorunda değil. İnsan bağlandığı doğruları her sözüne ve eylemine yansıtabilir.

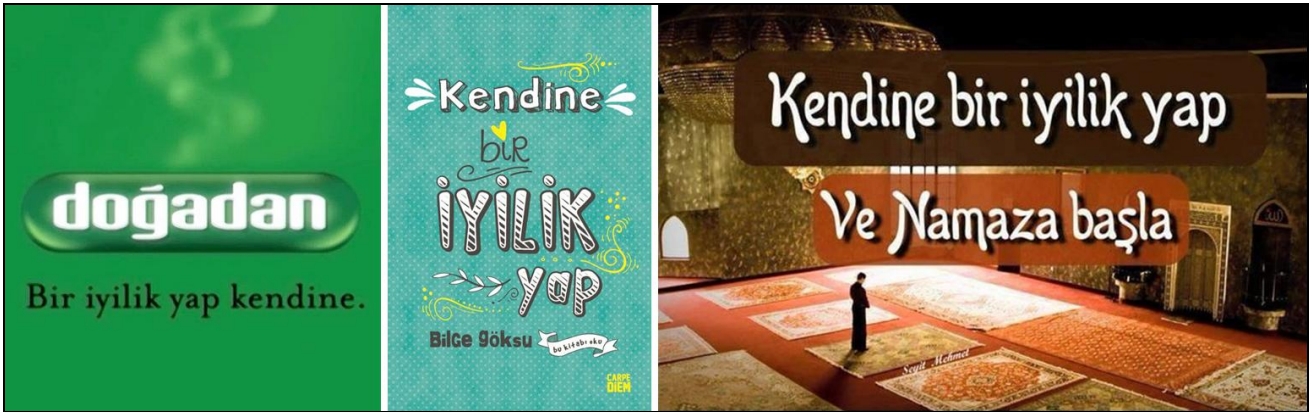
Mutluluk satan şirketler. Aydınlanma düşünürleri yaşamın anlamsız olduğunu söylemişlerdi. Onlardan birkaç yüzyıl sonra şirketler yaşamın anlamını satmaya çalışıyorlar.

Bir internet reklam şeridi. İnternette, televizyonda, gazetede, sokakta sürekli dinsel aşılamanın etkisindeyiz. "Dinsel alanın dışı" diye bir şey olmadığının bilincine varmadıkça içimizden Kuran'un yoluna dönen bir kuşak yetişme olasılığı yok.

Aşılama...

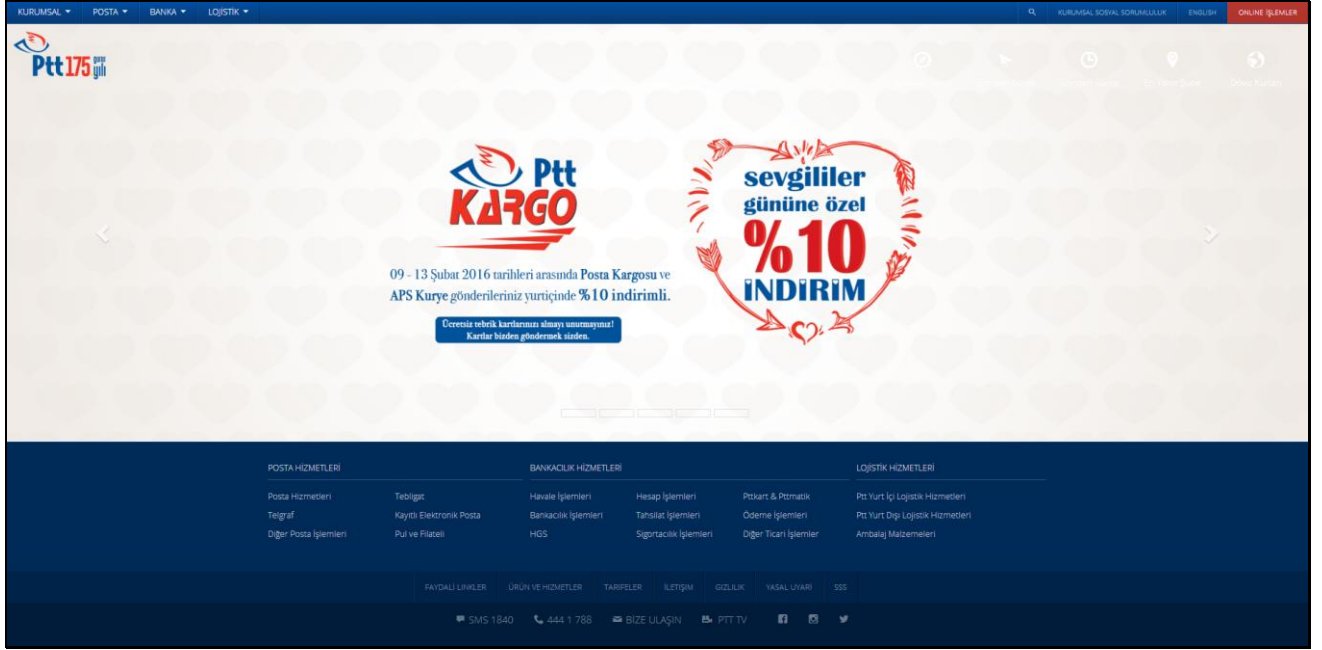
Aşılama...

Aşılama...

Ve sonuç... Artık bireyci, hazcı terimlerle düşünüyor.

İnternette bolca paylaşılan tek cümlelik sözde bilge öğütler, telefonundan internete giren, "sosyal medya" kullanan bir kişi göz önüne alındığında yineleme sıklığı en yüksek dinsel aşılama öğeleridir. Modern /seküler ve dolayısıyla gelenekçi-ikili algının etkisi altındaki kişi şu cümlenin altında Hz. Muhammed yazsaydı dinsel olduğunu düşünenecekti. Ahlak öğüdü seküler kılıkta geldiği için düşünmüyor. Ve seküler kılıkta geldiği için bu örnekte olduğu gibi öğüdün eski ahlaka da, Kuran'a da aykırı olduğunun ayırdına varması zorlaşıyor.

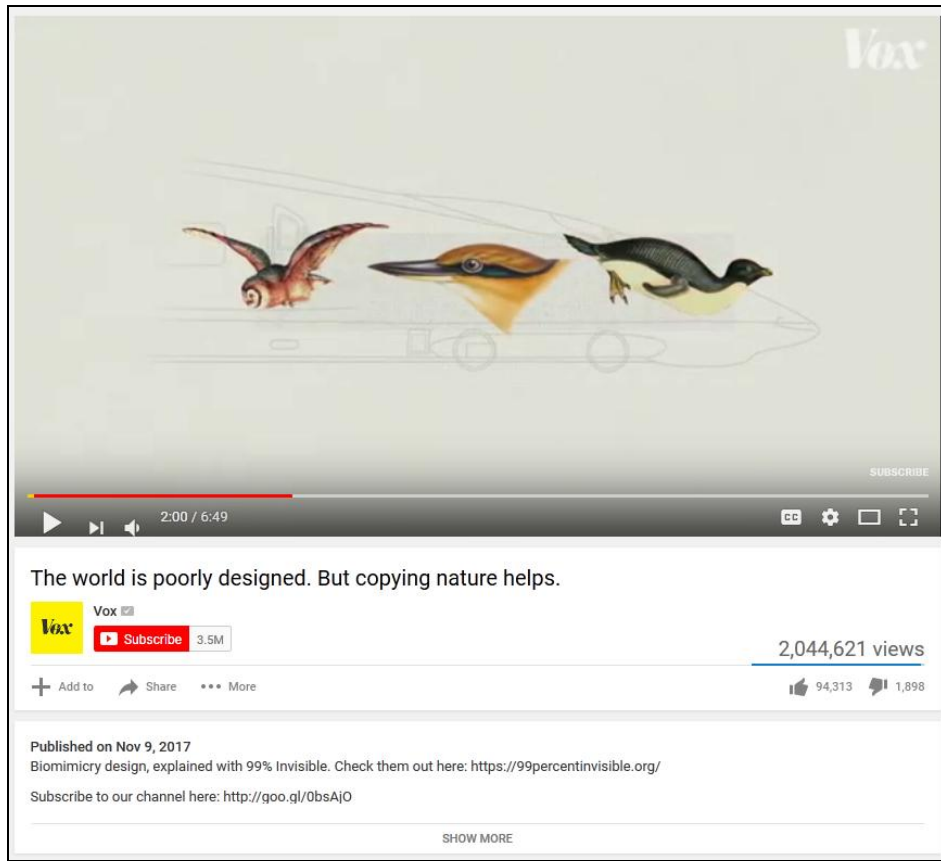
PTT internet sitesinden. Kitaplı dininin “Müslüman” hükümet eliyle aşılması.

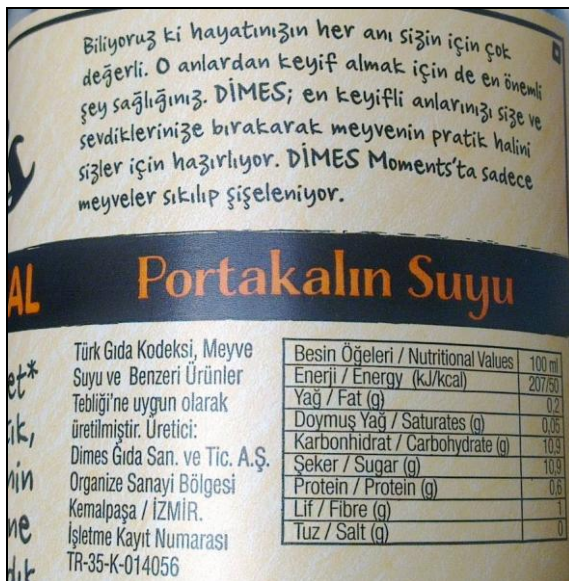
Solda: İngiliz televizyon kanalının dergi reklamı. “Dünya Futbol Kupası dört uzun hafta sürecek. 9 Haziran’da başlıyor.” Reklam ahlaki bir öğüt vermiyor gibi görünse de bir davranışı normalleştiriyor, onaylıyor. Sağda: Köpek aksesuarları üreten bir şirketin reklamı. “Anne olmak birine kan bağıyla bağlanmak anlamına gelmez. Birini bütün yüreğinizle koşulsuz sevmek anlamına gelir.” Reklam, hayvanları “biri” sayarak onların insanlara denkliliğini öne sürüyor; ahlakidir. Hayvanların koşulsuz sevebileceğini söylüyor; ahlakidir. Annelerle it sahiplerinin denkliliğini ima ediyor; ahlakidir; aynı zamanda hakarettir. Ne var ki buna benzer reklamlar ahlaki çıpasını yitirmiş Batı’da hiç tepki almaz. Hiçbir insan eylemi ahlaki olarak “nötr” değildir.

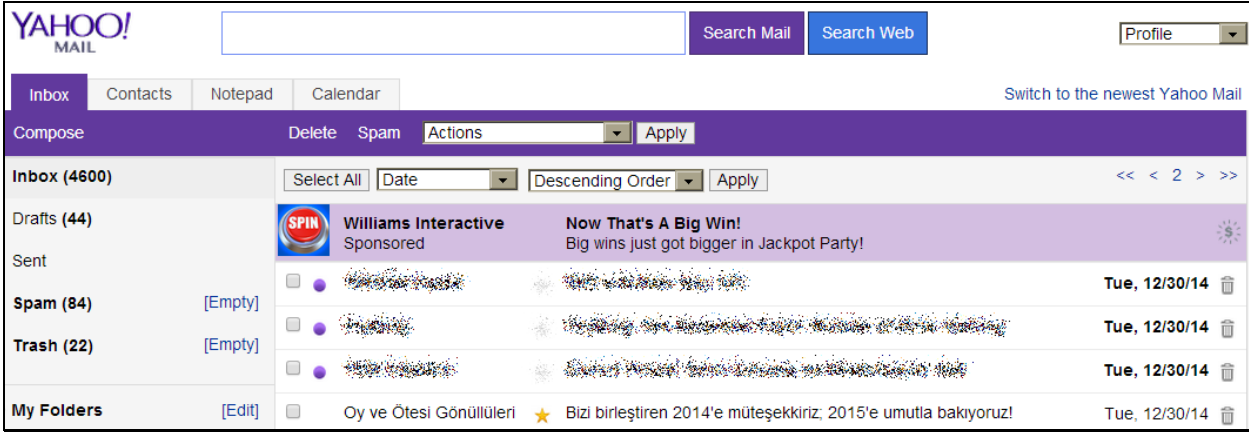
Heyecanlanıp elbisesini yırttığı için sevgilisini evire çevire döven bir kadını gösteren bir reklam. Evlilik dışı ilişkinin normalleştirilmesini bir kenara bırakıyorum... Bir çaput için yaralarcasına bir insanın dövülebileceği aşılmasının yanında, bir kadının bir erkeğe vurabileceği aşılması yapılıyor. Erkeğin gömleğini yırtan kadını dövdüğü bir reklam çok büyük tepki almakla birlikte otoriteler reklamı yayından kaldırmak için yasal yollar ararlardı. Çünkü feminizm dini Türkiye’de uzun süren aşılamar sonucunda yerleşmiştir. Erkeğin kadına vurduğu bir reklamı mide bulandırıcı bulanlar bir elbise için insanın dövülmesini sindirebiliyorlar çünkü maddecilik ve hazcılık dini yerleşmiştir. Filmi /watch?v=wIm-F0BjcOA adresinde izleyebilirsiniz (başına youtube.com ekleyiniz).

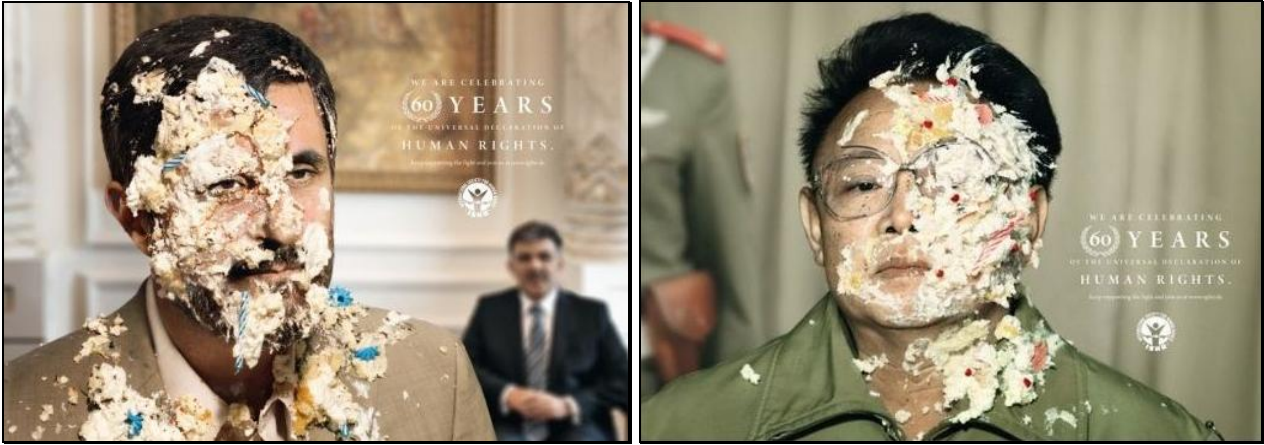
“Eğitici” bir video. Türkçesi: “Doğa kötü tasarlanmıştır. Ama onu taklit etmek işe yarıyor.” Doğanın kusurlu olduğunu söylemek doğrudan Tanrı’nın kusurlu olduğunu söylemeye denktir. Kusurlu Tanrı imgesi Eski Ahit’e ve yeryüzüne indiğini söylemesi dolayısıyla Yeni Ahit’e özgü olabilir. Ama Kuran’a kesinlikle aykırıdır.

“Alt tarafı meyve suyu.”

Sandık tutanaklarını kendi geliştirdiği T3 bilgisayar sistemine girmeyi "ritüel" olarak anan Oy ve Ötesi derneği, bu e-postada zamana teşekkürlerini sunuyor. Neye şükrederlerse etsinler dinsel olacaktır.

ISHR (Uluslararası İnsan Hakları Derneği)'nin reklamlarında küresel egemenlere direnen son ülkelerden ikisinin önderleri insan hakları dinine secde etmedikleri için aşağılanıyor. Bu türlü reklamlar Türkiye'de de yayınlanıyor. Kimisi dinsel çağrının yalnızca kilise açarak yapılacağını sanadursun.

Türkiye'de yayınlanan bu sokak reklamını basit bir elektrik şirketi reklamı olarak görmek yanlış. Fotoğrafta bir Türk erkeğini diz çökerek ve yüzük armağan ederek bir Türk kadınına evlilik teklif ederken görüyoruz. Türkler böyle evlenmezler(di). Bu, Türklerin evlenme biçimlerini ve ilişkiye bakış açılarını ve en nihayetinde toplumun evlilikle ilgili yasalarını değiştirmeye bir çağrıdır. Sık yinelenen küçük şeyler sonunda büyük farklar yaratır.

Herhangi bir mitolojik kahramana gönderme yapmayan bir heykel de dinsel içerikli olabilir. Dinsel mesaj vermesi için kişinin din adamı olması gerekmez. Sanatçılar bunu yoğun biçimde yaparlar.

Türkiye'nin yeni kuşaklarının İslam'dan daha da uzaklaşması için Hristiyanlık propagandası yapan yayınları beklemeye gerek yok. Dinsel aşılama "yaşam tercihi, yaşam biçimi, kişisel gelişim, eğitim" gibi adlarla da gelir. Özellikle sağdaki dergi cepheden İslam'ı hedef almıştır (veya ondan geriye kalanı).

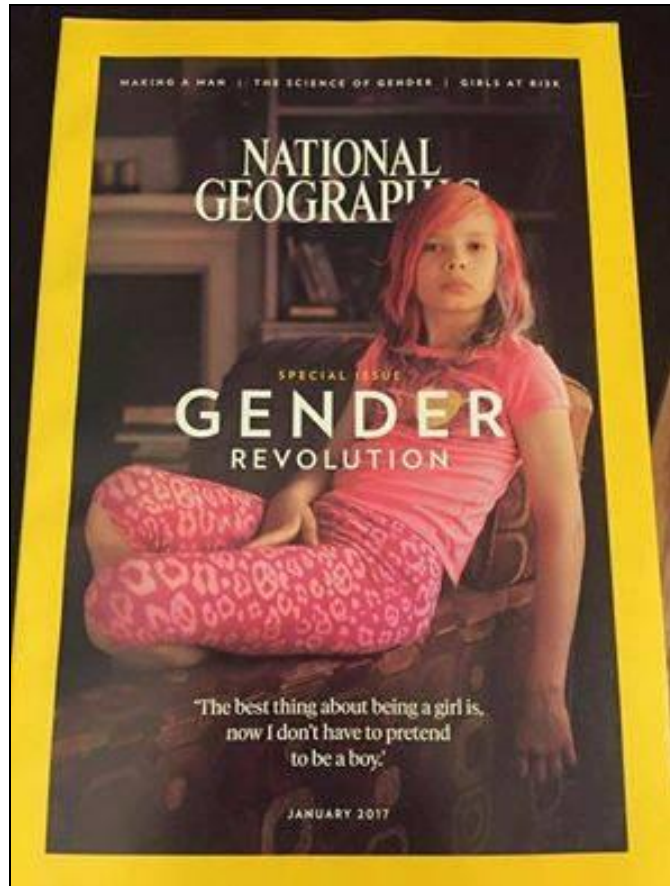
Soldaki araba reklamı: Arkadaşı arabasının koltuğunu lekelediği için arabasını seçiyor ve arkadaşını bırakıyor. "Nesneyi arkadaşınızdan çok sevin." Sağdaki araba reklamı: Nine en arka koltuğa, çocukların da arkasına oturtulmuş. "Ana-babaya saygı eskide kaldı, onlara zorlukla katlandığınızı onların yüzüne vurabilirsiniz."

Aşağıdaki tişört üç dinin de, politikanın da, şiddetin de bir olduğu mesajını veriyor. Dinsel ve ahlakidir.

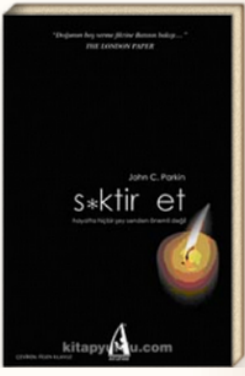

Soldaki kitap adı Tevrat'ın "Başlangıçta Tanrı yeri ve göğü yarattı" (Yaratılış 1:1) cümlesine, sağdaki kitap Adem ve Havva'nın gökten yeryüzüne gönderildikleri hurafesine göndermedir. Yahudi-Hristiyan kültürüne uzak kişiler roman ve filmlerdeki Yahudi-Hristiyan dinseliliğini anlamadıkları gibi buradaki dinsel göndermeleri anlamayacaklar.

"Özel sayı: Cinsiyet devrimi. 'Kız çocuğu olmanın en iyi yanı artık oğlanmış gibi yapmam gerekmemesi.'" Kapakta reşit olmayan ve cinsiyet değiştirmiş bir çocuğun resmi var. Derginin adı "Ulusal Coğrafya".

★★★★☆

İç Sayfalara Gözet

Videosunu İzle

S*ktir Et

Hayatta Hiçbir Şey Senden Önemli Değil

John C. Parkin
ARUNAS YAYINCILIK

"S*ktir Et demek sizi iyi hissettirir. Mücadeleden vazgeçmek, ne hoşunuza gidiyorsa onu yapmak, çevrenizdekilerin sizin hakkınızda düşündüklerini umursamamak ve kendi yolunuzdan gitmek harika bir duygudur.

John C. Parkin'in bu komik ve ilham verici kitabı, S*ktir Et demenin; Doğunun boş verme, vazgeçme ve bir şeylerin o kadar da önemli olmadığını fark ederek gerçek özgürlüğü bulma gibi ruhani fikirlerinin kusursuz bir Batı ifadesidir.

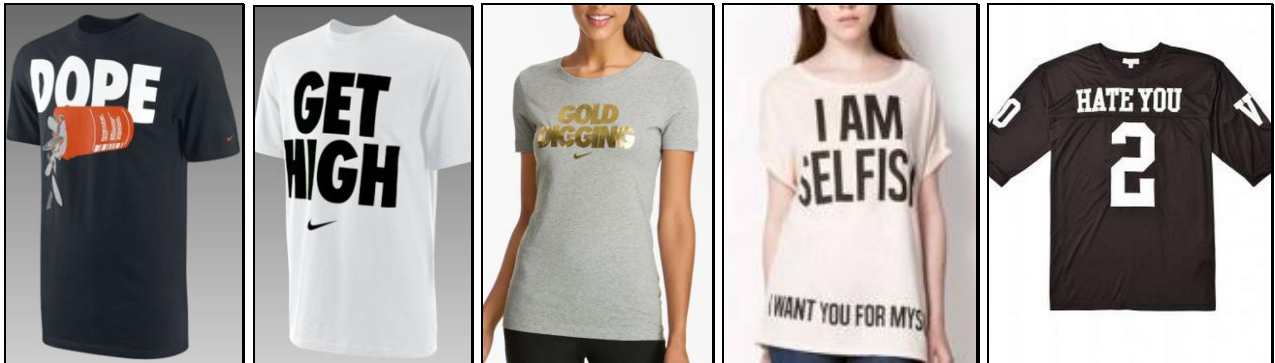
S*ktir Et; şarkı okumak, meditasyon yapmak, sandalet giymek ya da tütün yemek gibi eylemler gerektirmeyen ruhani bir yoldur. Modern zamanın küfürlü söyleyişiyle, [devamını oku](#)

Din kitabı.

Bioshock oyunundan iki ekran görüntüsü. Solda: "Ne tanrılar, ne krallar. Yalnızca insan."

Sağda: "Özgecilik bütün ahlaksızlıkların kökenidir."

Soldan sağa: "Uyuşturucu" (argo) "Kafanı güzelleştir" "Altın arayıcı" (İngilizce sokak ağzında yamanacak zengin koca arayanların adı) "Bencilim, seni kendim için istiyorum" "Senden nefret ediyorum" Bu tür tişörtler Türkiye'de de satılıyor. Liberal toplumlarda dinsel göndermeler yaparak iyiye çağırıp kötüden caydırmak yasaktır. "Seküler" kalarak kötülüğü övmek serbesttir.

SONSUZA KADAR YAŞAMAK
SAHİ BİZ NEDEN YAŞLANIYORUZ?

POPULAR SCIENCE

TÜRKİYE

GÖREVİMİZ MARS
ULAS, AYAKTA KAL, İLERLE!

AYRICA
BÜYÜK BEYİN DAHA İYİ
X GEZEĞENİNİN PEŞİNDE
DEPREM TOPLUMU

ÖZEL RÖPORTAJ
BARACK OBAMA İLE

UZAY TEKNOLOJİ SİRKETLERİ VE DÜNYAYI NEDEN TEKNOLOJİ MERAKLIILARININ YÖNETECEĞİNE BAIR

İNSANDAN SONRA
YAŞLI GEZEĞENİMİZ BİZ ONU TERKETTİKTEN SONRA KENDİNE BAKABİLECEK Mİ?

EVRETTİ 4 NALİL
MAYIS 2015
SAYI 47
MİLLİYETLİ 5,50 TL

GELECEK • HAZİRAN 2015

Transhümanizm

Aşkın İnsan

Alldesign 2015 kapsamında İstanbul'a gelen Natasha Vita-More insan ömrünü yeni bedenler tasarlayarak uzatmayı amaçlayan transhümanizm akımını anlattı.

Amerikalı tasarımcı ve teorisyen Natasha Vita-More, Nick Bostrom'la birlikte katıldığı 4. Varoluş Endüstri ve Gelecek Teknolojiler Fuarı'nda transhümanizm konusuna değindi. Humantiy-Enstüsyü Növelim Kur'u Başkan Vita-More, transhümanizmin fiziksel ve zihinsel olarak üstün insanlar yaratmaktan çok, insanlığın yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik olduğunu söyledi. Kendini "beden tasarımı" olarak tanımlayan Vita-More'a göre transhümanizm insan türünü sanal, bilim ve teknoloji yoluyla sürekli geliştirmeyi amaçlayan bir akım. Aynı zamanda Etik ve Gelecek Teknolojiler Enstitüsü öğretim üyesi olan Vita-More, bu bağlamda yeni bedenler tasarlamamın kritik olduğunu vurguluyor. Vita-More son yıllarda Primo 3M+, Primo Post Human ve Çukla Platform bedenlerini tasarladı. 21. yüzyıl ortalarında kullanıma girmesi beklenen sentetik bedenler, Homo sapiens sapiens'in bugün sahip olmadığı zihinsel ve fiziksel kabiliyetler geliştirmesini sağlayacak. Popular Science Türkiye'nin sonlarını yanıtlayan Vita-More, yeni insan bedenlerinin basit birer cyborg olarak algılanmaması gerektiğini söyledi: "Çukla Platform Bedeni'nin bugün de kimsen kullanıyor. İnsanlar internete girerek kendilerini kolektif olarak taşıyor. İnternet bry-lerin tek başına sahip olamayacakları bilgilere erişmesine izin vererek tekil bedenlerin bilgelik kapasitesini artırmayı sağlıyor. Engelleri yapıp kod prototipleri ve tekerlekli sandalyeler kullanarak bedenlerini tamamlıyor, epilepsi krizlerini önleyen kontrol çipleri üretiyor ve eşgüdün dışıncı gücünü yöneten beyin-bilgisayar arayüzleri geliştiriyor". Vita-More insan için göze bütün bunlar üstün insan çağını çıktan geldiğini gösteriyor, ancak gelecekte bugünkü

insanlardan daha hızlı koşan, daha dayanıklı olan ve daha hızlı düşünen bedenler üretecek. "Çukla Platform Bedeni bir konsept çalışıma. Sıradan cyborglar gibi insanlığın sadece belirli bir yeteneğine odaklanmıyor. Bunun yerine, insan türünü zihinsel ve fiziksel olarak tüm yönleriyle geliştiren bedenler tasarlanıyor". Vita-More bu aşamada Robocop ve Terminator filmlerindeki cyborgların yetersiz kaldığını savunuyor. İnsanlardan fiziksel olarak daha güçlü bryonik canılar geliştirmeye yönelmenin ayrılmazlığı körükleyeceğini söyleyen Vita-More için süper insan aynı zamanda süper bilge de olmalı. Vita-More insan ömrünü uzatmadan önce insan zihninin sürekliliğine odaklanıyor. "İnsan beynini Altın Gün filminde olduğu gibi bilgisayarlara kopyalamak yeterli değil. Uzun ömür ve ölümsüzlük ancak orijinal zihin devamlılığını sağlamakla mümkün olabilir. Ayrıca ölümsüzlüğü elde etmek için insanların kendini sanal alemde yüklemesini de riskli buluyorum. Ya bir bilgisayarların fişini çekerse? İnsan beyninin bütünlüğünü korumak için her zaman fiziksel bir bedene sahip olmamız gerekiyor ve Çukla Platform Bedeni bu nedenle tasarladım". Vita-More'a göre transhümanistlerin son derece insani sevgileri var: "Bilim ve teknoloji insanlığın önünde yeni ufuklar açıyor. Mikroskoplardan teleskoplara uzanan bir çizgide Evren'i keşfediyoruz. Ancak ömrümüz ve kabiliyetlerimiz atalarımız bedenleriyle sınırlı. Örneğin röntgen MRI, PET ve C taraması teknolojileri gelişmeden önce vücudumuzun içini göremiyorduk. Ben de kendi deneyimlerime dayanarak insan bedeninin son derece kırılgan olduğunu anladım. En ufak bir kazada veya hastalığa hayatımız

Beden tasarımı
Transhümanist Natasha Vita-More, insan bedenini fiziksel ve zihinsel olarak geliştirecek olan bedenler tasarlıyor.

kaybediliriz. Örneğin birkaç yıl önce hamile kaldığımda bunun riskli bir şey gibi geldiğini biliyordum ve hayatı tehlikeye atıfta olmakla birlikte düşünüyordum. Ancak günümüzde durum değişiyor. Mobil cihazlara yüklenen yeni akıllı uygulamalar yardımıyla kalp ritminden kan şekeri değerlerine kadar birçok önemli veriyi gerçek zamanlı olarak takip edebiliyoruz. Kısacası, üstün insan bedenleri tasarlamaya biraz da malumun ilam olarak bakmak gerekiyor".

Natasha Vita-More yaşlanmaya bağlı komplikasyonlara da değinerek hastaların daha sağlıklı yaşamada teshis etmek gerektiğini belirtiyor: "Tasarladığımız bedenler hastalıkları işaret eden sinyalleri doğrudan insan beynine ve doktorlara ileterek fiziksel zaafılamız elimine etmeyi sağlayacak. Bu açıdan bakıldığında, transhümanizmi akıllı telefonlarla bilgisayarları fonksiyonların insan vücuduna eklemek çabası olarak da tanımlanabilir. Bu-

42 / POPULAR SCIENCE

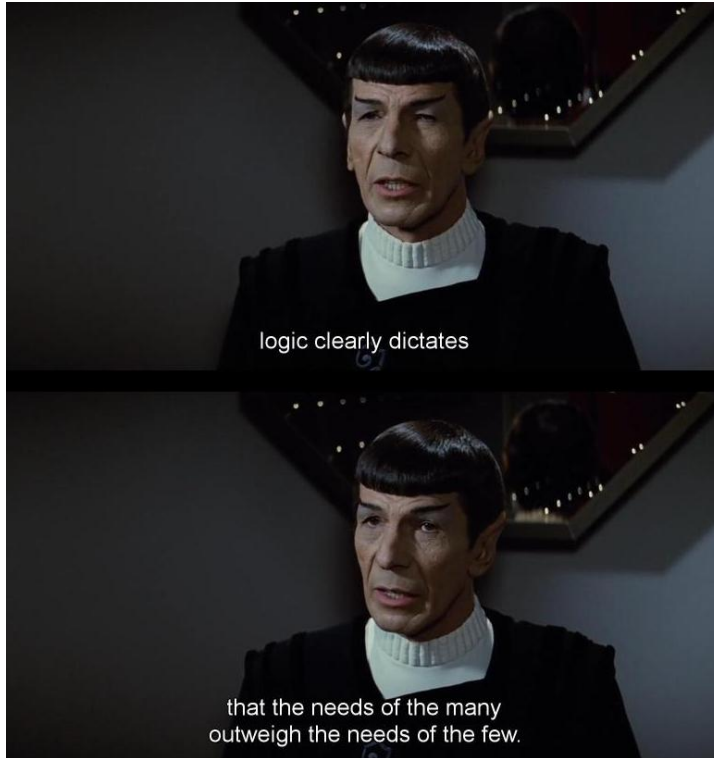
Popülerin, "pop"un ardındaki okur bilimle dini ayırt edemez. Bu ve benzeri yayınlar bilim adı altında basbayağı din aşılabilir. Seküler-ikili algı, insanların bunun din olduğuna ikna olmasını güçleştirir. Bilime gönderme yapmak, kimi kişilere ve kimi fikre dokunulmazlık kazandıran bir zırha dönüşmüştür.

Adını din koymayınca modernizmi kucaklayan (sözde) Müslüman, İslam'ı giyime, törene ve kimliğe indirger. Giderek daha fazla Müslüman olmayanlar gibi yaşadığını sezinler, açığı kapatmak için işlevini ve anlamını yitirmiş simgelere yüklenir. Hem yeryüzünde Kuran'a bağlı tek kişi kalmasını isteyen çevrelerin, hem de yeryüzü tanrısı olmaya çalışan küresel egemenlerin istedikleri de budur.

AB'nin görevlileri bu kamyonlarla Türkiye'yi köşe bucak gezerek kadınlara feminizmi, yani kadını ve erkeği birbirine düşürerek aileyi yok etmeyi hedefleyen ideolojiyi aşıladılar. Misyonerlik bu değilse nedir?

Uzay yolu filmlerinden bir sahne. Dizideki en mantıklı karakter ve örtülü bir tanrıtanımaç olan Spock, "Mantık, çoğunluğun gereksinimlerinin azınlığın gereksinimlerine yeğlenmesini buyurur" diyor. Oysa bunu mantık değil, vicdan buyurur. Bu hatayı hemen o anda göremediyseniz aşılamanın etkisi altına girdiniz... İzleyicinin etkilenmesi için bu repliğin aşılama amacıyla yazılmış olması gerekmiyor.

Uluslararası Af Örgütü'nün iki reklamı. İkisi de insan hakları dininin ikiyüzlü ölçütlerine göre Müslüman ülkeleri hedef almış. Birinci reklamda "af" örgütünün saldırganlığa çağırdığı dikkatinizden kaçmasın. İkinci reklamda kalabalığın "barbarlarla" aralarındaki farkı belirginleştirmek amacıyla sarışın, tişörtlü, şortlu tipler seçilmiş. Hiç kimse, hiçbir örgüt ahlaki olarak "nötr" değildir; özellikle seküler dinleri benimsemiş olanlar.

Toyota 2018 Big Game Ad: One Team

Toyota USA

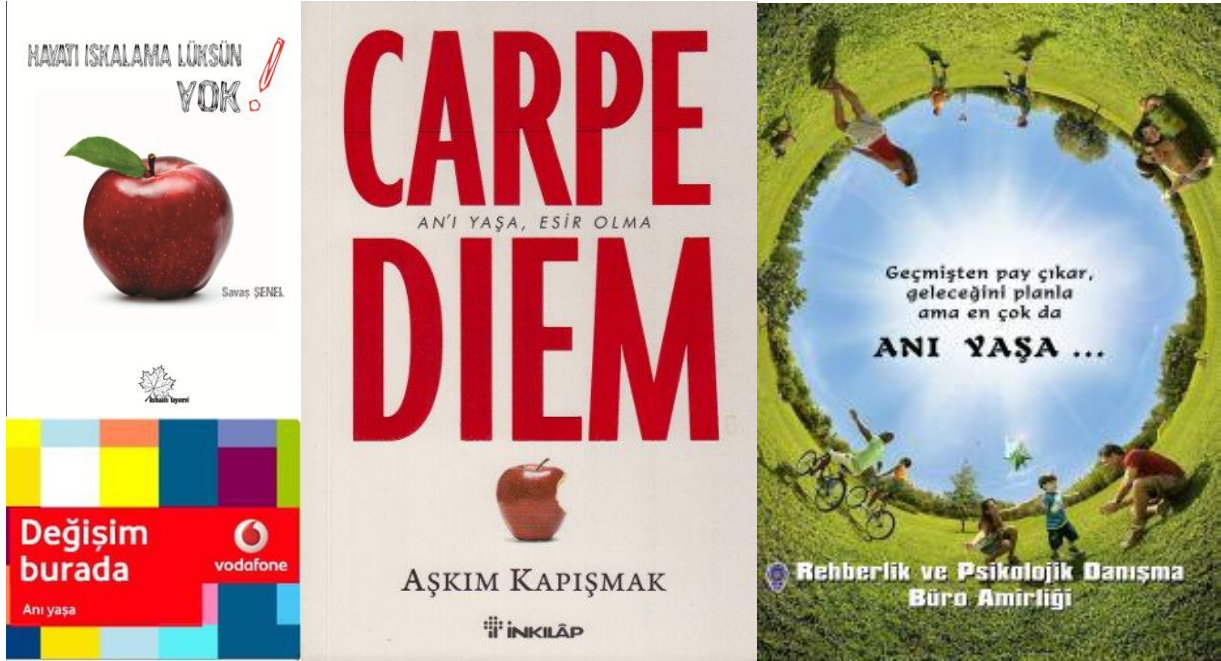
 Subscribe 233K

172,406 views

+ Add to Share ... More 418 37

Published on Feb 3, 2018
 We're all one team. Visit toyota.com. #LetsGoPlaces
 SUBSCRIBE: <http://bit.ly/ToyotaSubscribe>

Bu araba reklamında bir haham, bir rahip, Arap giyimli bir Müslüman ve manastır giysisi giymiş bir Budist birlikte maça gidiyor ve rahibelerle birlikte maçı izliyorlar. Küçük bir ayrıntı: Rahip maça yetişmek için vaazını cıvık bir biçimde yarım bırakıyor. Modern anlamda "din" dedikleri şey yalnızca örtüdür. Bu durum küresel egemenlerin işine gelir. Reklamı hazırlayan çok uluslu şirket bütün dünya insanların para dinine girmesini istiyor ve bunu hoşgörü, diyalog gibi ilk bakışta sevimli gelen kılıklara sokuyor. İnsanların dinleri ne olursa olsun spor taraftarlığında birleşebileceklerini söylemek, onlara kısmen yeni bir din biçmektir zaten. Bu yargının temelinde yaşamın tümünü kaplamayan bir din algısı, yani seküler-ikili algı yatıyor. Bu hoşgörü, barış, kardeşlik, diyalog ikiyüzlülüğü, "Benim istediğim dine girdikten sonra kafana hangi başlığı geçirirsen geçir" gibi bir mesajda özetlenebilir. Alt metinde, seküler dinlerle bir türlü barışamamış olan Müslümanlara "artık vazgeç" mesajı da veriliyor. Bu mesaj Henry Kissinger'in Dünya Düzeni adlı kitabında sekülerlikle barışamayan İslam'ın yok edilmesi gerektiğini ima etmesiyle örtüşüyor. Müslüman toplumlar seküler dünya düzenine ayak uydurmak istemezler ve bundan dolayı saldırıyla karşılaşılırsa, bu Kuran'ın "Sizi dininizden döndürmek için savaşanlarla savaşın" (2:217, 4:75, 22:40, 60:8-9...) buyruğundaki durumun ta kendisi olur. Bu, Kuran'da anlatılanları ancak evreni bildiğimiz ölçüde anlayabileceğimiz bir başka örneği. Yeryüzünde neyin ne olduğunu bilmeyenler bu basit çözümlemeyi yapamıyor ve "İslam'ın liberal yorumunu" yapma aymazlığına düşüyorlar. Reklamı /watch?v=UrGu6H8t2gU adresinde izleyebilirsiniz.

Sol üstte ve ortada kitaplar, sol altta bir reklam görseli, sağda "Müslüman" hükümetin polisinin psikolojik destek biriminin bir afişi. "Anı yaşa, her anın tadını çıkar, hayatı ıskalama, günü yakala..." Bu mesajın, acele etmekten ve sonrasını planlamaktan yorgun düşmüş, kaygı bozukluğuna yakalanmış olan Batılı yüreği için olumlu bir mesaj olabileceğini varsaysak bile Türkiye'de böyle bir gereksinim yoktur. Yine Batılının kendi hastalığına biçtiği ilacı üstüne alınma durumu var. "Anı yaşa", Latince Carpe Diem'in çevirisidir. Bu sloganın Satanist Kilise'nin ilkelerinden biri olması rastlantı değil.¹³¹ Çünkü şeytan, insanı çabuk ve kolay gelene, bayağı olana (Kuran buna *dunya* diyor) çağırır. Allah ise uzun vadede gelene ve kalıcı olana çağırır (Kuran buna *ahira* diyor). İnsan toplumlarını bir arada tutan sözleşme olan hukukun üstünlüğü, hep gelecek zamanla, gelecek beklentisiyle ilgilidir. Söz, sözleşme, güven gibi insan ilişkilerine özgü kavramlar; Kuran'ın *ahira*, *sabr*, *beka* gibi kavramları süreklilikle, geleceğe hazırlıkla, uzun vadeyle ilgilidir. Maymunlar için ise yalnızca şimdi vardır. "Anı yaşa" diyen ve gerçekten anı yaşamaya çalışanlar topluma bir şey vermenin değil, ancak toplumdan bir şey koparmanın yolunu arayan hazır yiyciler olabilirler. Anı yaşayan yeterli sayıda insan, toplumun çöküşüdür. Çökmekte olan bir toplum olan Türkiye artık gelecek planı yapamıyor. Türkler geleceği tasarlamakla ilgili, gelecek beklentisiyle ilgili kodlar olan hukuk kurallarını çiğniyorlar. Parti yoldaşlarını ilk fırsatta satıyorlar. İş ortaklarına güvenemiyorlar. Beş yıl içinde eşlerinden boşanıyorlar. Öndeki sürücünün bir sonraki hareketini kestiremiyorlar. Tanrı'nın insan toplumlarının doğası olarak belirlediği geleceği düşleyebilme, hukukun üstünlüğünü kurma ve dolayısıyla güven duyabilme, sözleşme yapabilme yetilerini yitirme sürecindeler. Tanrı'nın Kuran'da anlatılan veya doğada işaret edilen gerçek dininden hızla uzaklaşmakta ve Batı'dan gelen "anı yaşama" mesajını benimsemekteler. Kuran'ın "Kitaplılar sizi dininizden döndürmek isterler" uyarısı ne zamanı geçmiş bir masaldır, ne de uzak gelecekle ilgili bir paranoyadır. Bugün, şimdi, her saat ve dakika uğruna çabaladıkları bir erek ve ilerlemekte olan bir süreçtir. Çevrenizde kilise misyoneri aramayın boşuna. Ahlaksal aşılama bulunan her bir reklamı, "kamu spotu"nu, sivil toplum sloganını gördüğünüzde sizi tek ve gerçek dinden bir adımcık daha uzaklaştırma çabasıyla yüzleşmektesiniz. "Anı yaşa"yacaksınız, "daha fazlasını iste"yeceksiniz, "bir yudum mutluluk" tadacaksınız ve "kendinizi ödüllendireceksiniz". "Ateş sizi çağırıyor."

¹³¹ <https://www.churchofsatan.com> adresinde Şeytan Kilisesi'nin inanç ve uygulama ilkeleri incelenebilir. "Aydınlanma"ya, bilgiye ve özgürlüğe yapılan vurguya dikkat ediniz!

YouTube TR Search

onedio video

ZEKİ KADINLARIN YALNIZ OLMASININ SEBEPLERİ

0:31 / 4:14

Zeki Kadınların Yalnız Olmasının 7 Sebebi

Onedio 1.5M

1,350,083 views

24,495 871

Published on Apr 14, 2017

Dolayısıyla güzel ve zeki kadın, her kadın gibi delirmiştir. Güzel olduğu için bir tık daha fazla delirtmiştir; zeki olduğu için her şeyin daha farkında olarak iyice sinire kesmiştir. Bu ülkede aşk, zeki ve güzel kadın için öncelikler listesinde değildir.

Up next

Autoplay

Açık Sözlü Kadınların Özellikleri
Onedio
920,713 views

Tek Başına Dağları Delen Kadınların 8 Özelliği
Onedio
1,224,096 views

Sinsi İnsanların 10 Özelliği
Onedio
1,892,580 views

Alışveriş Merkezlerinin Bilmenizi İSTEMEDİĞİ 10 Şey
Yoksa Duymadın Mi?
Recommended for you

Zeki insanların en belirgin ve öne çıkan 20 özelliğinin listesi
Kulaktan Kulağa
20,884 views

Sadece Sanssız İnsanların

onedio TEST VIDEO YEMEK CAFE GÜNDEM DİĞER

Bu içerik Onedio üyesi kullanıcı tarafından üretilmiştir. Onedio editör ekibi tarafından müdahale edilmemiştir. Siz de Onedio'da dillediğiniz şekilde içerik üretebilirsiniz.

İzlenmesi Gereken 20 LGBT Temalı Film

Ana Sayfa > Haberler > Gündem - 22 Eylül 2014, 23:52'de eklendi, 24 Eylül 2014, 18:05'te güncellendi

Sevgi Çiler
Onedio Üyesi

1.1b Paylaşım

Facebook'ta Paylaş

Twitter'da Paylaş

524b OKUNMA

Hedwig and the Angry Inch Trailer

Doğu ve Batı olmak üzere ikiye bölünen Berlin'de Doğu tarafında yaşayan Hansel büyük umutları ve hayalleri olan bir gençtir. Bölgede görev yapan yabancı bir askere aşık olur ve aşıkıyla evlenebilmek uğruna cinsiyet değiştirmeyi kabul eder. Gelişen olaylar umutlarını sarsar ancak Hansel -cinsiyet değiştirdikten sonraki ismiyle Hedwig- sabreder.

Yeni Yıl, Yeni Bir Tazı Şıklığı Yakalamak İsteyenleri Buraya Alıyoruz!

trendyol trendyol aracılığı ile

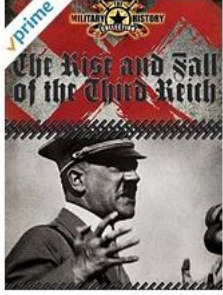
"İzlerken 'Allah büyük!' diye bağırma noktasına geldim"

'Diriliş: Ertuğrul' Dizisini Keşfeden Amerikalı Bir Gencin, Okurken Çok Güleceğiniz Yorumları

f 7.8b 239 21 Şubat, 15:48

Mustafa'ya Tuvalet Terliğiyle Vurmak İsteyenleri Buraya Alalım! 'Sen Anlat Karadeniz'in Son Bölümünde Neler Yaşandı?

"Ahlaksızlığı kanıksa. Evlenme. Çocuk yapma. Aile eskiye ve ilkele özgüdür." Profesyonel kadrolu bir şirket olan Onedio, hiçbir dinsel gönderme yapmadan nasıl dinsel aşılama yapılabileceğinin en iyi örneklerini veriyor. Videolarda liberal dünyanın değerleri, doğruları, kavramları Türk gencine ince ince aşılanıyor. Alltaki ekran görüntüsünde aşılamanın yoğunluğu çarpıcı. Kalabalık bir kadro eskiye, Türk toplumunun kültüründen ve İslam'dan geriye ne kaldıysa dört koldan saldırıyor. Her dört başlıkta ayrı bir aşılama. Müslümanlarla dalga geçilmesi de dikkatinizden kaçmasın. Hiç kuşku yok, Müslüman bir toplumda böyle bir site varlığa gelmezdi, gelse bile ziyaret edilmezdi, ziyaret edilse bile yasal yaptırımlara uğrar ve yok olurdu.

The Rise and Fall of the Third Reich 2016 CC

Amazon Video
\$0.00 Watch with a Prime membership
\$0⁹⁹ - \$5⁹⁹ Rent or Buy

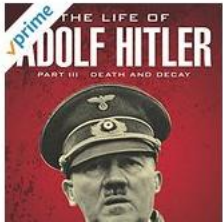
The Complete Story of Hitler and the Nazis 2017 CC

Amazon Video
\$0.00 Watch with a Prime membership
\$0⁹⁹ Buy episodes

The Complete Story of Hitler and the Nazis 2017 CC

Amazon Video
\$0.00 Watch with a Prime membership
\$0⁹⁹ Buy episodes

The Life of Adolf Hitler: Death and Decay 2014 CC

Amazon Video
\$0.00 Watch with a Prime membership
\$2⁹⁹ - \$9⁹⁹ Rent or Buy

Bu da liberalizmin şeytan taşıma ayini...

Pek çok reklamı örnek olarak aldım. Reklamlar artık ürüne odaklanmıyor. Ticarete “Bizim ürünümüz ötekilerden daha iyidir” demek bir aşamaydı. Geldi, geçti. İş artık yavaş yavaş yaşamın anlamını satmaya dönüyor. Özgürlük sözcüğünün tek başına bir anlamı olmadığından söz etmişim. İşte o anlamsızlığın yarattığı boşluk, ürün ve hizmetleri seçme özgürlüğü, yani ortaklaşacılığın değil olarak dolduruluyor. Bu gidişin arka planında Avrupa’nın Reform sürecinde yaşadıklarının toplumsal belleğinde yer etmiş olması var. Vatikan’ın otoritesini yitirmesi, insanları bağlanacakları kiliseyi ve cemaati seçme konusunda özgür bıraktı. İnsanların kiliseler ve Kitabı Mukaddes yorumları (mezhepler) piyasasında gönüllerine göre seçimler yaptıkları anlar yaşanmış. Cemaatimi seçebiliyorum, öyleyse ürün ve hizmetleri neden seçemeyeyim? Veya tersi... Bu soruların bilinçaltında sorulmaya başlandığı zamanlar, koloncilüğün ve arkasından fosil yakıt bolluğunun geldiği döneme denk düşüyor. Ama nesnel gerçekliğin çıpası bir kez yitince dönüş yok. Şimdi sıra kişinin kendi gerçekliğini kendisinin seçmesine geldi. Destain’i anımsayalım: “Aydınlanma düşünürleri bizi anlatacak düşüncenin temelini oluşturan rölativizm [görececilik] anlayışının yerleşmesinde büyük katkılarda bulunmuşlardır.”¹³² Doğduğu cinsiyeti beğenmemek, hatta insan olmayı beğenmeyip başka bir şeye dönüşmek istemek Batı’da

¹³² Destain, s.59.

yaygınlaşıyor. Destain'i son kez anımsayalım: "Aydınlanmanın amacı gerçek değildir, mutluluktur."¹³³ Hangi bağdan özgürlük? "Gerçek özgürleştirir"¹³⁴ diyen Kitabı Mukaddes'ten, nesnel gerçeği temsil eden Tanrı'dan ve onun elçilerinden özgürlük...

Sonunda vardıkları ve içine daha da derin gömülecekleri durum paranın ve politikanın tanrılarına kulluk ve köleliktir. Bu yolda emin adımlarla ilerleyen zavallıların "köleliği kaldırmadı" diye Kuran'ı suçlaması kadar derin bir ironi düşünemiyorum.

Peki, ilgisiz görünen sözler bile insanlara ahlak aşılyorsa ve bu kötü ahlakı aşıl原因anlar basın, üniversite, politika, çok uluslu şirketler, sivil toplum örgütleri gibi köşe başlarını tutmuşlarsa iyi ahlak nereden gelecek? İşte bunun yanıtı Kuran'ın "*salat*" ayetlerinde. Musa'nın yoldaşları Firavun'un kötü ahlakına karşı korunmak ve Allah'ın iyi ahlakını birbirlerine aşıl原因amak için evlerini okullara çevirmişlerdi.¹³⁵ Musa'nın öğretisi üzerinde birleşebildikleri için kişisel ayrılıkları bir kenara bırakmışlardı. Yılmayışları (Ar. *sabr*) başarılı olmalarını sağladı. Bunu yapmamız gerekiyor. Ne önerirseniz önerin işe yaramayacağını söyleyerek çözüm önerisini tartışmayı bile reddedenlerden söz etmiştim. İşte, *salat* kurumunun bulunmadığı bir toplumda yaşadığımız için suyun dışını düşleyemiyorlar. Sorunların yalnızca bilim ve teknolojiyle çözüleceğini düşünenler de öyle... Faizsiz bir düzen düşünemeyenler de öyle...

III

Sonuç Yerine

Hakkında genelleme yapılabilecek "dinler" diye bir varlık sınıfının var olmadığını görmüş bulunuyoruz. Sekülerliğin eski dine alternatif yeni din olduğunu görmüş bulunuyoruz. Seküler bir devlet sayılan ABD'nin 1941'den beri kesintisiz savaş durumunda bir anda, 2018 yılında, "dinlerin savaşları doğurduğunu" söylemenin ne kadar bilimsel olduğunu görmüş bulunuyoruz. Modern ideolojilerin bilimle ne kadar barışık olduğunu iki örneğini gördük. Kavramlardaki kaymayı teşhis ettikten sonra artık dinlerin olumsuzluğundan söz edenlerin aşmaları gereken çıtaları belirginleştirmiş oluyoruz.

Kullandığımız din sözcüğü, Kuran'da elçilerin *din* diye çağırdıkları şeyden *bütünüyle* farklı. Bu, kullandığımız dilin hatası değil. Türkçedeki din sözcüğü Kuran'daki din sözcüğünden farklı bir anlam kazanmış; olağandır; bunu geri çeviremeyiz. Yapmamız gereken şey durumun ayırında olup doğru sözcüklerle ve kavramlarla düşünmektir. Doğru sözcük ve kavramlarla düşününce ulaşacağımız en önemli sonuçlardan biri belki şudur: Kuran'da modern anlamıyla "din özgürlüğü" yok çünkü Kuran'a göre *yükümlülük*, yani *ahlak* liberal olarak anlaşılamaz. Toplumlari bir arada tutan şey onların ortak bir ahlak çevresinde birleşmeleridir. Ahlak özgürlüğü, yani *ahlaktan özgürlük* olmaz; ahlak insan türüne özgür bir doğa yasasıdır. Türkiye'de sekülerleşmenin tartışıldığı konferanslara, yazılı metinlere dikkatli bakınız: Aslında ahlaksızlaşmayı tartıştıklarını fark edeceksiniz. Kuran doğru ahlakta birleşen bir orta toplum oluşturulmasını buyuruyor. Bu buyruğa boyun eğenler şuraya, beğenmeyenler öte yana ayrılınsınlar.

¹³³ Destain, s.31.

¹³⁴ Yeni Ahit, Yuhanna 8:32.

¹³⁵ Musa'ya ve kardeşine şöyle bildirdik: "Toplulumuz için Mısır'da evler hazırlayın. Evlerinizi karşılıklı yapın ve namazı [*salatı*] ~~doğru kılın~~ kurun ; inananlara da sevinçli haberi verin!" 10:87

Bu buyruğa boyun eğen Muhammed ve yoldaşları zaten ayrılmışlar ve geniş toplumdaki görece bağımsız bir topluluk oluşturmışlardı. Eşkoşucu geniş toplum onlara bu izni vermediği için, onlara kendi dinlerini (bugünkü sekülerlik eşdeğeri) dayatmak istediği için savaş açtı. Oysa Muhammed'in yoldaşları zaten yüksek ahlaklı bir topluluk olduğu için geniş toplumun sırtına bir yük olmaya çalışmamıştı. Yani gösteri yaparak toplumdan taleplerini sıralamamış, mağduru oynamamışlardı. Tersine, eşkoşucuları çileden çıkaran şey onları iyiliğe çağırma ve özgüveni olmalarıydı.

Modernizm dini veya seküler çerçevedeki mezheplerin her biri üstü örtülü, kendini dinden saymayan dinlerdir. Dolayısıyla kendine resmi simgeler ve tapınaklar belirlememiştir, her kapağın altında olabilir. Dindarlık kavramını kullanmaz. Tersine, modernizm dinini benimsemiş bir kişi, simgelere indirgenmiş gelenekçi dinlerden birinin dindarı olduğunu sanabilir.

Ekonomi dini, iyyinin yerine *yararı*, *büyümeyi* koymuştur. "Kuran faizi neden yasakladı, faiz olmadan yatırım olur mu?" diye sorarlar.

Bireycilik dini iyiliğin yerine *özgürlüğü* koymuştur. "Kuran köleliği neden kaldırmadı, eşcinselliği neden yasakladı?" diye sorarlar.

Doğalcılık ve bilimcilik (İng. *Scientism*), vicdanın yerine *bilgiyi* koymuştur. "Kuran neden beyinden değil de yürekten söz ediyor?" diye sorarlar.

Liberalizm dini adaletin yerine *eşitliği* koymuştur. "Kuran'a göre kadınlar neden erkeklere eşit değil?" diye sorarlar.

Bunların hepsi, Tanrı dediğimiz ahlak çıpasını yitiren, onu toplum yaşamından silip tapınağa tıkan, seküler yaşam biçiminin bir din olduğunun ayırdına varmayan aklın sorularıdır.

Pozitivizm dini, kanıtsız şeylerin ardından gidilmemesini ve bilginin tek kaynağının bilim olduğunu söyleyip kişiyi dogmalardan kurtarır görünür, öbür taraftan gelenekçi dogmaların yerine modernist dogmalar ve hurafeler koyar. Pozitivizm dinini benimseyenler 2:3'te bildirilen "bilinemezliğin varlığından emin olanlardan" değiller.

Aydınlanma ve ilerleme dini anlam dünyasını bütünüyle reddetme sürecindedir. Hristiyan Reformcusunun Tanrısal bilginin öznelliğini savunarak çıktığı yol doğalcılığa varmış. Doğalcılık maddeciliğe, maddecilik tanrıtanımazlığa, tanrıtanımazlık hiççiliğe ve hazcılığa evrilmiş. Modern dünyanın Babil Kulesi'ni yükselten düzeni bu ideolojilerin üzerinde yükselir.

Modernizm dini, gelenekçi dünyanın biçimselliğini terk etmiş ve yerine biçimlere özgülenmeyen soyut totemler koymuş. Rene Descartes, Max Weber, Adam Smith, Karl Marx gibi önderlerin temsil ettiği fikirler modernizmin göze görünmeyen ve önünde yine görünmeyen secdeler edilen totemleridir.

Modernizm dinini benimseyenler, modern ruhban sınıfı olan bilim adamlarının aşıladıkları ahlakı "içtihat" sayıp benimserler. İkincil ruhban sınıfını politikacılar, basın ve STK önderleri oluşturur.

Modernizm dinini izleyenler aynı gelenek dinini izleyenler gibi, gerçeğe değil yaygın olana teslim olmayı seçerler. Farklı görüşler politika denen güreş minderinde boğuşarak geçerli görüş olma hakkını kazanırlar.

Modernistler modernizmi oluşturan dogma ve ideolojilerin dünyanın sonunu getirdiğini görürler ama dinlerinden vazgeçmezler. Çareyi yine o dinin içinde bir yerde ararlar.

Modernist egemenler ancak modernizm dinini ona doğrulatabilmek amacıyla Kuran'la uzlaşırlar. Dinler Arası Diyalog, Tek Dünya Devleti, kalkınma, endüstrileşme gibi modern erekleri, tasavvuf, deizm, eşitlik,

hoşgörü, faiz, feminizm, militan hayvanseverlik, anti-miltarizm gibi modern kutsalları Kitap'a sığdırmaya çalışırlar.

Eğer şimdiye dek modern anlamda din dediğimiz şeyin ne olup ne olmadığına kafa yormadı iseniz, bu yazının iyi bir başlangıç olduğunu umarım. Bu yazıda;

- Dinle ilgilenmemek veya dinsiz olmak diye bir şeyin olamayacağı,
- Kişinin ağzıyla bildirdiği dinle bağlı olduğu dinin aynı olduğu,
- Dinlerin ayrımcılığa ve şiddete özendirdiği,
- Dinlerin akıldışı olduğu ama sekülerliğin akla uygun olduğu,
- Dinsel ilkelere dayanmayan bir yönetimin var olabileceği

Ve benzer genelleme-iddiaların birer safsata olduğunu ve hiçbir nesnel veriyle doğrulanamadığını kısaca göstermiş olduğumu umarım. Bu beş noktanın uygulama alanları burada tek tek saymaya üşeneceğim kadar geniştir, keşfetmeyi size bırakıyorum. Aynı zamanda 11 Eylül'ü bir milyar insanın sırtına terbiye kırbağı olarak vurmaya kalkan arsız sefilleri de dolaylı olarak ifşa etmiş oluyorum.

Teokrasiyi savunuyor değilim. Bu yazının amacı dinsel olanla seküler olanın ayrımında bize yardımcı olacak bir ölçütün bulunmadığını göstermekti. Teokrasi-laiklik tartışmasında alacağımız konum ne olursa olsun (iki konumdan fazlası olduğunu söylemeye gerek duymuyorum), önce kavramları yerli yerine koymak gerekiyor. Anlam kaymasının ve kavram karışıklığının bilincinde olarak Kuran bilgisini yaygınlaştırmamız gerekiyor. Din kavramını ölüm ötesine ve akıl dışına özgüleyen yobazlık ile sekülerliğin dışında üçüncü bir yolu ancak böyle bulabileceğiz.

Konu biraz fazla soyut, anlatmakta zorlandığımı hissediyorum. Bu yazıdan yararlandıysanız anlaşılmas bulduğunuz yerleri bildirmenizi rica ediyorum. Bu konuyu daha geniş olarak ele almayı düşünüyorum. Söylenmemiş ve söylenecek çok şey var.